

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

**Μεταπτυχιακό πρόγραμμα Διοίκηση Ανθρώπινου
Δυναμικού, Επικοινωνία και Ηγεσία**

Σχολή Οικονομικών Επιστημών

Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**Η εξελικτική πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα. Τα
βασικά γνωρίσματά της και η σύγχρονη θεώρησή της
ΔΕΛΗΓΙΑΝΝΗΣ ΣΩΤΗΡΙΟΣ Α.Μ.: 118**

**(υποβλήθηκε στο Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας – Πανεπιστήμιο
Δυτικής Μακεδονίας)**

Πανεπιστήμιο Δυτικής Μακεδονίας

**Μεταπτυχιακό πρόγραμμα Διοίκηση
Ανθρώπινου Δυναμικού, Επικοινωνία και
Ηγεσία**

**Σχολή Οικονομικών Επιστημών
Τμήμα Διοικητικής Επιστήμης και Τεχνολογίας**

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ:

**Η εξελικτική πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα. Τα
βασικά γνωρίσματά της και η σύγχρονη θεώρησή της.**

**Του Δεληγιάννη Σωτήριου
Α.Μ:118**

Επιβλέπων Καθηγητής:

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΡΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

Τριμελής Εξεταστική Επιτροπή :

Κ. ΤΡΙΑΝΤΑΡΗ ΣΩΤΗΡΙΑ

Κ. ΒΛΑΧΒΕΗ ΑΣΠΑΣΙΑ

Κ. ΚΟΥΤΡΟΥΚΗΣ ΘΕΟΔΩΡΟΣ

«ΔΗΛΩΣΗ ΜΗ ΛΟΓΟΚΛΟΠΗΣ ΚΑΙ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΠΡΟΣΩΠΙΚΗΣ ΕΥΘΥΝΗΣ»

Με πλήρη επίγνωση των συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων, δηλώνω ενυπογράφως ότι είμαι αποκλειστικός συγγραφέας της παρούσας Διπλωματικής Εργασίας, για την ολοκλήρωση της οποίας κάθε βοήθεια είναι πλήρως αναγνωρισμένη και αναφέρεται λεπτομερώς στην εργασία αυτή. Έχω αναφέρει πλήρως και με σαφείς αναφορές, όλες τις πηγές χρήσης δεδομένων, απόψεων, θέσεων και προτάσεων, ιδεών και λεκτικών αναφορών, είτε κατά κυριολεξία είτε βάσει επιστημονικής παράφρασης. Αναλαμβάνω την προσωπική και ατομική ευθύνη ότι σε περίπτωση αποτυχίας στην υλοποίηση των ανωτέρω δηλωθέντων στοιχείων, είμαι υπόλογος έναντι λογοκλοπής, γεγονός που σημαίνει αποτυχία στην Διπλωματική Εργασία μου και κατά συνέπεια αποτυχία απόκτησης του Διπλώματος Μεταπτυχιακών Σπουδών, πέραν των λοιπών συνεπειών του νόμου περί πνευματικών δικαιωμάτων. Δηλώνω, συνεπώς, ότι αυτή η εργασία μου προετοιμάστηκε και ολοκληρώθηκε από εμένα προσωπικά και αποκλειστικά και ότι, αναλαμβάνω πλήρως όλες τις συνέπειες του νόμου στην περίπτωση κατά την οποία αποδειχθεί, διαχρονικά, ότι η εργασία αυτή ή τμήμα της δεν μου ανήκει διότι είναι προϊόν λογοκλοπής άλλης πνευματικής ιδιοκτησίας.

Όνομα & Επώνυμο Συγγραφέα (Με Κεφαλαία):

.....
.....

Υπογραφή (Ολογράφως, χωρίς μονογραφή):

.....
.....

Ημερομηνία (Ημέρα – Μήνας – Έτος):

Copyright © Δεληγιάννης Σωτήριος, 2023. Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved. Απαγορεύεται η αντιγραφή, αποθήκευση και διανομή της παρούσας εργασίας, εξ ολοκλήρου ή τμήματος αυτής, για εμπορικό σκοπό. Επιτρέπεται η ανατύπωση, αποθήκευση και διανομή για σκοπό μη κερδοσκοπικό, εκπαιδευτικής ή ερευνητικής φύσης, υπό την προϋπόθεση να αναφέρεται η πηγή προέλευσης και να διατηρείται το παρόν μήνυμα. Ερωτήματα που αφορούν τη χρήση της εργασίας για κερδοσκοπικό σκοπό πρέπει να απευθύνονται προς τον συγγραφέα. Οι απόψεις και τα συμπεράσματα που περιέχονται σε αυτό το έγγραφο εκφράζουν τον συγγραφέα και μόνο.

*Στον παππού μου,
Δεληγιάννη Σωτήριο
Που μου έμαθε να βάζω στόχους.*

Περιεχόμενα

<u>Περιεχόμενα.....</u>	<u>6</u>
<u>Ευχαριστίες.....</u>	<u>8</u>
<u>Abstract.....</u>	<u>9</u>
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ.....</u>	<u>10</u>
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>11</u>
<u>Κεφάλαιο 1^ο Η Εξελικτική πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα.....</u>	<u>12</u>
<u>1.1 Η αλληλεπίδραση της εξέλιξης της βιολογίας με την ηγεσία.....</u>	<u>12</u>
<u>1.2.1 Η πρώτη ιστορική καταγραφή κοινωνίας στον ελλαδικό χώρο.....</u>	<u>14</u>
<u>1.2.2 Η ηγεσία από την περίοδο της σπηλιάς.....</u>	<u>15</u>
<u>1.2.3 Η εξέλιξη της ηγεσίας στις νέες συνθήκες του προγονικού ανθρώπου.....</u>	<u>16</u>
<u>1.3.1 Η ηγεσία από τον Μύθο στην πράξη.....</u>	<u>18</u>
<u>1.3.2 Η δημιουργία του κόσμου.....</u>	<u>18</u>
<u>1.3.3 Επιπλέον πρότυπα ηγεσίας που πηγάζουν από την Μυθολογία.....</u>	<u>20</u>
<u>1.3.4 Το έπος της Τροίας, η συνδρομή της ποικιλότροπης ηγετικής ικανότητας του συνόλου ως η πρώτη εθνική δημιουργία.....</u>	<u>21</u>
<u>1.4.1 Η εξέλιξη της ηγεσίας στην ιστορία.....</u>	<u>25</u>
<u>1.4.2 Οι μορφές των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα και η άσκηση της ηγεσίας....</u>	<u>25</u>
<u>1.4.3 Τα πολιτεύματα που επικράτησαν στις πόλεις-κράτη της αρχαίας Ελλάδας.....</u>	<u>27</u>
<u>1.4.4 Η περσική απειλή γίνεται η αιτία για την ένωση των Ελλήνων και την σπουδή της στρατηγικής ηγεσίας.....</u>	<u>30</u>
<u>1.5.1 Ο Χρυσός αιώνας του Περικλής, η χρυσή τομή της ηγεσίας.....</u>	<u>34</u>
<u>1.5.2 Ο Πελοποννησιακός πόλεμος η αναπόφευκτη ατραπός ως αρχή του τέλους της χρυσής εξέλιξης για την ηγεσία και την Ελλάδα.....</u>	<u>37</u>
<u>1.6. Αλέξανδρος ο Μέγας Ηγέτης.....</u>	<u>38</u>
<u>1.7 Η παράδοση των ηνίων της ελληνικής ηγεσίας στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία.....</u>	<u>42</u>
<u>1.8 Η έλευση του Χριστιανισμού και η εξέλιξη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Βυζαντινή.....</u>	<u>45</u>
<u>1.9 Η πορεία της ηγεσίας από την Βυζαντινή Αυτοκρατορία, στο Οθωμανικό κράτος και την ελληνική επανάσταση.....</u>	<u>47</u>
<u>1.10 Η πορεία της πολιτικής ηγεσίας στην Ελλάδα από την Ανεξαρτητοποίησή της μέχρι σήμερα.....</u>	<u>53</u>
<u>2. Τα βασικά γνωρίσματα της Ηγεσίας.....</u>	<u>61</u>
<u>2.1 Η έννοια της ηγεσίας και η ηθική ως αυτοσκοπός της.....</u>	<u>61</u>

2.2 Τα ενάρετα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ηγέτη.....	62
2.3 Η ρητορική και η ηγεσία.....	64
2.4 Η διαπραγμάτευση, η επίλυση συγκρούσεων και η λήψη αποφάσεων στην ηγεσία. .	66
2.5 Η σκοτεινή ηγεσία.....	69
3. Η σύγχρονη θεώρηση της ηγεσίας.....	70
3.1 Το μάνατζμεντ στην ηγεσία.....	70
3.2 Νέα Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση.....	72
3.3 Η ηγεσία στην ψηφιακή εποχή.....	75
3.4 Η πρόκληση του υπερπληθυσμού και η παγκόσμια διακυβέρνηση.....	76
3.5 Τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ηγέτη.....	77
3.5.1 Η ηθική και η δικαιοσύνη.....	77
3.5.2 Η συναισθηματική νοημοσύνη.....	78
3.5.3 Ενσυνειδητότητα και ηγεσία.....	79
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4° ΕΡΕΥΝΑ.....	80
4.1 Μεθοδολογία.....	80
4.2 Αποτελέσματα.....	81
4.3 Συμπεράσματα.....	90
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....	92
Ελληνική Βιβλιογραφία.....	92
Ξένη Βιβλιογραφία.....	93
Διαδικτυακοί Τόποι/Ιστοσελίδες.....	93
Παράρτημα.....	94
Το ερωτηματολόγιο της έρευνας.....	94

Ευχαριστίες

Ολοκληρώνοντας αυτή την διπλωματική εργασία είναι καθήκον μου να αποδώσω τις ευχαριστίες μου στους ανθρώπους που με βοήθησαν να τα καταφέρω. Πρωτίστως και κυρίως, θέλω να ευχαριστήσω την οικογένειά μου. Είναι η πηγή που με ξεδιψάει και με διαμορφώνει όλα αυτά τα χρόνια, ο φάρος που μου δείχνει την στεριά και τα βράχια για να συνεχίζω το ταξίδι της ζωής και το λιμάνι που ξέρω ότι πάντα είναι εκεί να με περιμένει. Στην συνέχεια θέλω να ευχαριστήσω θερμά την επιβλέπουσα καθηγήτρια κυρία Τριαντάρη Σωτηρία, για την υποστήριξή της και την βοήθειά της στην υλοποίηση της διπλωματικής μου εργασίας. Το παράδειγμά της αποτελεί πρότυπο ηγεσίας προσωπικά. Ακολουθώντας, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα άλλα δύο μέλη της τριμελούς επιτροπής την κυρία Βλαχβέη Ασπασία και τον κύριο Κουτρούκη Θεόδωρο για την επίβλεψη και την συμμετοχή τους. Επιπλέον, ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους μου και συνεργάτες από τον χώρο των δικαστηρίων του Εφετείου Κοζάνης για την στήριξή τους και την συμμετοχή τους στην έρευνά μου καθώς και τους υπόλοιπους συμμετέχοντες. Τέλος, ευχαριστώ τους ανθρώπους που με υποστηρίζουν στα εύκολα, στα δύσκολα και πιστεύουν σε μένα.

Abstract

Leadership is an absolute correlation of the individual with society, which forms and is judged by its own results. The quantitative characteristics that make it up are the political, economic and social conditions that prevail in each period of time and determine the administration framework in combination with the social totality and the intended purpose for the benefit of the whole, while the qualitative characteristics include the elements of the personality of the people who are in the position of the leader holding the helm of each period and determine the social course based on their decisions during the period of their administration, emphasizing the problems they are called to face and the results they bring. Therefore, in order to be able to study the evolution of leadership as a concept, a retrospective review should be made of the social and leadership morphology that prevailed throughout the historical spectrum of Greek history, which shaped the way it was exercised in each period and the results of this. In the first chapter of this thesis, reference will be made to the evolutionary course of leadership in Greece. The historical recording of the events will be carried out in order to capture the context of the concept of leadership both in Greek culture and in the way it is exercised, which was determined by the historical conditions that prevailed in each period and shaped the way it was exercised as well as the conceptual its content in general. The narration will start from the prehistoric period, it will continue with the narration of the myths used by the ancient Greeks, where the excellence of leadership is shaped and its continuous study giving the quality characteristics of the right leaders as models and legacy for the next generations thanks to the Greek philosophy of concepts such as leadership and its approach as a virtue. There will also be a record of the historical events that led the course of the leadership in Greece to decline by giving its authority to foreign powers. Coming to today and the causes that lead society from leadership positions to its marginalization. Then, in the

second part, we will deal with the basic traits of leadership. The elements of personality that need to be cultivated will be discussed as leadership as a concept is studied through ethics for its expression. Finally, in the last chapter there will be an analysis of the contemporary view of leadership regarding the way of public governance management, the goals shaped by the digital age and modern challenges combined with the core values of leadership that remain unchanged, adding some additional modern characteristics of the leader and leadership as they have been shaped and continue to be shaped.

Keywords: Leadership, morality, historical evolution, emotional intelligence, mindfulness

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η ηγεσία, αποτελεί μια απόλυτη συσχέτιση του ατόμου με την κοινωνία, η οποία διαμορφώνει και κρίνεται από το αποτέλεσμα της. Τα ποσοτικά χαρακτηριστικά που την απαρτίζουν, είναι οι εκάστοτε πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χρονική περίοδο και καθορίζουν το πλαίσιο διοίκησης σε συνδυασμό με την κοινωνική ολότητα και το επιδιωκόμενο σκοπό υπέρ του συνόλου, ενώ στα ποιοτικά χαρακτηριστικά συγκαταλέγονται τα στοιχεία της προσωπικότητας των ανθρώπων που βρίσκονται στην θέση του ηγέτη κρατώντας το τιμόνι της κάθε περιόδου και καθόρισαν την κοινωνική πορεία με βάση τις αποφάσεις τους κατά την περίοδο της διοίκησής τους, δίνοντας έμφαση στα προβλήματα που καλούνται να αντιμετωπίσουν και τα αποτελέσματά τους. Επομένως, για να μπορέσει να γίνει μελέτη της εξέλιξης της ηγεσίας ως έννοια θα πρέπει να γίνει αναδρομική ανασκόπηση στην κοινωνική και ηγετική μορφολογία που επικρατούσε σε όλο το ιστορικό φάσμα της ελληνικής ιστορίας, η οποία διαμόρφωνε τον τρόπο άσκησης της σε κάθε περίοδο αλλά τα αποτελέσματα αυτής. Στο πρώτο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας θα γίνει αναφορά στην εξελικτική πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα. Θα πραγματοποιηθεί η ιστορική καταγραφή των γεγονότων για να αποτυπωθεί το πλαίσιο της έννοιας της ηγεσίας τόσο στην ελληνική κουλτούρα όσο και στον τρόπο άσκησης της, τα οποία καθοριζόταν από τις εκάστοτε ιστορικές συνθήκες που επικρατούσαν σε κάθε περίοδο και διαμόρφωναν τον τρόπο άσκησης της αλλά και το εννοιολογικό της περιεχόμενο εν γένει. Η εξιστόρηση θα ξεκινήσει από την προϊστορική περίοδο, θα συνεχιστεί με την αφήγηση των μύθων που χρησιμοποιούσαν οι αρχαίοι Έλληνες, όπου διαμορφώνεται η αριστεία της ηγεσίας και η συνεχή σπουδή της δίνοντας τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των σωστών ηγετών ως πρότυπα και παρακαταθήκη για τις επόμενες γενιές χάρη στην ελληνική φιλοσοφηση της έννοιας της ηγεσίας και της προσέγγισής της ως αρετής. Θα γίνει επίσης καταγραφή των ιστορικών γεγονότων, τα οποία τελικά οδήγησαν την πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα σε παρακμή δίνοντας την εξουσία της σε ξένες δυνάμεις. Φτάνοντας στο σήμερα και τα αίτια που οδηγούν από τις ηγετικές θέσεις την κοινωνία στον παραγκωνισμό της. Στην συνέχεια, στο δεύτερο μέρος θα ασχοληθούμε με τα βασικά γνωρίσματα της ηγεσίας. Θα γίνει λόγος για τα στοιχεία της προσωπικότητας που απαιτείται να καλλιεργούνται, καθώς η ηγεσία ως έννοια μελετάτε μέσω της ηθικής για την

έκφρασή της. Τέλος, στο τελευταίο κεφάλαιο θα γίνει ανάλυση της σύγχρονη θεώρησης της ηγεσίας σχετικά με τον τρόπο διοίκησης της δημόσιας διακυβέρνησης, τους στόχους που διαμορφώνει η ψηφιακή εποχή και οι σύγχρονες προκλήσεις σε συνδυασμό με τον πυρήνα των αξιών της ηγεσίας που παραμένουν αναλλοίωτες, προσθέτοντας κάποια επιπλέον σύγχρονα χαρακτηριστικά του ηγέτη και της ηγεσίας όπως αυτά έχουν διαμορφωθεί και συνεχίζουν να διαμορφώνονται.

Λέξεις κλειδιά: Ηγεσία, ιστορική εξέλιξη, ηθική, συναισθηματική νοημοσύνη, ενσυνειδητότητα

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα εργασία αφιερώνεται στην έννοια της ηγεσίας. Η ηγεσία αποτελεί μια πολύκροτη έννοια, για την οποία δεν έχει αποδοθεί μέχρι σήμερα ένας απόλυτος ορισμός της και απαρτίζεται από δύο παραμέτρους τον άνθρωπο ή την ομάδα των ανθρώπων που την ασκεί και την κοινωνία, στην οποία εφαρμόζεται. Ο ορισμός της ηγεσίας αποδίδεται με βάση την επιρροή που μπορεί να ασκήσει ένας άνθρωπος στο σύνολο της κοινωνίας ή μια ομάδας ανθρώπων για την εκπλήρωση κάποιου συλλογικού σκοπού από μια ανώτατη αξιωματική θέση διοίκησης, αλλά και τον συσχετισμό των παραμέτρων της κοινωνίας ως προς την δομή της σωστής ηγεσίας και του ηγέτη(el.wikipedia.org). Η ηγεσία αποτελεί επομένως αναπόσπαστο τμήμα της κοινωνίας των ανθρώπων και η ύπαρξή της ως στοιχείο της καταγράφεται και ενυπάρχει από την εποχή της νομαδικής συνύπαρξης των ανθρώπων. Η ηγεσία προέρχεται ετυμολογικά από το ρήμα άγω που σημαίνει οδηγώ. Διαμορφώνει δηλαδή την κατευθυντήρια γραμμή πλεύσης που δημιουργείται από την διοίκηση ενός ανθρώπου ή μιας ομάδας ανθρώπων και εμφανίζεται σε όλα τα φάσματα της κοινωνικής ολοκλήρωσης. Στο πολιτικό γίνεσθαι ο ηγέτης οδηγεί με την πολιτική του το σύνολο των ατόμων που τον υποστηρίζουν και διαμορφώνει το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό θεσμικό πλαίσιο της λειτουργίας του συνόλου που ηγείται, την στρατιωτική στρατηγική ηγεσία που αποτελείται από τον στρατηγό, ο οποίος οδηγεί το στράτευμα στην μάχη διαμορφώνοντας τις κατευθυντήριες διαταγές στο πεδίο της, στη θρησκευτική πίστη όπου ο πνευματικός ηγέτης συσπειρώνει τους πιστούς ή οπαδούς μια θρησκείας ή ενός δόγματος για την τήρηση των θέσεων και την διάδοση της θρησκείας που πρεσβεύει, στο εκπαιδευτικό σύστημα και σε κάθε τυπικό ή άτυπο σύστημα καθώς και μικρότερες οργανικές οντότητες, όπως για παράδειγμα οργανισμούς στο πλαίσιο των επιχειρήσεων και των εταιριών, όπου γίνεται λόγος άσκησης της είτε από ένα πρόσωπο είτε από μια ομάδα προσώπων, οι οποίοι ασκούν ηγετική επιρροή για την διαμόρφωση της στρατηγικής πολιτικής του εκάστοτε οργανικού μορφώματος. Επομένως, η ηγεσία αποτελεί μια αλληλεπίδραση μεταξύ των κοινωνιών. Η αλληλεπίδραση αυτή μπορεί να έχει ως ενορχηστρωτή έναν άνθρωπο ή μια ομάδα ανθρώπων, οι οποίοι αξιολογούν τις υπάρχουσες καταστάσεις διαβίωσης του συνόλου, εντοπίζουν τα προβλήματα που έχουν διαμορφωθεί στο περιβάλλον τους ή τις τυχόν ευκαιρίες αποφασίζοντας και προσπαθώντας να εμπνεύσουν το σύνολο για την βέλτιστη αντιμετώπιση της κατάστασης προς όφελός αυτού. Η ηγεσία

συνεπώς, είναι μια πολύπλευρη έννοια πολλών παραγόντων. Είναι μια έννοια που διαμορφώνεται με βάση την κοινωνική μορφολογία και τις πραγματικές συνθήκες που επικρατούν στην εκάστοτε ιστορική χρονική περίοδο με βάση την πολιτική, οικονομική και κοινωνική διάρθρωσή της που έμελλε να καταγραφεί. Είναι ένα κράμα κοινωνικής πραγματικότητας σε συνδυασμό με τα επιμέρους στοιχεία των προσωπικοτήτων που ξεχώρισαν στο εκάστοτε ιστορικό πλαίσιο και άλλαξαν την πορεία της ιστορίας αποδίδοντας τους οι ιστορικοί των επίτιμο τίτλο του ηγέτη ή άτομα που κατείχαν ηγετικές θέσεις τις οποίες αξιοποίησαν ή και όχι. Συνεπώς, η ηγεσία είναι μια απόλυτη συσχέτιση της ποσότητας με την ποιότητα που καθορίζεται από το αποτέλεσμα της.

Κεφάλαιο 1^ο Η Εξελικτική πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα

1.1 Η αλληλεπίδραση της εξέλιξης της βιολογίας με την ηγεσία

Ο όρος εξέλιξη χρησιμοποιείται στην επιστήμη της βιολογίας για να αναδείξει τις αλλαγές που προκύπτουν στα χαρακτηριστικά ενός πληθυσμού οργανισμών στο φάσμα του χρόνου ανάμεσα σε διαφορετικές γενιές. Οι αλλαγές αυτές δεν είναι απόλυτες και απότομες, αλλά χρειάζονται μικρές τροποποιήσεις, οι οποίες συνολικά στο τέλος μπορούν να δημιουργήσουν ένα νέο είδος το οποίο διαφοροποιείται από το προηγούμενο. Οι ιδιότητες των ειδών, ωστόσο, καταδεικνύουν ότι όλες οι μορφές της ζωής είναι απόρροια ενός κοινού προγονικού είδους. Η θεωρία της φυσικής επιλογής είναι το ένα από τα δύο κριτήρια, το οποίο επηρεάζει την εξέλιξη των ειδών. Σύμφωνα με την θεωρία αυτή οι οργανισμοί που προσαρμόζονται καλύτερα στο περιβάλλον δημιουργούν περισσότερους απογόνους με κοινά χαρακτηριστικά. Το άλλο κριτήριο είναι η γενετική παρέκκλιση. Σύμφωνα, με αυτό υπάρχει μια τυχαιότητα στην αλλαγή των γονιδίων που προκύπτει από την συχνότητα των γονιδίων από γενιά σε γενιά. Σ' αυτό το σημείο να επισημάνω την προσωπική μου θεωρία ότι η ζωή είναι μια τυχαία συχνότητα και ταυτόχρονα απόλυτα συγκεκριμένη. Γεγονός που μπορεί να αποδειχθεί και από τον τύπο της συχνότητας στην Φυσική.

$$f = \frac{1}{T}$$

ίσο με το διάνυσμα της ανθρώπινης ύπαρξης προς τον χρόνο αυτής

Τα γονίδια προσαρμόζονται στο περιβάλλον, αλλά τα γονίδια ταυτόχρονα δημιουργούν και διαμορφώνουν το περιβάλλον τους, προκαλώντας την επιγονική. Η επιγονική είναι η διαδικασία με την οποία τα καλύτερα στοιχεία των γονιδίων περνάν στην επόμενη γενιά με βάση τις συνθήκες που διαμόρφωσε η προηγούμενη. Η εξέλιξη επομένως είναι μια διαδικασία αέναη, η οποία σχετίζεται με την κοινωνία του ανθρώπινου είδους και διασφαλίζει την διαιώνιση των βέλτιστων χαρακτηριστικών για την επιβίωσή του. (el.wikipedia.org)

Μελέτες έχουν δείξει ότι και η ηγεσία ακολουθεί την γονιδιακή εξέλιξη και

επαφίεται η εξέλιξη αυτή στις διάφορες ομάδες της κοινωνίας, οι οποίες την επηρεάζουν και την διαμορφώνουν διαμορφώνοντας αρχικά τον ίδιο τον ηγέτη και στη συνέχεια το περιβάλλον που ασκεί την διοίκησή του (Mehrnoosh Jamshidi, 2020). Οι ομάδες αυτές ξεκινούν από την οικογένεια, το σχολείο, τους περιβάλλοντες χώρους που κοινωνικοποιείται ο άνθρωπος και φτάνουν σε όλα τα επίπεδα της κοινωνίας. Οι κοινωνικές, οικονομικές και ιστορικές συνθήκες επηρεάζουν το κοινωνικό περιβάλλον και διαμορφώνουν τα χαρακτηριστικά της ηγεσίας. Η ηγεσία είναι αποτέλεσμα της κοινωνίας καθώς πηγάζει από το ίδιο το ανθρώπινο είδος, μέσω της άσκησης ανώτατης εξουσίας από μια αξιωματική θέση διοίκησης του συνόλου και κατ' επέκταση της κοινωνίας του, στα πλαίσια στελέχωσης της θέσης διοίκησης είτε από έναν άνθρωπο είτε από μία ομάδα ανθρώπων που προκύπτει από το θεσμικό πλαίσιο διακυβέρνησης που διαμορφώνεται από τις εκάστοτε συνθήκες. Επομένως, η ηγεσία ως αναπόσπαστο κομμάτι της κοινωνίας και του ανθρωπίνου είδους συμμετέχει και επηρεάζει την εξέλιξη της κοινωνίας αλλά ταυτόχρονα εξελίσσεται η ίδια ως έννοια και εμπλουτίζεται. (Zhang, Z., Ilies, R., & Arvey, R. D., 2009)

Η εξέλιξη, ωστόσο, της ηγεσίας δεν γίνεται όπως στην επιστήμη της βιολογίας, αλλά στα πλαίσια της κοινωνικής, πολιτικής και νομικής επιστήμης διαμορφώνοντας διεθνείς ηγετικές νόρμες (Xuetong Yan, 2011). Η εξέλιξη αυτή δεν είναι πάντα θετική αλλά διαφοροποιείται αναλόγως με τις συνθήκες που επικρατούν σε κάθε χρονική περίοδο. Οι συνθήκες αυτές καθορίζονται από τον βαθμό ανάπτυξης της τεχνολογίας, το πολίτευμα, τα ιστορικά γεγονότα που διαμόρφωσαν τα πλαίσια διοίκησης της κοινωνίας μέσω της ηγεσίας και τον παγκόσμιο συσχετισμό δυνάμεων. Η απονομή της θέσης της ηγεσίας δεν γινόταν πάντοτε μέσω δημοκρατικών διαδικασιών αλλά καθοριζόταν από την βάση του πολιτεύματος που επικρατούσε, τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που εξελισσόταν μαζί με την τεχνολογική και κοινωνική εξέλιξη. Η θέση αυτή και η απονομή της σε ένα δημοκρατικό θεωρητικό πλαίσιο βασίζεται στην αξιοκρατία, η οποία επιτάσσει την ανάληψή της από το άτομο ή την ομάδα ατόμων που πλαϊσιώνουν τα απαραίτητα αλλά και καλύτερα χαρακτηριστικά για την σωστή διοίκηση και διαχείριση του συνόλου, και η οποία απονέμεται κατά κύριο λόγο στο θεσμικό πλαίσιο οργάνωσης της σύγχρονης δημοκρατικής κοινωνίας από τον ίδιο τον λαό. Είναι, επίσης, η διαδικασία μέσω της οποίας κάποιος άνθρωπος ή ομάδα ανθρώπων προσπαθούν να διαμορφώσουν τις συνθήκες για την επίτευξη ενός συγκεκριμένου σκοπού. Ωστόσο, η ηγεσία ως έννοια λόγω της πολυπλοκότητας της κοινωνικής πραγματικότητας και της συνεχούς εξέλιξής της δεν έχει οριοθετηθεί σε έναν απόλυτο ορισμό. Η έννοια της ηγεσίας συνεχώς εξελίσσεται και δομείται με νέα στοιχεία, όπου η παραμετροποίησή τους δεν είναι εύκολη. Η ηγεσία ως έννοια δεν αφορά μόνο την προσωπικότητα του ηγέτη για την δημιουργία ενός προτύπου που επιτυγχάνει την διοίκηση του συνόλου της κοινωνία ή της ομάδας που διοικεί, για την ολοκλήρωσή της ως έννοιας, αλλά αφορά όλες τις μεταβλητές που στην ίδια

την κοινωνία ενυπάρχουν και τον συσχετισμό μεταξύ των εννοιών ηγέτη-ηγεσίας και κοινωνίας, οι οποίες είναι έννοιες πολλών παραγόντων και αντικρουόμενων συμφερόντων που τις περισσότερες φορές δεν μπορούν να δώσουν αποτέλεσμα στην εξίσωση. Η τεχνολογική εξέλιξη που οδήγησε στην παγκοσμιοποίηση, η οποία έχει κατ' επέκταση καταδείξει την παγκόσμια κοινωνία ως οντότητα και την παγκόσμια διακυβέρνηση ως αναγκαιότητα, καθώς και πολλές άλλες μεταβλητές δεν έχουν αναλυθεί σε τόσο βάθος για να μπορέσουν να εξηγήσουν επακριβώς και να ολοκληρώσουν την έννοια της ηγεσίας. (Day, D. V. (2000)

Η ηγεσία, επομένως, έχει ως γενεσιουργό αφορμή της την ύπαρξη της κοινωνίας και η κοινωνία χρειάζεται την ηγεσία για την επιβίωσή της και την εξέλιξή της. Τα ατομικά δικαιώματα εκ φύσεως παύουν με τον θάνατο του ατόμου. Απεναντίας, τα κοινωνικά δικαιώματα δεν έχουν παύσει ποτέ αλλά διαρκώς διαμορφώνονται και εξελίσσονται. Για να αποτυπωθεί το αποτύπωμα της πορείας της ηγεσίας στην Ελλάδα, θα πρέπει να γίνει μια ιστορική ανασκόπηση, για να επισυναφθούν τα κοινωνικά και πολιτιστικά στοιχεία που επηρέασαν και διαμόρφωσαν την εξέλιξη του όρου της ηγεσίας στην ελληνική επικράτεια και κατ' επέκταση του ελληνικού έθνους, το οποίο επίσημα δημιουργήθηκε το 1830 μ.Χ. αλλά το σύνολο της κοινής πολιτισμικής και ιστορικής πορείας είχε αναδρομική ισχύ, και αποτέλεσε τον πυρήνα της ηγεσίας στον ελληνικό πολιτισμό, μελετώντας τα καλώς και τα κακώς κείμενα της πορείας της ηγεσίας στο φάσμα του χρόνου από την διόπτρα των ιστορικών γεγονότων που διαμορφώθηκαν από την κοινωνική οργάνωση δια μέσου των πολιτευμάτων, τις σημαντικότερες ιστορικές στιγμές που καθόρισαν την πορεία της αλλά και τα πρόσωπα που αποτέλεσαν μελέτες περίπτωσης ως προσωπικότητες ηγετικές. Η αφετηρία είναι η προϊστορική περίοδος και την καταγραφή της πρώτης οργανωμένης κοινωνίας στην Ελλάδα. Η αφήγηση της εξέλιξης θα συνεχιστεί σε όλο το ιστορικό αφήγημα, για να αποδοθεί η δομή της ιστορικής, κοινωνικής και ηγετικής μορφολογίας στον Ελληνικό πολιτισμό από τότε μέχρι σήμερα, οι οποίες διαμόρφωσαν και συνεχίζουν να διαμορφώνουν τη δομή της ηγεσίας ως έννοιας. Μελετώντας τα ιστορικά γεγονότα και τα αίτια που οδήγησαν την εξέλιξη της ηγεσίας από το αποκορύφωμά της μέχρι και την παράδοση των ηνίων σε ξένες δυνάμεις. Για να γίνει αντιληπτό το πλαίσιο του κοινωνικού, πολιτικού, νομικού και οικονομικού πλέγματος, το οποίο είχε διαμορφωθεί από την ηγεσία και τις συνθήκες της εκάστοτε εποχής. Μέσα από αυτή την εργασία θα καταγραφούν τα ιστορικά λάθη, τα οποία πρέπει να αποτελέσουν διδάγματα και να μην γίνουν καινούργια βιώματα των Ελλήνων με παλιές συνταγές των λάθος επιλογών τους.

1.2.1 Η πρώτη ιστορική καταγραφή κοινωνίας στον ελλαδικό χώρο

Η κοινωνία αποτελεί την γενεσιουργό αφορμή της ηγεσίας. Για να μπορέσει να γίνει μια εξελικτική καταγραφή της πορείας της ηγεσίας στην Ελλάδα θα πρέπει να αναφερθεί η ανακάλυψη της πρώτης οργανωμένης κοινωνίας στην χώρα. Η

κοινωνία διαμορφώνεται από την οργάνωση της και την επικοινωνία της, η οποία πηγάζει από την γλώσσα και τον πολιτισμό της. Στον βυθό μιας ελληνικής λίμνης βρέθηκε μια ξύλινη επιγραφή, η οποία με την μέθοδο C14 χρονολογείται με βεβαιότητα από το 5260 π.Χ. Πέρα από την ανακάλυψη της ξύλινης επιγραφής το 1932 εξαιτίας του γεγονότος ότι η στάθμη της συγκεκριμένης λίμνης μειώθηκε, ήρθε στο φως ένας σπουδαίος ιστορικά οικισμός, ο οποίος αποτελεί τον σπουδαιότερο και παλαιότερο στην Ευρώπη. Ο οικισμός αυτός χρονολογείται στην Νεότερη Νεολιθική εποχή και δεν είναι άλλος από τον οικισμό στην θέση Νησί στην λίμνη της Καστοριάς. Η ύπαρξη οικισμού, η γνώση γραφής και επομένως ανάγνωσης καταδεικνύει την ύπαρξη της πρώτης οργανωμένης κοινωνίας στην Ευρώπη και μάλιστα στην Καστοριά μια πόλη στο Βόρειο τμήμα της Ελλάδας.

Υπάρχουν και άλλα αρχαιολογικά ευρήματα, όπως «της επιγραφής των Γιούρων της Αλοννήσου». Η Γιούρα της Αλοννήσου αποτελεί μια βραχονησίδα, στην οποία βρέθηκε μετά από ανασκαφές η Σπηλιά του Κύκλωπα. Η Σπηλιά του Κύκλωπα μετά από συστηματικές ανασκαφές και έρευνα τεκμηριώνει την ύπαρξη ανθρώπινης ζωής σ' αυτή από την Μεσολιθική εποχή, δηλαδή από το 10.000-6.800 π.Χ. μέχρι και τις αρχές της Τελικής Νεολιθικής Εποχής από το 4600-3200 π.Χ. Η επιγραφή βρέθηκε σ' ένα όστρακο, το οποίο αποτελεί τμήμα ενός αγγείου. Επάνω στο όστρακο είναι χαραγμένα τα αρχικά γράμματα του αλφάβητου Α, Υ, Δ. Για την ύπαρξη και την χάραξη των γραμμάτων είναι αναγκαία η τήρηση της διαδικασίας του ψησίματος του αγγείου από τον αγγειοπλάστη, πράξη που αποδεικνύει την εθελούσια ενέργεια από τον δημιουργό της.

Το αγγείο αυτό χρονολογείται γύρω στο 5000-4500 π.Χ. και τα αρχικά του σύμφωνα με του ερευνητές σχηματίζουν τη λέξη ΑΥΔΗ, η οποία σημαίνει φωνή, απ' όπου προέρχεται και η λέξη άναυδος. Με αυτές τις ανακαλύψεις, οι οποίες αποδεικνύουν περίτρανα την ύπαρξη ελληνικού πολιτισμού, ελληνικής γλώσσας και γραφής στον ελληνικό χώρο από το 5.000 π.Χ. τουλάχιστον, μπορούμε να είμαστε βέβαιοι για την ύπαρξη του ελληνικού αλφαβήτου από την προ φοινικική περίοδο το οποίο αποτελεί γεγονός και να αντικρούσουμε οποιοδήποτε ανιστόρητο αφήγημα εκμετάλλευσης αναπόσπαστων στοιχείων της Ελλάδος και του πολιτισμού της. Ταυτόχρονα αποδεικνύεται η ύπαρξη οργανωμένης κοινωνίας και των επιμέρους στοιχείων που την απαρτίζουν όπως οργανωμένοι οικισμοί, γνώση ελληνικής γραφής και ανάγνωσης, τα οποία αποτελούν θεμελιώδη στοιχεία για την ανάπτυξη της έννοιας της ηγεσίας και καταδεικνύουν την ύπαρξη ηγετικής κουλτούρας στον πολιτισμό μας από προ αμνημόνευτων ετών. (ckastamonitis.com)

1.2.2 Η ηγεσία από την περίοδο της σπηλιάς

Η έννοια της ηγεσίας αρχίζει να δομείται από την περίοδο κατά την οποία οι άνθρωποι κατοίκησαν στις σπηλιές για την επιβίωσή τους. Οι άνθρωποι λόγω των ακραίων περιβαλλοντικών συνθηκών, οι οποίες χαρακτηριζόταν από πολύ έντονους

παγετώνες, βρήκαν καταφύγιο στις σπηλιές για να μπορέσουν να επιβιώσουν. Άναβαν φωτιές και συγκεντρωνόταν γύρω απ' αυτές για να ζεσταθούν. Αυτός ο τρόπος επιβίωσης διαμόρφωσε τις συνθήκες διαβίωσης για τους προγονικούς ανθρώπους. Είναι η περίοδος κατά την οποία οι προγονικοί άνθρωποι ξεκίνησαν την μεταξύ τους επικοινωνία και άρχισαν τα πρώτα στάδια διαμόρφωσης γλώσσας. Με αυτό τον τρόπο, οι προγονικοί άνθρωποι, δρώντας συλλογικά προσπάθησαν και κατάφεραν να επιβιώσουν. Ιστορικές καταγραφές που προκύπτουν από ανασκαφές και ευρήματα παρουσιάζουν την οργανωσιακή συμπεριφορά των ανθρώπων των σπηλαίων και την σταδιακή εξέλιξη του τρόπου ζωής τους. (Runciman, W. G. (2005)

Επέλεξαν τον πιο γενναίο για να ηγηθεί της ομάδας τους. Ο πιο γενναίος δεν είναι ένας μονοδιάστατος προσδιορισμός που μπορεί να αποδοθεί στον ηγέτη της ομάδας τους. Τα χαρακτηριστικά που τον διέκριναν και του απέδιδαν τον τίτλο του γενναίου είναι η σωματική δύναμη, η οξυδέρκεια με την οποία μπορούσε να αντιληφθεί τις υπάρχουσες καιρικές συνθήκες και να βρίσκει λύσεις για την επιβίωση και την εξέλιξη της ομάδας του. Ήταν αυτός που πρώτος αντιμετώπιζε τους εξωτερικούς κινδύνους, όπως τα άγρια ζώα, αντιμετώπιζε τις καιρικές συνθήκες για να μπορέσει να νιώσει το περιβάλλον του και να επινοήσει τον καλύτερο σχεδιασμό για την αντιμετώπιση όλων των κινδύνων που αντιμετώπιζε η ομάδα του. Επομένως, δεν μιλάμε για μια συλλογική ενσυνείδητη επιλογή των μελών της προγονικής ομάδας κάποιου ως ηγέτη τους, αλλά για μια φυσική επιλογή του καταλληλότερου για τον ρόλο αυτό ως προς το σκοπό επιβίωσης της ομάδας. Η περίοδος των παγετώνων τελείωσε και το κλίμα του περιβάλλοντος διαμορφώθηκε σε πιο ομαλά για την επιβίωση του ανθρώπου επίπεδα. Με τη σειρά της εξέλιξης των περιβαλλοντικών συνθηκών επήλθε και η εξέλιξη του τρόπου διαβίωσης και οργάνωσης του ανθρώπινου είδους (Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ. 2013).

1.2.3 Η εξέλιξη της ηγεσίας στις νέες συνθήκες του προγονικού ανθρώπου

Η κλιματική αλλαγή επανήλθε στα φυσιολογικά της επίπεδα ως προς την διαβίωση του ανθρώπινου είδους. Οι πάγοι έλιωσαν και ο άνθρωπος εγκατέλειψε την σπηλιά, καθώς πλέον το περιβάλλον ήταν φιλόξενο για εκείνον. Επέστρεψε στο εξωτερικό περιβάλλον και σ' αυτό το σημείο κλήθηκε να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα αλλά και να διαμορφώσει το περιβάλλον του για επιβίωσή του. Η επιβίωση είναι η κινητήρια δύναμη της εξέλιξης του ανθρώπινου είδους και η ηγεσία λειτουργεί τόσο στο ατομικό πλαίσιο διοίκησης και διαχείρισης των προσωπικών πόρων όσο και σε μια ομάδα ή ένα κοινωνικό σύνολο. Εξημέρωσε άγρια ζώα για να τον βοηθούν στις εργασίες του και να παίρνει απ' αυτά τα προϊόντα τους για την επιβίωσή του όπως το γάλα και το μαλλί. Διεύρυνε την ομάδα του με την αναπαραγωγή του και το σύνολο της τυχαιότητας του χάους που αντιμετώπισε διαμόρφωσε τις νέες συνθήκες της οργάνωσης και διοίκησης του περιβάλλοντός του. Και σ' αυτό το σημείο ο ηγέτης της ομάδας δεν ήταν προϊόν

συλλογικής από την ομάδα επιλογής. (Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ. 2013)

Εκ φύσεως οριζόταν ο πιο δυνατός, ο πιο ικανός, αυτός ο οποίος στα χαρακτηριστικά της προσωπικότητάς του συγκέντρωνε όλα εκείνα τα στοιχεία της προσαρμοστικότητας για την προσωπική του πρώτα και στην συνέχεια για την επιβίωση και εξέλιξη της ομάδας του, όπως γίνεται εκ φύσεως στην φύση και σε όλα τα είδη της. Ήταν εκείνος που από μόνος του επέλεγε να διαχειριστεί το σύνολο και να λάβει τις απαραίτητες αποφάσεις για να εξελιχθεί η ομάδα και το είδος του. Ήταν εκείνος, ο οποίος χρησιμοποίησε τα υλικά που του παρείχε η φύση και το περιβάλλον του για να διαμορφώσει εργαλεία και όπλα, με τα οποία θα διευκόλυνε τις εργασίες του και θα αντιμετώπιζε τους κινδύνους του αποτελεσματικά, χρησιμοποιώντας περισσότερο τα προϊόντα του μυαλού του και λιγότερο το έργο της δύναμής του. (Runciman, W. G. 2005)

Ανάλογα με την παρατήρησή του και τα υλικά που χρησιμοποιούσε από το περιβάλλον του η κάθε περίοδος ονομάστηκε σύμφωνα με τα υλικά που χρησιμοποιούσε. Το πρώτο υλικό που χρησιμοποίησε για την δημιουργία καταφύγιου, εργαλείων και όπλων ήταν η πέτρα και η περίοδος αυτή ονομάστηκε νεολιθική. Κατά την περίοδο αυτή πέρα από το να χρησιμοποιεί την πέτρα για την διευκόλυνση της ζωής του την επεξεργάστηκε και άρχισε να παράγει έργο πολιτισμού δίνοντας μορφή στις πέτρες και δημιουργώντας προϊόντα πρότερης τέχνης της εποχής του τα οποία τα αφιέρωνε σε στοιχεία της φύσης τα οποία χρησιμοποιούσε και θεοποίησε με την ελπίδα της μη έλλειψής του. (Φουρκιώτου, Α. Α. 2017)

Η επόμενη περίοδος είναι η περίοδος του χαλκού. Η εξέλιξη του ανθρώπινου είδους στον ελληνικό πολιτισμό έφτασε σε σημαντικό για την εποχή του σημείο σε σχέση με τους υπόλοιπους πολιτισμούς-ομάδες της εποχής και σε απόλυτη συσχέτιση μ' αυτούς. Ο άνθρωπος μέσω των ηγετών κάθε ομάδας του διαμόρφωσε οικισμούς και οργανώθηκε σε μικρές κοινωνίες. Εκμεταλλεύτηκε τα ορυκτά που του παρείχε το περιβάλλον του και ξεκίνησε να παράγει πολιτισμό. Στοιχεία του πολιτισμού του ήταν και το εμπόριο. Για να μπορέσει να μεταφέρει τα υλικά σε άλλες περιοχές, οι οποίες είχαν υλικά που έλλειπαν από την περιοχή του και να διαπραγματευτεί προς πώληση υλικά, τα οποία δεν υπήρχαν στις άλλες περιοχές σε ένα ανταλλακτικό εμπόριο, διαμόρφωσε την ναυτιλία χάρη στην γεωγραφική θέση της Ελλάδας. Έφτιαξε τα πρώτα πλοία ως μέσο εκπλήρωσης και διάδοσης του πολιτισμού του δια μέσω του εμπορίου. Στην Ελλάδα διαμορφώθηκαν πολλοί πολιτισμοί, όπως ο Κυκλαδίτικος πολιτισμός, ο Μινωικός πολιτισμός και ο Μυκηναϊκός πολιτισμός. Κάθε πολιτισμός είχε τον ηγέτη του, ο οποίος είχε τον τίτλο του βασιλιά διαμορφώνοντας ως πολίτευμα της κοινωνίας τους την βασιλεία. Κάθε πολιτισμός είχε τα δικά του προϊόντα και έργα τέχνης που δημιουργούσε από την επεξεργασία των ειδών του και την καλλιτεχνία αυτών. (Μιχαηλίδου, Ά. 1990)

Μ' αυτό τον τρόπο ανταλλάσσαν στοιχεία του πολιτισμού τους δια μέσου του εμπορίου και της κοινής διαλέκτου που είχε διαμορφωθεί για την επικοινωνία

και την εκπλήρωση των συναλλαγών στο εμπόριο σε είδος. Βλέπουμε σ' αυτό το σημείο την δημιουργία μιας συλλογικής νοοτροπίας μέσω της διαλέκτου και του εμπορίου, η οποία αποτελεί ένα πρώιμο στάδιο του ελληνικού έθνους. Όλα ελεγχόταν από τον επικεφαλής-βασιλιά-ηγέτη κάθε πολιτισμού, ο οποίος καλούνταν να ελέγχει και να διαχειρίζεται τόσο τους πόρους του αλλά και να κάνει επενδυτικές κινήσεις στους υπόλοιπους γειτονικούς πολιτισμούς για την εξασφάλιση των πόρων που χρειαζόταν ο δικός του πολιτισμός για την επιβίωση και ανάπτυξή του. Ταυτόχρονα, δηλαδή βλέπουμε τα πρώιμα στάδια της διπλωματίας. Η εξάπλωση των ελληνικών ομάδων στα νησιά έγινε λόγω των καθόδων των Δωριέων που είχαν σαν αποτέλεσμα την υποδούλωση των ανθρώπων που καταλάμβαναν και την απόφαση των πιο φιλελεύθερων απ' αυτούς να αναζητήσουν μια καλύτερη τύχη, ανεξάρτητη και ελεύθερη δημιουργώντας τα αρχαία ελληνικά φύλα των Δωριέων, των Ιώνων, των Αιολών και των Αχαιών. Διαμορφώνοντας με αυτό τον τρόπο το κοινωνικό, πολιτικό και οικονομικό πεδίο δράσης της ηγεσίας, το οποίο διαμορφώθηκε από το γεωγραφικό περιβάλλον της Ελληνικής επικράτειας. Ωστόσο, πέρα από τον χώρο οι Έλληνες χρησιμοποίησαν και τον λόγο για να εξελίξουν τον πολιτισμό τους δια μέσω της Μυθολογίας. Χρησιμοποίησαν ως πηγή την Μυθολογία για να αντλήσουν και να διαμορφώσουν τα πρότυπα ηγεσίας τους. (Φουρκιώτου, Α. Α. 2017)

1.3.1 Η ηγεσία από τον Μύθο στην πράξη

Η Μυθολογία είναι το λίκνο της Ηγεσίας στον ελληνικό πολιτισμό. Στα σπάργανα της ελληνικής Μυθολογίας, ξετυλίχτηκε το κουβάρι και γαλουχήθηκε το όραμα της ελληνικής αριστείας, της συνεχούς σπουδής της τέχνης της ηγεσίας δια μέσου της εθνικής θεωρητικής ενοποίησης και ολοκλήρωσης ως άρτιο επί τω όλω μέσω των κοινών στοιχείων της θρησκείας, της γλώσσας και των κοινών αγώνων για επιβίωση και εξέλιξη. Ήταν η ανάγκη των ανθρώπων να εξηγήσουν την δημιουργία της δημιουργίας τους, η οποία ερέθιζε συνεχώς την φαντασία τους, εξαναγκάζοντάς τους να συγκεράσουν την μυθολογική φαντασία τους με την κοινωνική τους πραγματικότητα. Ο συγκερασμός αυτός τους διαμόρφωσε μια καθ' εικόνα και καθ' ομοίωση θεόπνευστη πραγματικότητα, η οποία ανταγωνίζονταν μόνο τον εαυτό της και υποχρέωνε του κοινωνούς της να συμπεριφέρονται ανάλογα και αντίστοιχα με τα παρελθοντικά αφηγήματα της ελληνικής παιδείας του μύθου, τα οποία μερικές φορές είχαν πραγματικό αντίκρισμα φτάνοντας το εύρος τους μέχρι τον θρύλο. Ξεπερνώντας και υπερνικώντας τον χρόνο, αφήνοντας το αποτύπωμά τους μέχρι και σήμερα. Σχημάτισαν μια χρονική αφήγηση στον χρόνο της Μυθολογίας, η οποία ξεκινάει από την δημιουργία του κόσμου και εξελίσσεται σε όλο το αρχαιοελληνικό φάσμα της ύπαρξης. (Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ. 2013).

1.3.2 Η δημιουργία του κόσμου

Η ελληνική μυθολογία καλλιεργήθηκε και εξελίχθηκε στην αρχαία Ελλάδα.

Όπως αναφέρθηκε η χρήση της διαμορφώθηκε χάρη στην προσπάθεια των ανθρώπων να εξηγήσουν ανεξήγητα μέχρι και σήμερα φαινόμενα, για την δημιουργία μιας σταθεράς, για το αφήγημα του χρόνου και την εξέλιξη της ελληνικής καλλιέργειας-παιδείας και της εξέλιξής της δια μέσου της ηγετικής δράσης, η οποία έχει ως επίκεντρο το ελληνικό ιδεώδες της αριστείας και της τιθάσευσης του εαυτού επιλέγοντας ως θεμελιώδη πυρήνα τον ελληνικό πολιτισμό και την διαιώνισή του. Σύμφωνα με τους Έλληνες, οι οποίοι κυρίως μετέδιδαν την μυθολογική τους διάσταση από στόμα σε στόμα, πριν τη δημιουργία του κόσμου, υπήρχε το Χάος. Το Χάος ήταν το απόλυτο σκοτάδι μέσα στο οποίο δεν υπήρχε ίχνος ζωής. Σε κάποια στιγμή δημιουργήθηκε από το Χάος η Γη και αργότερα δημιουργήθηκε ο Ουρανός. Από την δημιουργία του Κόσμου, λόγω της μυθολογικής αθανασίας των στοιχείων που την συνθέτουν μπορούν να αναλυθούν οι κοινωνικές νόρμες στην Αρχαία Ελλάδα, οι οποίες διαμόρφωσαν στοιχεία όπως η ηγεσία αλλά και γενικότερα τις ηθικές αρχές και αξίες της αρχαιοελληνικής παιδείας. (Μπούφης, Π. 2019)

Από την ένωση της Γης με τον Ουρανό δημιουργήθηκαν οι Τιτάνες. Ο Ουρανός φοβόταν μήπως χάσει την κυριαρχία του και τον θρόνο του από τους μοναδικούς διεκδικητές και κληρονόμους του τα παιδιά που δημιουργήθηκαν από την ένωσή του με την Γη, γι' αυτό έκλεισε τους Τιτάνες στα έγκατα της Γης. Ο γιός του ο Κρόνος, που ήταν ο πιο δυνατός από τους Τιτάνες τον αντιμετώπισε και κέρδισε τον θρόνο του Κόσμου. Ο Κρόνος παντρεύτηκε μετά τον ενθρονισμό του την Ρέα. Με την σύζυγό του απέκτησε έξι παιδιά που ήταν Θεές και Θεοί σύμφωνα με την ελληνική Μυθολογία. Μεταξύ των οποίων ήταν η Θεά Ήρα, η Θεά Δήμητρα και η Θεά Εστία. Από τους Θεούς ήταν ο Δίας, ο Ποσειδώνας και ο Πλούτωνας. Ο Κρόνος γνωρίζοντας το αίσθημα δίψας και φόβου που προκαλεί η θέση του κυρίαρχου-ηγέτη του Κόσμου, η οποία έχει ως στοιχεία της τον εθισμό και την αλαζονική αυτοπροβολή της κυριαρχίας και εξουσίας των πάντων, κατάπινε τα παιδιά του για να μην διεκδικήσει κανένα τον θρόνο, όπως αυτός τον απέκτησε από τον Κόσμο. (Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ., 2013).

Η Ρέα βιώνοντας το μητρικό της ένστικτο που εκδηλώνεται ακόμα και σε θεϊκό επίπεδο, όπως έχει καταγραφεί πολλές φορές στην ιστορία, γεννάει το τελευταίο της παιδί τον Δία, σε ένα βουνό της Κρήτης, το φυγαδεύει για να το προστατέψει και να επιβιώσει. Το παιδί το έδωσε υπό την προστασία των Νυμφών, οι οποίες το φρόντιζαν και το τάζαν το γάλα της αίγας Αμάλθειας. Για να μην γίνουν αντιληπτές οι ενέργειές της, η Ρέα τύλιξε μια πέτρα και την έδωσε στον Κρόνο να την καταπιεί κάνοντάς τον να νομίζει ότι κατάπιε το παιδί τους. Ο Δίας μεγάλωσε και αντιμετώπισε τον Κρόνο για να μπορέσει να σώσει τα αδέρφια του. Έδωσε σκληρή μάχη με τον Κρόνο και κατάφερε να τα απελευθερώσει από το στομάχι του πατέρα τους. Μετά απ' αυτή την πράξη ξεκίνησε ένας πόλεμος μεταξύ των Τιτάνων και των Θεών. Ο πόλεμος αυτός ήταν τόσο δυνατός όσο και η διάρκειά του. Η Τιτανομαχία κράτησε 10 ολόκληρα χρόνια και είχε ως νικητές του τους Θεούς, οι

οποίοι έριξαν του ηττημένους Τιτάνες στα Τάρταρα. (Decharme, P. 2015)

Επόμενη αναπόφευκτη μάχη των Θεών ήταν με τους Γίγαντες. Και αυτός ο πόλεμος διήρκησε πολλά χρόνια. Η Γιγαντομαχία, ωστόσο, ανέδειξε και πάλι νικητές τους Θεούς. Χωρίς πλέον κάποιον αντίπαλο και έχοντας αποδείξει την αξία του ως ηγέτης μετά την μάχη με τον ίδιο του τον πατέρα για την διάσωση των αδελφών του, και την διάκρισή του ως του καταλληλότερου και ιδανικότερου για την κυριαρχία του θρόνου του Κόσμου μετά τους θριάμβους στην Τιτανομαχία και την Γιγαντομαχία, ο Δίας έγινε ο κυρίαρχος του Κόσμου. Παντρεύτηκε την Ήρα και κατοίκησε με τα αδέλφια του και την οικογένεια που δημιούργησε στον Όλυμπο. (Πράπα, Β. 2002)

Συμπεραίνεται ότι τα στοιχεία που εμπνέουν τους αρχαίους Έλληνες για την δημιουργία των μύθων τους είναι συνυφασμένα με την εξέλιξη, την ηγεσία, την κυριαρχία επί μαχών, τους δεσμούς της οικογένειας και την ένωση του θηλυκού με το αρσενικό για την δημιουργία της ζωής. Είναι το θεμελιακό τρίπτυχο της Πατρίδας, Θρησκείας και Οικογένειας που μέχρι σήμερα είναι ο πυρήνας της ελληνικής ταυτότητας του έθνους και της ηγεσίας του. Πρώτα απ' όλα απαιτείται η γέννηση, η οποία προκαλείται από μια έλξη ετερόνυμων πόλων που παρέχουν το ήμισυ τους για την δημιουργία του όλου. Από την Γη και τον Ουρανό, την Ρέα και τον Κρόνο, και κάθε άλλη ένωση πριν την δημιουργία του Κόσμου από τον πυρήνα του. Επόμενο, στάδιο είναι η ακλόνητη πίστη των Ελλήνων στην ενθρόνιση μετά από μια σπουδαία μάχη του αδιαφιλονίκητου νικητή της έκβασης, ο οποίος διαδραμάτισε σπουδαίο ρόλο για το αποτέλεσμα αυτό και ο οποίος ξεχώρισε για το θάρρος του την εφευριστότητά του αλλά και την συνολική υπεροχή του, στοιχεία που διαμόρφωσαν τις ελληνικές ηθικές αρετές και αξίες, οι οποίες κοσμούν το προφίλ του ιδανικού ηγέτη. Με αυτό το αφήγημα προκαλούν υποσυνείδητα συναισθήματα, τα οποία μεταλαμπαδεύονται από γενιά σε γενιά και αποτελούν τον πυρήνα του ορισμού της ηγεσίας στον ελληνικό πολιτισμό. Ενός κοινωνικού στοιχείου επιβίωσης που αποτελεί τελικά αυτοσκοπό για κάθε Έλληνα αλλά χωρίς την σπουδή του τις περισσότερες φορές είναι αυτοκαταστροφικό. Ωστόσο, δεν χρησιμοποίησαν μόνο πρότυπα ηγετικά που αφορούσαν αποκλειστικά την θεϊκή υπόσταση όπως την φανταζόταν αλλά διέπλασαν ηγετικά πρότυπα σε μυθολογικούς χαρακτήρες, τους οποίους εμπλούτισαν με αφηγήσεις που αποτέλεσαν πηγή έμπνευσης για όλους τους Έλληνες

1.3.3 Επιπλέον πρότυπα ηγεσίας που πηγάζουν από την Μυθολογία

Πέρα από τα παραδείγματα που αναφέρθηκαν για την εξέλιξη του ορισμού της ηγεσίας χάρη στα παραδείγματα της μυθολογίας δια μέσου της θεοποίησης της δημιουργίας του Κόσμου και της εξέλιξής του, οι αρχαίοι Έλληνες στην μυθολογία τους χρησιμοποίησαν και άλλα πρότυπα ηγεσίας, τα οποία συγκέντρωναν τα χαρακτηριστικά τους σε μια προσωπικότητα. Ο Ηρακλής ήταν ένα απ' αυτά τα μυθολογικά πρότυπα. Ο Ηρακλής ήταν γιός του Δία και της Αλκμήνης στοιχείο που

μας δείχνει για ακόμα μια φορά ότι η ισχύς και η υπεροχή κάποιου που ήταν ηγέτης ή ήταν δημιουργήμα της μυθολογίας ως πρότυπο ηγέτη είχε καταγωγή θεϊκή. Ακόμα και στον θάνατο του το αφήγημα της μυθολογίας αναφέρει ότι ο Ηρακλής έγινε Θεός και ανέβηκε να κατοικήσει στον Όλυμπο με τον πατέρα του Δία και τα υπόλοιπα αδέρφια του. Πολλοί λαοί της αρχαίας Ελλάδας, όπως οι Σπαρτιάτες επικαλούνταν την καταγωγή τους από τον Ηρακλή για να δείξουν την δύναμή τους και την ανδρεία τους. Θεωρούνταν ο πιο δυνατός άνθρωπος της αρχαίας εποχής και η δύναμη βλέπουμε ότι είναι ξεχωριστό γνώρισμα της ηγεσίας που την αναδεικνύει ειδικά σε εκείνη την περίοδο. Τα στοιχεία της προσωπικότητάς που του απέδιδαν μας δίνει μια εικόνα των χαρακτηριστικών που επιθυμούσαν οι άνθρωποι της εποχής εκείνης να διακατέχουν έναν ήρωα-ηγέτη. Ήταν δίκαιος, είχε καλή καρδιά και μεγάλη προθυμία να βοηθάει τους συνανθρώπους του. Δεν φοβόταν να αντιμετωπίσει καμία κατάσταση και δεν είχε νικηθεί ποτέ. Τα κατορθώματα του έμειναν με τη χάρη της μυθολογίας να διαπλάθει πρότυπα στο πέρασμα των αιώνων και χαρακτηρίστηκαν ως οι άθλοι του Ηρακλή. (Τασιακόπουλος, Θ. 2018).

Ένας ακόμη ήρωας της ελληνικής μυθολογίας, ο οποίος αποτέλεσε αφήγημα της μυθολογίας και πρότυπο της ελληνικής ηγετικής κοσμοθεωρίας ήταν ο Θησέας. Ο Θησέας συνδέθηκε με τον Ηρακλή από την πρώτη τους συνάντηση. Ο Ηρακλής είχε επισκεφτεί τον παππού του Θησέα τον Βασιλιά Πιθθέα. Άφησε την λεόντη που φορούσε και όλα τα παιδιά τρομοκρατήθηκαν στην θέασή της και έτρεξαν. Ο Θησέας όμως πήρε ένα τσεκούρι και πήγε να την χτυπήσει νομίζοντας ότι ήταν πραγματικό λιοντάρι. Το θάρρος και η τόλμη μπροστά στον κίνδυνο είναι τα αφηγήματα της μυθολογίας για την διάπλαση του προτύπου του σωστού ηγέτη, ο οποίος δεν θα διστάσει να αναλάβει δράση ακόμη και με αυτοθυσία για να αντιμετωπίσει τους επικείμενους κινδύνους ή απειλές. (Βούλγαρη, Κ. 2017)

Μερικά από τα κατορθώματα του Θησέα ήταν ότι σκότωσε τον Μινώταυρο το τέρας που υπήρχε στον πασίγνωστο λαβύρινθο του Μίνωα τον οποίο δημιούργησε ο Δαίδαλος για χάρη του βασιλιά Μίνωα. Ο Θησέας όπως και ο Ηρακλής θεωρούσαν ότι είχε θεϊκή καταγωγή και ήταν γιός του Ποσειδώνα. Ήταν το πεπρωμένο του να αντιμετωπίσει τον Μινώταυρο και να τον σκοτώσει με την βοήθεια της Αριάδνης, να αποδράσει από τον λαβύρινθο και να φτάσει στην Αθήνα απελευθερώνοντας πλήθος νέων ανθρώπων που επρόκειτο να γίνουν θυσία στον Μινώταυρο έχοντας αντιμετωπίσει γνωστούς ληστές της εποχής του στο διάβα του για την Αθήνα. Γίνεται εμφανές ότι το αφήγημα της ηγετικής κουλτούρας αφορά την διάσωση αδύναμων ή εγκλωβισμένων από κάποιον ρωμαλέο άνθρωπο, ο οποίος με βάση αυτά τα χαρακτηριστικά του του δινόταν θεϊκή καταγωγή για τις υπέροχες πράξεις του, οι οποίες δεν υπολόγιζαν ακόμη και την αυτοθυσία. Η Μυθολογία, εντούτοις, δεν έμεινε μόνο στην δημιουργία προτύπων ηγεσίας από την αφήγηση προτύπων με θεϊκή καταγωγή αλλά εμπλουτίστηκε και από την αφήγηση επών με το πιο χαρακτηριστικό να αποτελεί τον Τρωικό πόλεμο που συμμετείχαν οι Έλληνες. (Βούλγαρη, Κ. 2017).

1.3.4 Το έπος της Τροίας, η συνδρομή της ποικιλότητας ηγετικής ικανότητας του συνόλου ως η πρώτη εθνική δημιουργία

Άλλο ένα παράδειγμα της μυθολογίας αποτελεί ορόσημο τόσο της ελληνικής ιστορίας όσο και της επιρροής που είχε στην διαμόρφωση της παιδείας των Ελλήνων ανά τους αιώνες σχετικά με την ηγεσία και τον τρόπο έκφρασής της. Σύμφωνα με τον μύθο σε έναν γάμο στον Όλυμπο ξεκίνησε μια διαμάχη μεταξύ των τριών θεών της Ήρας, της Αφροδίτης και της Αθηνάς για το ποια είναι πιο όμορφη. Για να λήξουν την διαφωνία τους αποφάσισαν να πετάξουν και οι τρεις μαζί με τον Ερμή στο βουνό Ίδη. Εκεί συνάντησαν τον πρίγκιπα Πάρη της Τροίας, ο οποίος έβσκε το κοπάδι του. Ξαφνιασμένος μπροστά στο θέαμα κλήθηκε να απαντήσει στην φιλονικία των Θεών με το να δώσει στην ομορφότερη κατά την άποψη του το χρυσό μήλο της Έριδας, όπως πρόσταξε ο Δίας. Ο Πάρης αφού κοίταξε τις τρεις Θεές αποφάσισε να δώσει το μήλο στην Θεά Αφροδίτη. Το αποτέλεσμα της επιλογής του ήταν σαφώς να απογοητεύσει τις άλλες δύο Θεές την Ήρα και την Αθηνά. Η Αφροδίτη για να τον ανταμείψει για την απόφασή του του υπέδειξε την ωραία Ελένη, την γυναίκα του βασιλιά της Σπάρτης Μενέλαου ως την ομορφότερη γυναίκα του κόσμου και τον συμβούλεψε να πάει να την πάρει. Βλέπουμε ότι και η ομορφιά είναι ποιοτική μεταβλητή της ηγεσίας που μπορεί να μετατραπεί σε έπαθλο τόσο στο φάσμα των Θεών όσο και στο πρίσμα των ανθρώπων, η οποία μπορεί να δημιουργήσει φιλονικίες ακόμα και πολέμους. (Αδάμ, Μ. 2010).

Ο Πάρης ευθύς αμέσως ακολούθησε την παρότρυνση της Θεάς Αφροδίτης και ετοίμασε το καράβι του για να πάει να πάρει την ωραία Ελένη. Η υποδοχή που επιφύλαξαν στην Σπάρτη για το πριγκιπόπουλο ήταν ανάλογη της καταγωγής του. Με την βοήθεια της Θεάς Αφροδίτης, όπως μας λέει ο μύθος, ο Πάρης κατάφερε να αποπλανήσει την Αφροδίτη και να την πείσει να τον ακολουθήσει στην Τροία. Ο Μενέλαος μόλις αντιλήφθηκε την προσβολή του Πάρη και της γυναίκας του, ζήτησε από τον αδελφό του Αγαμέμνονα, ο οποίος ήταν ο βασιλιάς των Μυκηνών την βοήθειά του για να πάνε στην Τροία και να πολεμήσουν για να πάρει την γυναίκα του και την τιμή του πίσω. Ο Αγαμέμνονας κάλεσε όλους του Αχαιούς στο λιμάνι της Αυλίδας για να πολεμήσουν του Τρώες και να φέρουν πίσω στον αδελφό του την σύζυγό του. Εκεί συγκεντρώθηκαν όλοι οι επικεφαλής των Αχαιών. Ο βασιλιάς της Πύλου ο Νέστωρας, από την Σαλαμίνα ο Αίαντας, Ο Αίαντας από τη Λοκρίδα, Ο Διομήδης από το Άργος, ο Φιλοκτήτης από την Μαγνησία, ο Ιδομενέας από την Κρήτη, ο Οδυσσέας από την Ιθάκη, και ο Αχιλλέας από την Φθία με τους γνωστούς για την πολεμική τους αρετή και τόλμη Μυρμιδόνες. (Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ. 2013)

Αφού προέβησαν στις απαραίτητες θυσίες που πάντα διοργάνωναν εθιμοτυπικά για να τιμήσουν τους θεούς και για να τους ευνοήσουν ετοιμάστηκαν να σαλπάρουν για να διεξάγουν πόλεμο στην Τροία για να αποκαταστήσουν την τιμή του Μενέλαου. Οι θυσίες στους Θεούς καταδεικνύουν ακόμα μια φορά την

ανάγκη των Ελλήνων να υποστηρίζονται από το τέλειο για να γίνονται καλύτεροι και να αποκτήσουν δόξα, η οποία θα μείνει στην ιστορία ως ισάξια των Θεών τους. Αυτή η ενέργεια των Αχαιών που ήταν προγονική προέλευση των Ελλήνων, να συγκεντρωθούν όλοι μαζί για να αντιμετωπίσουν τους Τρώες για την προσβολή της προσωπικότητας που υπέστη ένας απ' αυτούς, έχει χαρακτηριστεί από πολλούς ως η πρώτη ενοποίηση και δημιουργία του ελληνικού έθνους ως τέτοιο. Σ' αυτό το σημείο βλέπουμε ότι η ηγεσία αντλεί τα χαρακτηριστικά της από κοινωνικούς εθιμοτυπικούς παράγοντες που υπήρχαν σε εκείνη την περίοδο. Η προσβολή του γάμου και της οικογένειας που ήταν ιερός και θεϊκής προέλευσης θεσμός για του Έλληνες της αρχαιότητας δημιουργεί μια αυτοματοποιημένη ομαδοποίησή τους για τις κοινές καθολικές αξίες που εδραιώνουν την τιμή τους.

Αυτό το έπος που καταγράφηκε από τον Όμηρο θεωρείται ως ένα αφήγημα από τα πιο σπουδαία που έχουν συγγραφεί, το οποίο είναι εξιστόρηση της πραγματικής πολεμικής σύρραξης των Ελλήνων με τους Τρώες. Αυτή η πλοκή με στοιχεία μυθολογίας που μετουσιώθηκε σε θρύλο και μεταφράστηκε σε πάρα πολλές γλώσσες αλλά και εξιστορήθηκε από πάρα πολλές γενιές γεμίζει άλλη μια πηγή απ' όπου αντλήθηκαν στοιχεία της ηγεσίας και της δυναμικής συγκρότησης των αρχών των Ελλήνων από τότε μέχρι σήμερα. Η τιμή είναι βασικός παράγοντας, που πυροδοτεί το φρόνημα του Έλληνα προγονικού ηγέτη, να την υπερασπιστεί αλλά και να συμπαρασύρει άτομα της ίδιας φρόνησης να τον ακολουθήσουν μέχρι και τον θάνατο. Η οικογένεια και η ανδρεία, όπως είχε διαμορφωθεί από τα αρχέγονα πρότυπα της δύναμης και της υπεροχής είναι θεμελιακά στοιχεία της έννοιας της ορθής αρεταϊκής ηγεσίας και ήταν μπαρούτι για τους Έλληνες, τα οποία πυροδοτούν την μανία τους για την διασφάλισή τους. Όπως γίνεται φανερό τα κοινά αξιακά, γλωσσικά και πολιτιστικά στοιχεία που συνθέτουν την κοινή προ εθνική ταυτότητα, εφόσον κλονιστούν για ένα μέλος της συμπαρασύρουν στον αγώνα για την προάσπισή τους όλα τα μέλη που μοιράζονται τα κοινά πολιτιστικά γνωρίσματα- ιδεώδη και είναι ο λόγος που σωστά επισημαίνεται ότι ο πόλεμος της Τροίας είναι η πρώτη καταγραφή της λειτουργίας των Ελλήνων ως έθνος. (Αδάμ, Μ. 2010)

Η ηγεσία της εκάστοτε ιστορικής περιόδου διαμορφώνει το ιστορικό αφήγημα ανάλογα με τις ενέργειές της, οδηγώντας στον εμπλουτισμό της εθνικής κληρονομιάς που είναι το αποτέλεσμα του κοινωνικού σχηματισμού, της κοινωνικής και ιστορικής εξέλιξης με βάση τα κοινά πολιτισμικά χαρακτηριστικά. Οι Έλληνες με βάση τα κοινά τους ιδανικά σχετικά με την οικογένεια, τα στοιχεία της γλώσσας, της πίστης στο δωδεκάθεο και τον κοινό πολιτισμό που είχαν διαμορφώσει ως σύνολο, κλήθηκαν να συνασπιστούν για να πολεμήσουν έναν κοινό εχθρό. Ο εχθρός είχε διαφορετικά ιδεολογικά πιστεύω με βάση της πράξης του και εφόσον πρόσβαλλαν τα ιδεώδη των Ελλήνων της εποχής εκείνης τους ανάγκασαν να ενωθούν και να πάρουν πίσω την τιμή τους.

Η πράξη τους αυτή δείχνει ότι τα πιστεύω τους, τους κάνουν να

παραμερίζουν την αξιακή τους θέση στο βασίλειο τους. Να ξεχνάν κάθε μέλλον και να θυσιάζουν την ειρήνη και τα ίδια τους τα ιδεώδη, όπως η οικογένειά τους, για να υπερασπιστούν όλα όσα τα πρεσβεύουν και να οδηγήσουν το κοινό ελληνικό στοιχείο στην εξέλιξή του αφήνοντας ως παρακαταθήκη την δόξα για την οποία πολεμούν και την υπεροχή τους έναντι των άλλων λαών. Όλοι οι βασιλείς παραιτήθηκαν άτυπα από την θέση τους και υπό την ηγεσία του βασιλιά Αγαμέμνονα πήγαν να πολεμήσουν στην Τροία για να υπερασπιστούν την τιμή του ελληνικού γένους. Ο πόλεμος στην Τροία διήρκησε 10 χρόνια. Το βασικό πρόσταγμα το είχε ο Αγαμέμνονας, ωστόσο, βλέπουμε στην αφήγηση του έπους, ότι ηγετικές φυσιογνωμίες ξεχώρισαν ως ηγέτες από τις υποομάδες του ελληνικού στρατεύματος. Ο Αχιλλέας με την ανδρεία του και την πολεμική του αρετή κατάφερε να εξοντώσει τον πιο ικανό αντίπαλο πολεμιστή, τον Έκτορα τον γιο του βασιλιά της Τροίας Πρίαμου, σε μια μάχη σώμα με σώμα. Αλλά και ο Οδυσσέας, ο οποίος κατάφερε με την εφευρετικότητα του και την οξυδέρκειά του να δημιουργήσει ένα τέχνασμα για να εξαπατήσει τους Τρώες και να μπορέσουν οι Έλληνες να περάσουν τα απόρθητα τείχη της Τροίας με την δημιουργία του πασίγνωστου Δούρειου Ίππου. Αυτές, οι συνηγετικές προσωπικότητες κατάφεραν να κερδίσουν μέρος της δόξας γιατί ακούστηκαν από τον Αγαμέμνονα στην περίπτωση του Οδυσσέα, αλλά και γιατί αναγνωρίστηκε η αξία τους δια της απουσίας τους στην περίπτωση του Αχιλλέα συμβάλλοντας με τις πράξεις τους στο αποτέλεσμα της μάχης. Ο Αχιλλέας αποχώρησε από τις μάχες γιατί ο Αγαμέμνωνας πήρε μια δούλα του Αχιλλέα και ο Αχιλλέας για την προσβολή που υπέστη προσωπικά σταμάτησε να θεωρεί τον σκοπό ως ιερό καθώς ο ίδιος προσβλήθηκε με τον ίδιο τρόπο που προσβλήθηκε και ο Μενέλαος, αλλά ο θάνατος του αδελφικού του φίλου Πάτροκλου από τον Έκτορα τον ανάγκασε να γυρίσει πίσω στην μάχη για να πάρει εκδίκηση για τον θάνατό του. (Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ. 2013)

Όλα αυτά τα στοιχεία μας δείχνουν τον πυρήνα της ελληνικής παιδείας σχετικά με την διαμόρφωση της ηγεσίας αλλά και τις θεμελιακές αρχές που την πρεσβεύουν από τότε μέχρι και σήμερα. Να βάζει ο άνθρωπος σε δεύτερη μοίρα τον εαυτό σου όταν πολεμάει για τις αρχές και τις αξίες των κοινών στοιχείων του γένους που τον γαλούχησε, τις οποίες ενστερνίστηκε δια μέσου της εξέλιξης των γονιδίων του αλλά και των αγώνων των προγόνων του για δόξα, ελευθερία και την αγάπη για την πατρίδα και το ελληνικό ιδεώδες. Το ιστορικό αφήγημα διδάσκει ότι ο ήρωας είναι αυτός ο οποίος βρίσκεται στην κατάλληλη στιγμή στις χειρότερες συνθήκες και είναι αυτός, ο οποίος αναλαμβάνει τα ηνία ή προβαίνει σε μια εξαιρετη πράξη ακόμα και με αυτοθυσία για την προσωπική δόξα που οδηγεί στην συλλογική δόξα των ανθρώπων που διακατέχονται αλλά και προασπίζονται την ελληνική παιδεία, η οποία θα ενδυναμώσει την επιβίωση του ελληνικού γένους. Διδάσκουν όλα αυτά τα προγονικά βιώματα των σωστών προτύπων ηγεσίας και διοίκησης υπέρ της πατρίδος ότι όλοι κρύβουν έναν ήρωα μέσα τους, ο οποίος θα

κληθεί να βάλει πλάτη για να μπορέσουν να περάσουν τα ιδεώδη και ο ελληνικός πολιτισμός στις επόμενες γενιές, για να μπορέσουν οι επόμενοι να είναι λίγο πιο ελεύθεροι πνευματικά και σωματικά. Δεν είναι όμως μόνο οι νικητήριες πολεμικές συγκρούσεις που δόξασαν την Ελλάδα και τα ιδεώδη της. Η φιλοσοφία των Ελλήνων, η πνευματική καλλιέργεια και τα έργα αυτής συναποτελούν τα γρανάζια της ελληνικής ταυτότητας. Είναι το γινόμενο των έργων και όχι το άθροισμα τους. (Αδάμ, Μ. 2010).

Έθνος σύμφωνα με τον απόλυτο ορισμό είναι «η ανώτερη μορφή κοινωνικού σχηματισμού και διακρίνεται από κοινά γνωρίσματα τα οποία εξελίσσονται και μερικές φορές αλλάζουν στο πέρασμα των αιώνων όπως η φυλή, η γλώσσα, το θρήσκευμα, η κοινή ιστορία και πολιτισμός, η ομόθυμη θέληση να συνεχίσει η πολιτιστική πορεία και η γεωγραφική καταγωγή. Ιστορικά όμως, βασικότερο στοιχείο για την ύπαρξη ενός έθνους είναι η ανάπτυξη της εθνικής του συνείδησης ή ακριβέστερον η αυτή ιστορική αποστολή, δηλαδή ο ιδεολογικός παραγκωνισμός των υπόλοιπων στενότερων (π.χ. φατριασμός, τοπικισμός) ή και ευρύτερων (π.χ. φυλετισμός, αυτοκρατορισμός, οικουμενισμός) ομαδοποιήσεων, χάριν του εθνικισμού.»(el.wikipedia.org)

Γίνεται φανερό από την ιστορική καταγραφή των γεγονότων, ότι στην ελληνική επικράτεια εξαιτίας της οργανωσιακής δομής της κοινωνίας και των πολιτευμάτων που επικρατούσαν, σε πολιτισμούς αρχικά και σε πόλεις κράτη μετέπειτα, δεν υπάρχει το στοιχείο της ενιαίας εθνικής συνείδησης χάρη στην επικράτηση μικροσυμφερόντων εξαιτίας των ιστορικών συγκυριών που επικρατούσαν στην κοινωνική και πολιτική δομή της Ελλάδας και των πολιτισμών-αυτοκρατοριών που συνόρευε. Ωστόσο, υπάρχουν οι βάσεις χάρη στα κοινά χαρακτηριστικά που τους συνδέουν όπως η γλώσσα, η κοινή ιστορία και ο πολιτισμός για να πραγματοποιηθεί η φυσικά επακόλουθη ολοκλήρωση της εθνικής συνείδησης, η οποία επιτυγχάνεται τελικά πολύ αργότερα εξαιτίας του διχασμού μεταξύ των Ελλήνων που υπήρχε χάρη σ' αυτή την κοινωνική δομή στην επικράτειά της, η οποία ιστορικά αποτέλεσε τροχοπέδη και επέτρεψε την υποδούλωση της σε ξένες δυνάμεις και συμφέροντα πολλές φορές μέχρι την τελική δημιουργία του ελληνικού έθνους. Αυτή η ιστορική πορεία με άξονα τα κοινά ιστορικά και πολιτιστικά χαρακτηριστικά ήταν καθοριστική για την εξέλιξη και τον εμπλουτισμό της ελληνικής εθνικής κληρονομιάς, η οποία πραγματοποιήθηκε επίσημα το 1830 μ.Χ αλλά οφείλει την ύπαρξή της σε όλο το κοινό ιστορικό φάσμα της κοινής πορείας των πολιτισμικών και ιστορικών στοιχείων που εξελίχθηκαν και αναπτύχθηκαν ανά τους αιώνες στην Ελλάδα δίνοντας αναδρομική ισχύ στην εθνική υπόστασή της. Όλη αυτή η μεγάλη παρακαταθήκη της προϊστορικής περιόδου που αποτυπώνεται από την Μυθολογική προσέγγιση, αποτελεί το σημείο εκκίνησης της διαμόρφωσης των ηγετικών προτύπων. Η Μυθολογία δίνει τον χώρο στην καταγραφή των κοινωνικών, οικονομικών και πολιτικών εξελίξεων που καθόρισαν την εξέλιξη της ηγεσίας ως έννοιας στην πραγματική διάσταση της ιστορίας

ξεκινώντας με την καθοριστικότερη στιγμή της καθόδου των Δωριέων, τα οποία δημιούργησαν νέες συνθήκες για τον ελληνικό πολιτισμό.

1.4.1 Η εξέλιξη της ηγεσίας στην ιστορία

Όπως έχει γίνει αναφορά ο ελληνικός πολιτισμός άρχισε να δομείται μετά την κάθοδο των Δωριέων. Μετά την κάθοδο και την μετανάστευση των πολιτών που δεν μπορούσαν να επιβιώσουν σχηματίστηκαν μικρότεροι πολιτισμοί όπως ο Κυκλαδίτικος, ο Μινωικός και ο Μυκηναϊκός. Οι πολιτισμοί αυτοί που δημιουργήθηκαν είχαν κοινά χαρακτηριστικά, τα οποία τους βοήθησαν να αναπτύξουν μεταξύ τους σχέσεις εμπορικές, οικονομικές, πολιτικές και διπλωματικές. Αυτή η αλληλεπίδραση διαμόρφωσε το κοινό πολιτιστικό επίπεδο, το οποίο είχε ως ενιαίο πυρήνα την ελληνική κουλτούρα. Οι πολιτισμοί που διαμορφώθηκαν σε συνάρτηση με το δίκτυο της πολιτικής και οικονομικής επικοινωνίας μεταξύ των πολιτισμών αλλά και των συσχετίσεων που δημιουργούσαν διαμόρφωνε τα εκάστοτε πολιτεύματα που αναπτύχθηκαν στην ελληνική επικράτεια αποδίδοντας ο ιστορικός την εξέλιξή τους ανάλογα με τις το καθεστώς άσκησης της ηγεσίας. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012).

1.4.2 Οι μορφές των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα και η άσκηση της ηγεσίας

Με τον όρο πολίτευμα προσδιορίζουμε το θεσμικό πλαίσιο, σύμφωνα με το οποίο ασκείται η διακυβέρνηση ενός κράτους. Ανάλογα με το θεσμικό πλαίσιο αλλά και το κανονιστικό πλαίσιο των νόμων που υπάρχουν σ' ένα κράτος διαμοιράζεται η ενάσκηση της εξουσίας στα αρμόδια όργανα που θεσμοθετούνται και διαμορφώνεται το πεδίο άσκησης της ηγεσίας. Ο επικεφαλής της διακυβέρνησης καθορίζεται ανάλογα με το πολίτευμα που επικρατεί. Στην αρχαία Ελλάδα υπήρχε εξελικτική πορεία στο εκάστοτε είδος του πολιτεύματος, ανάλογα με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που επικρατούσαν και το κάθε πολίτευμα διαμορφώνει το πλαίσιο δράσης της εκάστοτε μορφής ηγεσίας.(Γιούνη Μ. 2016)

Η βασιλεία, ήταν το πρώτο πολίτευμα που εμφανίστηκε στην Ελλάδα της πρώιμης εποχής. Το πολίτευμα που υπήρχε σε αυτή την περίοδο μας δίνει και τον τρόπο με τον οποίο ασκούσαν η ηγεσία. Όλες τις αρμοδιότητες και τις αποφάσεις τις είχε ο βασιλιάς. Στην συνέχεια με την ανάπτυξη των πόλεων, η εξουσία και ο έλεγχος χάθηκε από τα χέρια του βασιλιά καθώς υπήρχαν και άλλοι άνθρωποι, οι οποίοι ήταν κάτοχοι μεγάλων εκτάσεων γης και η κοινωνική ομάδα τους ονομάστηκε άριστοι. Αντιλαμβανόμενοι ότι μπορούν να αναλάβουν την εξουσία για να διασφαλίζουν τα συμφέροντά τους δια μέσω της άσκησης ηγεσίας για να λαμβάνουν αποφάσεις προς όφελός τους, πήραν τον έλεγχο από τον βασιλιά και σχημάτισαν ένα πολίτευμα, το οποίο ονομάστηκε αριστοκρατία. (Γιούνη Μ.,2016)

Στην αριστοκρατία, η άσκηση της ηγεσίας διαμοιράστηκε στους μεγάλους

γαιοκτήμονες. Η ηγεσία που άσκησαν στα πλαίσια της διοίκησης δεν ήταν προς την κατεύθυνση της συλλογικής κοινωνικής πολιτικής, αλλά της διασφάλισης των προσωπικών συμφερόντων και του ελέγχου των κατώτερων κοινωνικών ομάδων που βρισκόταν σε άμεση εξάρτηση από την ομάδα των αρίστων. (Φουφοπούλου, Α. Α. 2017)

Στην συνέχεια, η άνθηση του εμπορίου, δημιούργησε την οικονομική υπεροχή των εμπόρων έναντι των αριστοκρατών. Βλέπουμε και σ' αυτό το σημείο, ότι η οικονομική εξέλιξη που προέρχεται ως φυσικό επακόλουθο των συγκυριών και της γενικής φυσικής εξέλιξης καθορίζει τον συσχετισμό των δυνάμεων. Οι έμποροι απέκτησαν μεγάλη ισχύ με την επιρροή που μπορούσαν να ασκήσουν από τα χρήματα και τα είδη που συναλλασσόταν. Ανήλθαν άμεσα και επακόλουθα στην θέση της ηγεσίας και του ελέγχου του τρόπου της ρύθμισης της κοινωνικής και πολιτικής πραγματικότητας. Το πολίτευμα που διαμορφώθηκε μετά το πέρας του ελέγχου της εξουσίας από τους αρίστους στους εμπόρους, καθότι ήταν αυτοί που ασκούσαν την διακυβέρνηση ήταν λίγοι και ονομάστηκε ολιγαρχικό. (Φουφοπούλου, Α. Α. 2017)

Η εξουσία που διαμορφώνει τα πλαίσια της ηγεσίας στην συγκεκριμένη περίοδο βλέπουμε άλλη μια φορά, ότι είναι σαν ένα τιμόνι της συνολικής κοινωνικής διοίκησης που δίνεται στο άτομο ή σε μια ομάδα ατόμων, τα οποία έχουν μια θέση εξαιτίας της επαγγελματικής τους ενασχόλησης, η οποία ευημερεί λόγω των συνθηκών. Η ενασχόληση αυτή τους δίνει μεγαλύτερη επιρροή απ' αυτή την οποία ασκούσαν οι προκάτοχοί τους σε διαφορετικό οικονομικό επίπεδο. Η οικονομία είναι ένα ακόμα βασικό στοιχείο της ηγεσίας καθώς καθορίζει ως μια ποσοτική μεταβλητή τον κάτοχο της ηγετικής θέσης αλλά και τον τρόπο διαχείρισης και διακυβέρνησης του συνόλου. Μέσα από την εξέλιξη σε οικονομικό, εμπορικό και κοινωνικό επίπεδο βλέπουμε ότι επέρχεται τελματοποίηση σε παρωχημένα επαγγέλματα και οικονομικά πρότυπα και ανοίγει ο δρόμος για την δημιουργία νέων επαγγελματικών και κοινωνικών συσχετισμών, οι οποίοι καθορίζουν την ηγεσία και τον τρόπο ενάσκησής της. (Χανιώτης, Ά. 2008)

Επιπλέον, το να κατέχει κάποιος στα χέρια του την ευθύνη και την χάραξη της οικονομικής και κοινωνικής πολιτικής ενός φάσματος ανθρώπων με διαφορετικά επαγγέλματα, προσωπικές ανάγκες και κουλτούρα είναι τεράστια. Όταν λειτουργεί το άτομο αυταρχικά και διασφαλίζει μόνο τα προσωπικά του συμφέροντα, η κοινωνία έχει την τάση να αυτοθεραπεύεται για να μπορέσει να επιβιώσει. Και αυτό προκύπτει από την δυναμική της μάζας, η οποία ενεργοποιείται όταν κλονίζεται.

Οι ολιγάρχες ως ηγέτες της αρχαίας Ελλάδας κυβερνούσαν τον τόπο αλαζονικά γεγονός που προκαλούσε πολλά προβλήματα και παράπονα από τον τρόπο διακυβέρνησής τους. Κάποιοι άνθρωποι με την δύναμη της πειθούς επηρέαζαν πλήθος του κόσμου με την πρόφαση της ανέλπιδης κατάστασης που βρισκόταν το σύνολο του λαού για να μπορέσουν να πάρουν τα ηνία και να

ασκήσουν το προσωπικό τους όνειρο από μια θέση που δεν θα τους ενοχλούσε κανείς διασφαλίζοντας πρωτίστως την προσωπική τους ευημερία. Αφού ολοκλήρωναν την εξαπάτηση του λαού και ανερχόταν στην εξουσία ασκούσαν τυραννική διακυβέρνηση δια μέσου ενός μέρος του συνόλου. Το πολίτευμα αυτό ονομάστηκε τυραννία. (Γιουνη Μ. 2016)

Παρατηρούμε ότι η ηγεσία στο φάσμα από τον μύθο μέχρι και την αρχαία Ελλάδα είχε μια διαφορετική ετυμολογική προσέγγιση. Η αφετηριακή αρχή της δομής της είναι κοινή και αφορά την επιδίωξη της ανάληψης της οργάνωσης και πολιτικής διακυβέρνησης των συμφερόντων μιας συγκεκριμένης ομάδας ανθρώπων σε βαθμό θεοποίησης των ατόμων που την ασκούν, εναντίων του συνόλου. Ωστόσο, κάθε φορά ο διάδοχος στην θέση της ηγεσίας δεν διαδεχόταν μόνο την θέση του προκατόχου του αλλά και τον τρόπο ενάσκησης της εξουσίας του. Κυβερνούσε το σύνολο με αυταρχισμό και τυραννικές μεθόδους για να καταπιέζει και να ελέγχει το σύνολο του λαού έτσι ώστε να διασφαλίζει την παραμονή του στο «θρόνο» της εξουσίας, διασφαλίζοντας ταυτόχρονα την βελτίωση του τρόπου ζωής του με την παράλληλη διασφάλιση τόσο των προσωπικών του συμφερόντων όσο και συμφερόντων ανθρώπων, που κυρίως λόγω συγγενικών ή και διπλωματικών σχέσεων για να αναδειχθεί στην εξουσία, είχε αναπτύξει. Τα πρότυπα αυτά της ηγεσίας δίνουν μια αρνητική χροιά στην έννοια, αλλά τα αποτελέσματα άσκησης της που είναι οι διαμάχες και η κοινωνική αποσταθεροποίηση, τα κάνουν να αυτοαποκλείονται καθώς στο τέλος απορρίπτονται από την ίδια την κοινωνία, έχοντας ως επακόλουθο να μην συγκαταλέγονται στην έννοια και την δομή της πραγματικής έννοιας της ηγεσίας. (Χανιώτης, Α. 2008).

Ο λαός, έχοντας δοκιμάσει όλα τα είδη των πολιτευμάτων που διαμόρφωναν το είδος της διακυβέρνησης αποδίδοντας το τίτλο του ηγέτη στα άτομα που στην εκάστοτε μορφή του πολιτεύματος οδηγούσαν το σύνολο, αντιλήφθηκαν τελικά, ότι η θέση του ηγέτη που θα είναι ταυτόχρονα ο κυβερνήτης της κοινωνίας τους θα πρέπει να πηγάζει από τον ίδιο τον λαό. Το πολίτευμα αυτό ονομάστηκε δημοκρατία γιατί η εξουσία του κράτους αποδίδεται σε αυτούς που ψηφίζει το σύνολο του λαού και προέρχεται πλέον από τους ίδιους τους πολίτες. (Γιούνη Μ. 2016).

Η εξέλιξη των πολιτευμάτων ανάλογα με τις οικονομικές και κοινωνικές συνθήκες που διαμορφωνόταν στην εκάστοτε ιστορική στιγμή στην ελληνική επικράτεια δημιούργησαν πολλές πόλεις κράτη. Οι κυριότερες δυνάμεις της εποχής ήταν η πόλη κράτος των Σπαρτιατών και των Αθηναίων, οι οποίες διαδραμάτιζαν καθοριστικό ρόλο στην πορεία της ηγεσίας στον αρχαίο κόσμο.

1.4.3 Τα πολιτεύματα που επικράτησαν στις πόλεις-κράτη της αρχαίας Ελλάδας

Οι Δωριείς κατά την κάθοδό τους εγκαταστάθηκαν στην Λακωνία. Η Λακωνία ήταν η περιοχή στην οποία σχημάτισαν την πόλη κράτος της Σπάρτης. Οι παλιοί

κάτοικοι της Σπάρτης έγιναν δούλοι και ονομάστηκαν ειλώτες. Οι Σπαρτιάτες διαμόρφωσαν ένα πολύ αυστηρό σύστημα διακυβέρνησης, τρόπου ζωής και δικαίωμα ψήφου για τα σοβαρά ζητήματα είχαν μόνο οι άντρες που είχαν συμπληρώσει το 30^ο έτος της ηλικίας τους. Η ηγεσία στην αρχαία Ελλάδα ήταν συνυφασμένη με τον τρόπο διακυβέρνησης της πόλης κράτους. Στην Σπάρτη τον έλεγχο του κράτους της πόλης κράτους τον είχαν οι πέντε έφοροι, οι οποίοι είχαν τον απόλυτο έλεγχο. Δυο βασιλιάδες είχε η Σπάρτη, οι οποίοι, ωστόσο, δεν είχαν πολλές αρμοδιότητες στον τρόπο διοίκησης. Σε περίπτωση πολέμου γινόταν οι αρχηγοί του στρατού και είχαν το απόλυτο πρόσταγμα. Οι σοβαρές αποφάσεις τεθόταν στην Απέλλα όπου οι άντρες με δικαίωμα ψήφου εξέφραζαν αν συμφωνούν ή όχι με τα ζητήματα που υπήρχαν και με αυτό τον τρόπο αποφάσιζαν τις επόμενες κινήσεις της πόλης τους. Οι Σπαρτιάτες είχαν πολύ αυστηρό τρόπο ζωής και αυτό καθορίστηκε από τον έλεγχο που ήθελαν να έχουν έναντι των ειλωτών. Γι' αυτό το λόγο εκπαιδεύονταν σε σωματικές ασκήσεις από πολύ μικρή ηλικία και ο τρόπος ζωής τους ήταν πολύ ολιγαρκής. Ανέθεσαν στον Λυκούργο τον νομοθέτη να παράγει νόμους, οι οποίοι ήταν πολύ αυστηροί και προέβλεπαν σοβαρές ποινές για τα περισσότερα αδικήματα. Οι νόμοι ως ετερόκλητο, κανονιστικό και θεσμικό πλαίσιο καθορίζουν απόλυτα τα όρια της ηγεσίας και του τρόπου άσκησης της. Βλέπουμε, ότι οι Σπαρτιάτες επιθυμούσαν ένα στρατιωτικού τύπου πλέγμα ηγεσίας για την κοινωνία τους για να μπορέσουν να διαφυλάξουν τόσο την εσωτερική συνοχή από τυχόν επαναστάσεις των ειλωτών αλλά και να προφυλάξουν την πόλη κράτος τους από εξωτερικές απειλές. Ο τρόπος ηγεσίας της κοινωνικής τους οργάνωσης κατάφερε να τους διαφυλάξει από πολλούς κινδύνους και τους εξασφάλισε δια μέσω της πολεμικής τους εκπαίδευσης και του αυστηρού τρόπου ζωής τους μια θέση στην ιστορία χάρη στην δόξα που δικαιοματικά εξασφάλισαν. Κάθε αρχαίος Έλληνας επιθυμούσε να δοξαστεί για τον τρόπο που υπερασπίστηκε τα ιδεώδη του και την πατρίδα του, πιστός πάντα σε αυτή και στα χαρακτηριστικά που την πρεσβεύουν, καθώς αυτές ήταν οι αρχές των Ελλήνων της εποχής και αυτός ήταν ο πυρήνας της ηγεσίας τους. Οι Σπαρτιάτες έγιναν γνωστοί σε όλο τον κόσμο για πάντα. Η μάχη των Θερμοπυλών χάρη στην ηρωική και ηγετική στάση όλων των Σπαρτιατών που κράτησαν του Πέρσες από την επιδρομή τους στο σύνολο του ελληνικού κόσμου με πολύ μικρότερο συγκριτικά αριθμό στρατιωτών και διαφύλαξαν σημαντικό χρόνο στους υπόλοιπους Έλληνες για την αντιμετώπιση του περσικού στρατού γράφτηκε με χρυσά γράμματα στην ιστορία. Εμπλούτισε την παρακαταθήκη των Ελλήνων διαμορφώνοντας ένα ηγετικό και πατριωτικό πρότυπο, το οποίο δεν παραδίδεται και πολεμάει μέχρι της τελευταίας ρανίδας του αίματος του αφήνοντας μια τελευταία προσταγή. Να μην ξεχάσουν οι επόμενοι γιατί θυσιάστηκαν και ότι παρέμειναν πιστοί στην πατρίδα τους μέχρι τέλους. Οι 300 ηγήτορες είναι ένας φως του φάρου της ηγεσίας για την ελληνική κληρονομιά και ο εφιάλτης κάθε Εφιάλτη που προδίδει τα έργα και την κληρονομιά που ανήκουν στο έθνος και όχι στην ανύπαρκτη και απρόσωπη φύση του.

(Agathokleous, C. 2015)

Η άλλη πόλη κράτος που ξεχώρισε στην εποχή της ήταν η Αθήνα. Ο Θησεάς ο γιός του Αιγέα, ήταν ο βασιλιάς της Αθήνας, ο οποίος παρότρυνε τους κατοίκους να εγκατασταθούν στην πεδιάδα και έτσι άρχισαν να κατοικούν γύρω από την Ακρόπολη και να δημιουργείται η Αθήνα. Δημιούργησαν τα Παναθήναια για να γιορτάζουν αυτό το γεγονός. Το πολίτευμα που επικρατούσε στην αρχαία Αθήνα ήταν η βασιλεία. Ο τελευταίος βασιλιάς της Αθήνας ήταν ο Κόδρος. Οι Δωριείς σε μια προσπάθεια τους να καταλάβουν την Αθήνα ζήτησαν χρησμό από το μαντείο των Δελφών. Το μαντείο τους έδωσε χρησμό ότι δεν πρέπει να σκοτώσουν τον βασιλιά της Αθήνας για να την καταλάβουν. Μαθαίνοντας τον χρησμό ο Κόδρος έσπευσε στην Σπάρτη ντυμένος με ρούχα που δεν καταδείκνυαν την ταυτότητα του και μάλωσε με δυο Σπαρτιάτες, οι οποίοι των σκότωσαν. Όταν κατάλαβαν τι έκαναν σταμάτησαν την προσπάθεια τους για να καταλάβουν την Αθήνα και οι Αθηναίοι ήταν η τελευταία φορά που είχαν βασιλιά. Σε αυτό το σημείο βλέπουμε την βαθιά πίστη των Ελλήνων στην θρησκεία της εκάστοτε εποχής που διαμορφώνει ακόμη και τις ενέργειές τους που επηρεάζουν τις αποφάσεις τους σχετικά με την ηγεσία, δίνοντας στην ίδια την πίστη ηγετική υπόσταση στην διαρρύθμιση της διοίκησης. Την ηγεσία της Αθήνας ανέλαβαν οι ευγενείς. Ωστόσο, η βιοποικιλότητα και τα εδάφη της Αθήνας δεν ήταν παραγωγικά και αυτό είχε ως αποτέλεσμα οι άνθρωποι των άλλων κοινωνικών τάξεων να μην μπορούν να επιβιώσουν. Δεν μπορούσαν επίσης να βρουν το δίκιο τους από τους δικαστές καθώς ανήκαν στην τάξη των ευγενών. Οι ευγενείς ανέθεσαν στον Δράκοντα να παράγει νόμους, οι οποίοι ήταν πολύ αυστηροί και προέβλεπαν σε όλες τις ποινές ως ποινή τον θάνατο. Τα προβλήματα συνεχιζόταν να υπάρχουν. Βλέπουμε ότι οι ευγενείς προσπαθούσαν να δώσουν την ευθύνη της ηγεσίας στους νομοθέτες για να διατηρήσουν την ισχύ τους. Οι άνθρωποι δεν είχαν απαλλαχθεί από τα χρέη τους και η κατάσταση βρισκόταν σε σημείο καμπής. Για να μπορέσουν να ελέγξουν την οξύτητα και να προσπαθήσουν να εκπληρώσουν κάποιες από τις απαιτήσεις των ανθρώπων της Αθήνας, οι ευγενείς ανέθεσαν σε ένα πολύ δημοφιλή ποιητή της εποχής να παράγει κανόνες νόμους, τον Σόλωνα. Ο Σόλωνας ανέλαβε τα καθήκοντά του αμέσως και την ευθύνη που του δόθηκε. Ουσιαστικά οι ευγενείς του έδωσαν τα ηνία της ηγεσίας της κοινωνικής και νομοθετικής πραγματικότητας στην ζωή της Αρχαίας Αθήνας. Με τις ρυθμίσεις του έδειξε ότι πρεσβεύει την καινοτομία και φιλοκοινωνική όψη της ηγεσίας. Δεν κοίταξε πώς θα διασφαλίσει τα συμφέροντα των ευγενών που του ανέθεσαν τα καθήκοντα του νομοθέτη αλλά κοίταξε πώς θα αντιμετωπίσει τα προβλήματα του συνόλου για να δημιουργήσει ένα καλύτερο πλαίσιο κοινωνικής συμβίωσης. Για τον σκοπό αυτό, κατήγγησε όλα τα χρέη των ανθρώπων και αγροτών της Αθήνας και απαγόρευσε μάλιστα να γίνεται κάποιος δούλος για λόγους προηγούμενων του χρεών. Για να μπορέσει να εξισορροπήσει τον κοινωνικό ιστό, αφαίρεσε και άλλοι ισχύ από τους ευγενείς διαχωρίζοντας τους Αθηναίους σε τέσσερις κοινωνικές τάξεις με γνώμονα το εισόδημά τους και όχι την καταγωγή

τους. Μ' αυτό τον τρόπο περισσότεροι πολίτες απέκτησαν δικαιώματα και μπορούσαν να εκφράζουν και να διεκδικούν τα συμφέροντά τους. Εντούτοις, παρά το παράδειγμα της σωστής διαχείρισης της ηγεσίας από τον Σόλωνα με την δίκαιη διαρρύθμιση της κοινωνικής πυραμίδας στην εποχή της αρχαίας Αθήνας, τα προβλήματα συνεχιζόταν καθώς ο λαός ζητούσε τον διαμοιρασμό των εκτάσεων για να μπορούν να έχουν όλοι ένα μέρος να καλλιεργούν και να βιοπορίζονται. Αυτές τις εντάσεις εκμεταλλεύτηκε ο Πεισίστρατος, ο οποίος ένωσε τον λαό κάτω από τις λαϊκές απαιτήσεις, παρόλα ταύτα όταν ανέλαβε τα ηνία της ηγεσίας αποτέλεσε τον κλασσικό αλαζόνα τύραννο ηγέτη της εποχής. Εξασφάλιζε μόνο τα προσωπικά του συμφέροντα και των ανθρώπων που βρισκόταν κοντά σ' αυτόν και φρόντισε με την δύναμη της ομάδας του να εκδιώξει τους πολιτικούς του αντιπάλους στην εξορία, που αποτελούσαν κίνδυνο για την διασφάλιση της τυραννικής του ηγεσίας. Στο τέλος η φαύλη ηγεσία του Πεισίστρατου κατέρρευσε, όπως ήταν φυσικά επόμενος από την κοινωνική αυτοθεραπεία. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Ο Κλεισθένης ανήκε στο μέρος των πολιτικών αντιπάλων του Πεισίστρατου. Όταν τελείωσε η τυραννία του κατάφερε να επιστρέψει στην Αθήνα. Για να μπορέσει να εξομαλύνει την κοινωνική δυσανασχέτηση την περίοδο της ηγεσίας του διαμόρφωσε 10 φυλές στην κοινωνία της Αθήνας. Κάθε φυλή εξέλεγε τον στρατηγό της και επιπλέον πενήντα βουλευτές. Όλοι οι πολίτες είχαν ίσα δικαιώματα και η καταγωγή της κρινόταν πλέον από την φυλή που ανήκαν και όχι από οικονομικά ή άλλα κριτήρια. Βλέπουμε, ότι ο Κλεισθένης κατά την περίοδο της ηγεσίας του διαμόρφωσε ένα πολιτικό σύστημα οργάνωσης της Αθήνας με βάση το δημοκρατικό ιδεώδες. Κατάφερε να εξομαλύνει την προηγούμενη δυσαρέσκεια των πολιτών και να δημιουργήσει ένα λαοκεντρικό σύστημα. Δημιουργήθηκε η βουλή των πεντακοσίων, η οποία προετοιμάζε τα θέματα συζήτησης της εκκλησίας του Δήμου. Η εκκλησία του Δήμου συζητούσε και ψήφισε τους νόμους της πόλης κράτους των Αθηνών καθώς και άλλα σοβαρά θέματα που αφορούσαν την κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα των πολιτών δημιουργώντας το πολίτευμα της άμεσης δημοκρατίας. Δικαίωμα ψήφου είχαν όλοι οι πολίτες γεγονός που διασφάλισε την ισότητα και την συνοχή της κοινωνικής ολότητας. Η Αθήνα με αυτό το εκδημοκρατισμένο πολίτευμα αποτέλεσε πόλο έλξης για τους ανθρώπους και ουσιαστικά η μορφή ηγεσίας και ο εκδημοκρατισμός της Αθήνας από τον Κλεισθένη κατά την διάρκεια της ηγεσίας του την μεγάλωσε σε πληθυσμιακό επίπεδο και σε έκταση. Βλέπουμε, ένα πρώιμο σύστημα της οργάνωσης μια πόλης με ταυτόχρονη διαρρύθμιση τόσο σε πολιτικό όσο και κοινωνικό επίπεδο γεγονός που αποτέλεσε πρότυπο για τις υπόλοιπες πόλης αλλά και μαγνήτη για την άνθηση του εμπορίου και της οικονομικής ανάπτυξης της πόλης κράτους των Αθηνών.

Στην περίοδο της πολιτειακής οργάνωσης και εξέλιξης των δυο σημαντικότερων πόλεων κρατών στην ελληνική επικράτεια, στο βάθος φαινόταν ένας πολύ σοβαρός κίνδυνος για το σύνολο του ελληνικού πολιτισμού. Η περσική

αυτοκρατορία, η οποία συνόρευε από τα ανατολικά με την Ελλάδα είχε αποκτήσει μεγάλη δύναμη για την εποχή της και η επεκτατική πολιτική που ακολουθούσε αποτέλεσε σοβαρή απειλή για την ελευθερία των ελληνικών πόλεων κρατών.(Κομητοπούλου, Μ 2012).

1.4.4 Η περσική απειλή γίνεται η αιτία για την ένωση των Ελλήνων και την σπουδή της στρατηγικής ηγεσίας

Το περσικό κράτος στην περίοδο που οι πόλεις κράτη της Ελλάδας ξεκίνησαν να συγκροτούνται και να ακμάζουν, είχε τεράστια δύναμη. Τόσο σε έκταση όσο και σε πληθυσμό, η περσική αυτοκρατορία έλεγχε ένα τεράστιο μέρος του τότε γνωστού κόσμου. Ο έλεγχος δεν ήταν μόνο πληθυσμιακός, το εμπόριο και η στρατιωτική δύναμη της Περσίας ήταν η μεγαλύτερη εκείνη την περίοδο. Η δύναμη της την έδινε το δικαίωμα να καταπιέζει τους λαούς που ήταν γύρω από την αυτοκρατορία και να επιδιώκει να τους ενσωματώσει σε αυτήν με πολέμους και επεκτατικές ενέργειες για να ελέγχει καλύτερα το εμπόριο και να δαμάζει τις εξωτερικές απειλές. Η ηγετική διάρθρωση της περσικής αυτοκρατορίας ήταν στα πλαίσια της βασιλείας. Ο μεγάλος βασιλιάς, όπως τον αποκαλούσαν, είχε τον έλεγχο όλης της αυτοκρατορίας. Οι ελληνικές αποικίες που είχαν διαμορφωθεί κατά την διάρκεια της καθόδου των φύλων στην Μικρά Ασία και τον Εύξεινο Πόντο αντιμετώπιζαν τις λεηλασίες των Περσών. Ζήτησαν βοήθεια από τις πόλεις κράτη της Ελλάδας, ωστόσο, στο κάλεσμα τους ανταποκρίθηκαν μόνο οι Αθηναίοι και οι Ερετριείς με λίγα πλοία. Έχοντας ως επακόλουθο να εξοργίσουν τους Πέρσες που παρόλο που κατέλαβαν τις περιοχές εκείνες ήθελαν εκδίκηση ως αφορμή για την επεκτατική πολιτική τους. Ο βασιλιάς της Περσίας ξεκίνησε να κάνει πόλεμο προς την Ελλάδα και κατέλαβε εύκολα την περιοχή της Μακεδονίας καθώς τότε δεν ήταν ακόμα οργανωμένη και προσπάθησε να προχωρήσει προς την υπόλοιπη Ελλάδα. Οι Αθηναίοι αφού γνώριζαν τις κινήσεις του Δαρείου με επικεφαλής στρατηγό του ελληνικού στρατού έδωσαν την πρώτη μάχη στον Μαραθώνα. Η ηγεσία την εποχή εκείνη σαφώς είχε την μορφή της στρατιωτικής ηγεσίας. Οι Αθηναίοι μάζεψαν αρκετό αριθμό ανδρών για να παραταχθούν ενάντια στην περσική εισβολή. Ο Μιλτιάδης, ο οποίος ήταν ο αρχηγός του αθηναϊκού στρατού έδειξε τις ικανότητες του ως ηγέτης του στρατού. Ανέδειξε τα στοιχεία εκείνα που χρειαζόταν για να μπορέσει να νικήσει τον εχθρό. Ως στρατηγός μελέτησε το πεδίο της μάχης και διαμόρφωσε τον σχηματισμό της ελληνικής στρατιάς. Άφησε στο κέντρο μικρότερο αριθμό στρατιωτών και έδωσε πρόσταγμα να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες κατά μέτωπο. Η επιλογή αυτή είχε ως επακόλουθο τα άκρα και η ικανότητα των Ελλήνων στην μάχη να αντιμετωπίσει τα βέλη των Περσών, αλλά και να νικήσει τους Πέρσες στα άκρα τους. Με αυτό τον τρόπο Οι Έλληνες περικύκλωσαν τους Πέρσες, οι οποίοι τράπηκαν σε φυγή και οι Έλληνες πέτυχαν την πρώτη τους νίκη ενάντια στους Πέρσες. Η στρατιωτική ηγεσία του Μιλτιάδη με το καθαρό και αναλυτικό του πνεύμα κατάφερε να διαβάσει τις αδυναμίες των Περσών αλλά και να δομήσει τον

στρατό με τέτοιο τρόπο ώστε να επιφέρει το νικηφόρο αποτέλεσμα. Μια νίκη δημιουργεί αισθήματα υπεροχής και δίνει κίνητρο για συλλογική συμμετοχή σε επόμενη μάχη χάρη στη δόξα που γέμισε το ηθικό των Ελλήνων η νίκη στην μάχη του Μαραθώνα. (Κ Παπαρρηγόπουλος, Κ. 1886).

Μετά την ήττα τους, οι Πέρσες ξεκίνησαν μια δεύτερη προσπάθεια να καταλάβουν την Ελλάδα για να εκδικηθούν τους Έλληνες και να επεκτείνουν την αυτοκρατορία τους. Αυτή την φορά την ηγεσία του περσικού στρατού την είχε ο νέος βασιλιάς Ξέρξης. Ο στρατός που κατάφερε να συγκεντρώσει ήταν τεράστιος και λέγεται ότι κανένας μέχρι τότε δεν είχε δει αντάξια ποσότητα. Οι Έλληνες συγκεντρώθηκαν για πρώτη φορά στον Ισθμό της Κορίνθου και αποφάσισαν ενωμένοι να αντιμετωπίσουν την απειλή για τα εδάφη τους. Αρχηγοί του ελληνικού στρατού ορίστηκαν οι Σπαρτιάτες.

Η πρώτη μάχη που έδωσαν οι Έλληνες ήταν στις Θερμοπύλες. Ο βασιλιάς της Σπάρτης Λεωνίδα με έναν στρατό 7000 Ελλήνων παρατάχθηκε στην θέση των Θερμοπυλών. Για ακόμη μια φορά η στρατηγική επιλογή της θέσης δεν ήταν τυχαία και έδειξε την ηγετική ικανότητα του Έλληνα στρατηγού. Οι Θερμοπύλες είναι ένα στενό πέρασμα στο οποίο οι Πέρσες δεν μπορούσαν να παρατάξουν τον στρατό τους και για να περάσουν έπρεπε να αντιμετωπίσουν του Έλληνες με μικρό κάθε φορά μέρος του στρατού τους. Για άλλη μια φορά η ελληνική ηγετική οξυδέρκεια της ιχνηλάτισης και της μελέτης του πεδίου της μάχης έκανε τους Έλληνες να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν στα ίσα τον πολυάριθμο στρατό των Περσών. Ο βασιλιάς Ξέρξης ζήτησε από τους Έλληνες να παραδώσουν τα όπλα τους και ο βασιλιάς των Σπαρτιατών τους απάντησε με την ρήση Μολών Λαβέ που σημαίνει έλα να τα πάρεις. Αυτό σημαίνει ότι δεν παραδίνονται και δεν παραδίδουν την πατρίδα τους. Αυτή η σημαντική ρήση έμελλε να χαρακτηί στην ταυτότητα των Ελλήνων, οι οποίοι ποτέ μέχρι σήμερα δεν παρέδωσαν την ελληνική σημαία που είναι το ύψιστο σύμβολο της πατρίδας τους και των αγώνων της και πολεμούν μέχρι τέλους για αυτή. Η στρατιωτική αυστηρή εκπαίδευση των Σπαρτιατών αποδείχθηκε σωτήρια και κομβική. Στο στενό των Θερμοπυλών η ποιοτική υπεροχή των Ελλήνων στρατιωτών κατάφερε να αντιμετωπίσει την ποσοτική πλειονότητα των Περσών. Οι Έλληνες σκότωναν συνεχώς τους Πέρσες, οι οποίοι δεν μπορούσαν να σχηματιστούν και έχαναν τόσο στο πεδίο της μάχης όσο και της συναισθηματικής συγκρότησης. Ωστόσο, ένας χωρικός ο Εφιάλτης, ο οποίος γνώρισε την περιοχή και ένα μυστικό πέρασμα, πρόδωσε τους Έλληνες και έδειξε στον Ξέρξη τον δρόμο για να περικυκλώσει τον στρατό των Ελλήνων. Ο βασιλιάς της Σπάρτης πληροφορήθηκε το γεγονός, και διέταξε το πλήθος των στρατιωτών του να φύγουν και έδωσε το περιθώριο σε όποιον το επιθυμεί να μείνει μαζί του για να πολεμήσει υπέρ της πατρίδος μέχρι το τέλος. Οι Πέρσες αμέσως την επόμενη μέρα περικύκλωσαν τους Έλληνες, οι οποίοι σκοτώθηκαν μέχρι και τον τελευταίο στο πλευρό του βασιλιά τους. Νόμιζαν ότι κέρδισαν αλλά ο μόνος νικητής ήταν ο Λεωνίδα και οι στρατιώτες του, οι οποίοι κέρδισαν την απόλυτη δόξα και την αιώνια αθανασία για αυτή τους

την αυτοθυσία. Ο ηγετικός του σχεδιασμός και η απόφαση να μείνει μέχρι το τέλος είναι μια βασική αιτία για την εθνική υπερηφάνεια των Ελλήνων για την τυχειότητα της καταγωγής τους. Από εκείνη την στιγμή παρόλο που το τέλος ήταν ο σκοπός του, αναζωπύρωσε το ηθικό των Ελλήνων για την οξύτητα του πνεύματος του και την επιλογή του να δώσει την ζωή του για να κρατήσει όσο περισσότερο μπορεί την αντίσταση προς όφελος των υπολοίπων κατοίκων της ελληνικής επικράτειας. Ένας σπουδαίος στρατηγός που αν όχι έδωσε υπόσταση στην φύση της ηγεσίας την εμπλούτισε. Με την αυτοθυσία του ως ηγέτης ενδυναμώνει τα στοιχεία του ελληνικού έθνους μέχρι σήμερα και διαμόρφωσε την παιδεία των Ελλήνων για την αγάπη στην πατρίδα ως την ύψιστη αρετή κάθε Έλληνα. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Η επόμενη καθοριστική μάχη που έδωσαν οι Έλληνες εναντίων των Περσών ήταν η ναυμαχία της Σαλαμίνας. Στην ναυμαχία της Σαλαμίνας για ακόμη μια φορά αναδείχθηκε η στρατηγική μεθοδολογία των Ελλήνων, η οποία έκρινε το αποτέλεσμα της μάχης. Ο στρατός των Περσών έχοντας αποδυναμωθεί σε μεγάλο βαθμό εξαιτίας των απωλειών του από την μάχη των Θερμοπυλών προχώρησε προς την Αθήνα. Ωστόσο, τα γυναικόπαιδα είχαν μεταγκασταθεί για την ασφάλειά τους στα νησιά γύρω από την Αθήνα και οι άντρες στελέχωσαν τα καράβια για μια επικείμενη μάχη. Στον Ισθμό της Κορίνθου υψώθηκε τείχος, το οποίο θα εμπόδιζε την διέλευση των Περσών. Υπήρξε διαφωνία ανάμεσα στους Αθηναίους και του Σπαρτιάτες για το μέρος στο οποίο θα έπρεπε να διεξαχθεί η ναυμαχία. Οι Σπαρτιάτες μέσω του Ευρυβιάδη υποστήριξαν ότι οι Έλληνες θα έπρεπε να εμποδίσουν την απόβαση των Περσών στην Πελοπόννησο. Από την άλλη πλευρά ο Αθηναίος Θεμιστοκλής, υποστήριξε στρατηγικά ότι η καλύτερη θέση για να δοθεί η μάχη ήταν τα στενά της Σαλαμίνας. Για να μπορέσει να πείσει τους συμπατριώτες και συναγωνιστές τους χρησιμοποίησε ως επιχειρηματολογία τους οιωνούς που είδε καθώς επίσης έκανε ερμηνεία του χρησμού της Πυθίας χρησιμοποιώντας την πίστη των Ελλήνων στην θρησκευτική ηγεσία αλλά αξιοποιώντας και το αναλυτικό του πνεύμα για την διοίκηση και τοποθέτηση του στρατού των Ελλήνων στην ναυμαχία. Ανέφερε ότι το φίδι που βρισκόταν στον ναό της Αθήνας τον είχε εγκαταλείψει και έπρεπε και οι Αθηναίοι να κάνουν το ίδιο και τα ξύλινα τείχη που έδωσε ως χρησμό η Πυθία δεν ήταν πραγματικά τείχη που έπρεπε να χτίσουν γύρω από την Αθήνα αλλά τα πλοία. Βλέπουμε ότι χρησιμοποιεί τόσο την ανάλυση του εδάφους για την επιλογή του καταλληλότερου μέρους διεξαγωγής της ναυμαχίας αλλά και την πειθώ για να πείσει τους Αθηναίους και τους συμμάχους να ακολουθήσουν την στρατηγική του για να οδηγήσει το στράτευμα στην μάχη. (Ναλμπάντη, Β. Κ. 2010).

Τα στενά της Σαλαμίνας αποδείχθηκε ότι ήταν η καλύτερη στρατηγική θέση για την παράταξη των ελληνικών πλοίων που ονομαζόταν τριήρεις. Η μικρή και ευέλικτη μορφολογία του ελληνικού πλοίου ταυτόχρονα με την μυτερή του πλώρη του δίνει την ευελιξία για κίνηση σε στενά σημεία και την εμβολή των αντίπαλων

πλοίων. Ο Ξέρξης βλέποντας τους Έλληνες παραταγμένους στα στενά της Σαλαμίνας έδωσε εντολή να περικυκλωθούν και ανέβηκε στο βουνό του Αιγάλεω για να παρακολουθήσει μια τεράστια επιτυχία, όπως πίστευε. Τα αποτελέσματα ήταν τελείως διαφορετικά καθώς ο μεγάλος και δυσκίνητος περσικός στόλος δεν μπορούσε να κινηθεί εύκολα και οι Πέρσες σε αντίθεση με τους Έλληνες δεν γνώριζαν κολύμπι. Απεναντίας, ο ελληνικός στόλος όρμησε στην μάχη με την ναυτική υπεροχή της πλώρης των πλοίων του κατατρόπωσε τον περσικό στρατό, ο οποίος τράπηκε σε φυγή. Το μόνο που έμεινε μέχρι το απόγευμα στα στενά της Σαλαμίνας ήταν οι Έλληνες νικητές χάρη στον στρατηγικό σχεδιασμό του Θεμιστοκλή που είναι παρέκταση της ηγετικής δεινότητας ενός ανθρώπου σε συνδυασμό με ένα μεγάλο όγκο από συντρίμια του περσικού στόλου. Οι Έλληνες χάρη στην σωστή επιλογή για άλλη μια φορά του πεδίου της μάχης από κάποιον ηγέτη που οδήγησε τον στόλο τους σύμφωνα με τις παραμέτρους και η ικανότητά του να τους πείσει για να δοθεί σε εκείνο το σημείο, κατάφεραν να δώσουν για άλλη μια φορά την νίκη στους Έλληνες εναντίον της περσικής εκστρατείας. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Μετά τις ήττες του περσικού στρατού ο Ξέρξης αναχώρησε για την Περσία αλλά άφησε πίσω του τον γαμπρό του Μαρδόνιο για να συνεχίσει το σχέδιο κυριαρχίας και υποδούλωσης της Ελλάδας. Ο Μαρδόνιος εγκατέστησε τον στρατό του στην Θεσσαλία και ξεκίνησε προς την Αθήνα. Οι Αθηναίοι είχαν ακολουθήσει το ίδιο σχέδιο του Θεμιστοκλή με την ναυμαχία της Σαλαμίνας και είχαν εγκαταλείψει την πόλη των Αθηνών. Είχαν συγκεντρώσει έναν πολύ μεγάλο σώμα στρατού στην Πελοπόννησο με επικεφαλής των Πausanία για να αντιμετωπίσουν τους Πέρσες. Μόλις πληροφορήθηκε ο Μαρδόνιος την κίνηση του στρατού του Πausanία προς τις Πλαταιές στρατοπέδευσε εκεί. Η μάχη ήταν πολύ σκληρή, ωστόσο, ο Μαρδόνιος αντιμετώπισε έναν ενωμένο και αποφασισμένο ελληνικό στρατό, ο οποίος είχε χάρη στις προηγούμενες στρατηγικές του νίκες που διαμορφώθηκαν από τις ηγετικές προσωπικότητες κάθε μάχης πλήρως υψηλό ηθικό για την υπεράσπιση της ελευθερίας της πατρίδας τους. Το σθένος των Ελλήνων ήταν πολύ δυνατό και κατάφεραν να κερδίσουν τους Πέρσες, οι οποίοι τράπηκαν σε φυγή. Κατά την διάρκεια της μάχης μάλιστα ο Μαρδόνιος έχασε την ζωή του και οι Πέρσες νικήθηκαν και στην ναυμαχία της Μυκάλης. Οι δυο αυτές μάχες οδήγησαν στην ολοκληρωτική ήττα της περσικής εκστρατείας και στην ενδυνάμωση της πολιτιστικής υπεροχής των Ελλήνων, οι οποίοι χάρη στην στρατιωτική ηγεσία τους κατάφεραν να εμποδίσουν τα σχέδια των Περσών και να διατηρήσουν την ελευθερία της Ελλάδος. Η Ελλάδα πλέον είναι έτοιμη να περάσει στον χρυσό αιώνα της, ο οποίος διαμόρφωσε και έδωσε τις βάσεις του για να οριοθετηθεί και να οριστεί η ηγεσία στα πλαίσια μια εκδημοκρατισμένης κοινωνίας. Ο Χρυσός αιώνας είναι ο επόμενος σταθμός στην πορεία της εξέλιξης της ηγεσίας στην Ελλάδα. (Παπαρρηγόπουλος, Κ. 1886).

1.5.1 Ο Χρυσός αιώνας του Περικλής, η χρυσή τομή της ηγεσίας

Ο τρόπος της κοινωνικής ζωής και πολιτικής ζωής στην Αθήνα σε συνδυασμό με τις ένδοξες πράξεις των Ελλήνων κατά των Περσών, διαμόρφωσε το πρώτο πεδίο φιλοσοφικής αλλά και πρακτικής θεώρησης της ηγεσίας σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Η δόξα αποκτιέται όταν δημιουργείται μεγάλη φήμη εξαιτίας ηρωικών πράξεων ή σπουδαίων ενεργειών σε μια ιδιαίτερα δύσκολη και σημαντική χρονική περίοδο. Η ηγεσία όπως διαπιστώνεται συνεχώς εξελίσσεται και εμπλουτίζεται δια μέσου του κοινωνικού πλέγματος των γεγονότων που το συνθέτουν και της μελέτης περιπτώσεων ανθρώπων, οι οποίοι ανέλαβαν την ευθύνη μέσω της ηγετικής θέσης που κατείχαν να οδηγήσουν το σύνολο της κοινωνίας για να υπερασπιστούν την ελευθερία, τις αξίες της ελληνικής παιδείας και να κρατήσουν την φλόγα της αναμμένη για να μεταλαμπαδευτεί στις επόμενες γενιές. Μετά το τέλος των περσικών εκστρατειών κατά της Ελλάδας και με την θριαμβευτική έκβασή τους για αυτή, η Αθήνα μετατρέπεται σε ένα μεγάλο πολιτιστικό κέντρο. Μετατρέπεται από πόλης-κράτος σε μια άτυπη πρωτεύουσα της εποχής, η οποία αποτελεί ένα μεγάλο σχολείο και ένα πεδίο πολιτικής, πολιτισμικής και κοινωνικής φιλοσοφικής πρακτικής. Αυτή την περίοδο ο Περικλής αποτελεί την μελέτη περίπτωσής μας, ο οποίος ανέλαβε ως ηγέτης να ανοικοδομήσει τα θεμέλια της δημοκρατίας στην Αθήνα σε όλα τα επίπεδα καταχωρώντας τόσο για τον ίδιο όσο και για το σύνολο του ελληνικού έθνους μια ακόμα ένδοξη περίοδο, η οποία ονομάστηκε ως ο χρυσός αιώνας του Περικλή. (Καστριτσέα, Α. 2019).

Κατά την διάρκεια της θητείας του μεγάλου Ρήτορα Περικλή ως ηγέτη και διαρρυθμιστή της μετάβασης της Αθήνας από την ιδιαίτερα δύσκολη περίοδο των περσικών εκστρατειών στην χρυσή εποχή της, υπήρξαν πολλές ενέργειες αναβάθμισης του αθηναϊκού τρόπου ζωής. Η Αθήνα μετατρέπεται σε ένα μεγάλο εργοτάξιο, πρωτίστως για να αναστηλωθούν οι κατεστραμμένοι ναοί εξαιτίας των περσικών εκστρατειών αλλά και για να δημιουργηθούν νέοι ναοί μνημεία και έργα για να εμπλουτιστεί ο ελληνικός πολιτισμός. Την επίβλεψη της αποστολής αυτής την ανέθεσε στον φίλο του τον Φειδία, ο οποίος μεγαλούργησε ολοκληρώνοντας μνημεία που κοσμούν μέχρι και σήμερα την Αθήνα. Ο Παρθενώνας είναι ένα από τα σπουδαιότερα έργα παγκοσμίως και αποτελεί ένα από τα επτά θαύματα του κόσμου. Οι τέχνες όπως το αρχαίο θέατρο με τις τραγωδίες και τις κωμωδίες συντέλεσε επίσης σημαντικά στον εμπλουτισμό του ελληνικού πολιτισμού. (Θεοχάρη, Α. 2021)

Η δημοκρατία, ωστόσο, η οποία είχε θεμελιωθεί από την εποχή του Σόλωνα, είναι από τα σημαντικότερα έργα που εξέλιξε ο Περικλής και έβαλε τις βάσεις για την μελέτη και οριοθέτηση της ηγεσίας ως έννοιας σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Όπως αναφέραμε, η Αθήνα μετατρέπεται σε ένα μεγάλο σχολείο, σε όλους του δρόμους της και κυρίως στην Αγορά γίνονται συζητήσεις για να μπορέσουν να διαμορφώσουν απόψεις δια μέσου της επιχειρηματολογίας έτσι ώστε να επιλύουν τα πολιτικά τους προβλήματα στην Εκκλησία του Δήμου λαμβάνοντας αποφάσεις.

Τα αγόρια από την ηλικία των επτά ετών ξεκινούσαν την μαθητεία τους δίπλα σε έναν παιδαγωγό τον γραμματιστή, ο οποίος τους μάθαινε γραφή, ανάγνωση αλλά και μαθηματικά και τον κιθαριστή ο οποίος τους μάθαινε να παίζουν κιθάρα και λύρα. Βλέπουμε ότι η καλλιέργεια του πνεύματος ήταν μείζονος σημασίας για του Αθηναίους. Με την συμπλήρωση του εικοστού πρώτου έτους οι Αθηναίοι θήτευαν ως στρατιώτες για δύο χρόνια για να εκπαιδευτούν αλλά και να υπερασπιστούν την πόλη τους σε οποιαδήποτε περίπτωση έχοντας ως πρότυπό τους τις ένδοξες μάχες των προγόνων τους για την ελευθερία τους. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ.,2012)

Η παιδεία αποτελεί το σημαντικότερο εργαλείο για του Αθηναίους της εποχής, ώστε να μπορέσουν να διασφαλίσουν την κοινωνική συνοχή και να πετύχουν την ολοκλήρωση του δημοκρατικού πολιτεύματος. Η Εκκλησία του Δήμου είναι ένα ανοιχτό πεδίο διαλόγου που λειτουργεί ως το αποφασίζον όργανο για την λειτουργία όλης της κοινωνίας, όπου συμμετέχουν, ψηφίζουν και αποφασίζουν από κοινού όλοι οι Αθηναίοι πολίτες. Για να πεισθούν οι Αθηναίοι πολίτες να ψηφίσουν υπέρ μιας άποψης έπρεπε ως επακόλουθο να επιλέξουν την καλύτερη επιχειρηματολογία, η οποία διασφάλιζε την ευημερία του συνόλου. Η ρητορική είναι η τέχνη που διασφαλίζει σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα αυτό το αποτέλεσμα. Γι' αυτό το λόγο και μετατράπηκε η Αθήνα σε ένα ευρύ σχολείο διαπαιδαγώγησης αλλά και ένα πεδίο διαλόγου όπου στους κόλπους της έζησαν σπουδαίοι ρήτορες και φιλόσοφοι. Οι ρήτορες και οι φιλόσοφοι δημιούργησαν το πλαίσιο της ανάπτυξης της ρητορικής τέχνης, η οποία αποτελεί τον πυρήνα του δημοκρατικού πολιτεύματος για την επιλογή της βέλτιστης απόφασης από τον ίδιο τον λαό που πηγάζει η εξουσία και από τους κόλπους της διαμορφώνονται οι ηγέτες της. (Θυρή, Τ.,2019)

Σπουδαίοι ρήτορες αλλά και φιλόσοφοι ξεχώρισαν στην συγκεκριμένη εποχή για το μεγάλο εύρος των γνώσεων τους αλλά και της προσωπικότητάς τους, την οποία καλλιεργούσαν χάρη στην παρατήρηση των απαραβίαστων κανόνων του σύμπαντος και της πραγματικότητας, οδηγώντας με τον λόγο τους το σύνολο να συμερίζεται και να ενστερνίζεται τις απόψεις τους διαμόρφωντας με αυτό τον τρόπο την ηγετική φυσιογνωμία σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα. Μερικοί από τους σπουδαιότερους φιλοσόφους που υπήρξαν την εποχή αυτή ήταν ο Σωκράτης, Ο Πυθαγόρας, Ο Πλάτωνας και ο Αριστοτέλης, οι οποίοι στα πλαίσια της μαθητείας ήταν ο καθένας δάσκαλος του επόμενου και ο μαθητής ήταν συνεχιστής της αποστολής της φιλοσοφικής εξερεύνησης. Δια μέσου της συνολικής φιλοσοφικής προσέγγισης υπήρξε η εξεύρεση των ιδεών για την αρετή και των κοσμικών κανόνων που επικρατούν. Εξαιτίας της συνεχούς αναζήτησης μέσω του διαλόγου φτάνουν στην αλήθεια για τους κανόνες της προσωπικής ολοκλήρωσης του ατόμου που οδηγεί στην δημοκρατική ολοκλήρωση του συνόλου, αλήθεια η οποία είναι μοναδική και δεν ξεχνιέται ποτέ γιατί δεν αλλάζει καθώς είναι γεγονός. Στοιχείο που προκύπτει από την ετυμολογική ανάλυση της ίδιας της λέξης από το α το στερητικό

και την λήθη.

Η σπουδαιότητα της φιλοσοφίας, της ρητορικής και του δημοκρατικού πολιτεύματος της εποχής στην ηγεσία έγκειται στο γεγονός ότι την αποκρυστάλλωσε και μας έδωσε ως παρακαταθήκη τα στοιχεία εκείνα που την θεμελιώνουν στον πυρήνα της για την λειτουργία της σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα που σήμερα επικαλούμαστε ότι έχουμε σε ελληνικό αλλά και παγκόσμιο επίπεδο. Είναι η πυξίδα που μας δείχνει την σωστή πορεία αλλά και ποια είναι τα λάθη, τα οποία υπάρχουν και πρέπει να επαναπροσδιοριστούν στην σημερινή μορφή του καταχρηστικού δημοκρατικού πολιτεύματος. (Σουλακάκης, Δ. 2020)

Είναι ξεκάθαρο το γεγονός ότι ο Χρυσός αιώνας του Περικλή χάρη στην κοινωνική πραγματικότητα, την πολιτική και κανονιστική εξερεύνηση της ολοκλήρωσης του δημοκρατικού πολιτεύματος δια μέσου του λόγου, των νόμων, της σύνθεσης του οργάνου που αποφασίζει και που απαρτίζεται από τον ίδιο τον λαό αλλά και των ατόμων που συμμετείχαν σε αυτή την εξερεύνηση δια μέσου της παρατήρησης και της καθημερινής τριβής με την πραγματικότητα, έδωσε στην Ελλάδα τα πνευματικά δικαιώματα της δημοκρατίας ως παιδί της. Στους ανθρώπους της εποχής εκείνης η συλλογιστική τους προσέγγιση τους χάρισε τεράστια δόξα, η οποία αποτελεί πηγή μελέτης αλλά και τον πυρήνα της δημοκρατικής ολοκλήρωσης. Επάξια ονομάστηκε ως ο Χρυσός αιώνας του Περικλή, της Ελλάδας, της δημοκρατίας και αποτελεί την χρυσή τομή για την ηγεσία σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα καθώς αποτελεί τον χρυσό κανόνα ως πυρήνα της. Ωστόσο, κάθε δυνατός πόλος δημιουργεί αισθήματα ζήλου για το αντίπαλο δέος. Αυτή η ανοδική πορεία ελέγχου της Αθήνας στην ελληνική επικράτεια κλόνισε το κύρος των Σπαρτιατών, οι οποίοι κλιμάκωσαν μια κατάσταση στην ελληνική επικράτεια, η οποία οδήγησε στον πρώτο εμφύλιο με τον Πελοποννησιακό πόλεμο. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ., 2012).

1.5.2 Ο Πελοποννησιακός πόλεμος η αναπόφευκτη ατραπός ως αρχή του τέλους της χρυσής εξέλιξης για την ηγεσία και την Ελλάδα

Η Αθήνα πλέον έχει συγκεντρώσει τον έλεγχο όλου του Αιγαίου στα χέρια της. Μετά την δημιουργία της Αθηναϊκής συμμαχίας με το πέρας των περσικών πολέμων και την άτυπη ανακήρυξή της ως πνευματικό κέντρο των Ελλήνων η αίγλη της και η υπεροχή της προκαλεί ανησυχία στο αντίπαλο δέος που ήταν η Σπάρτη. Η Σπάρτη είχε πολλές διαφορές με την Αθήνα. Είχαν διαφορετικό πολίτευμα διαφορετική κουλτούρα και διαφορετικούς συμμάχους. Οι δυο διαφορετικές συμμαχίες τόσο της Αθηναϊκής από την μια πλευρά όσο και της Πελοποννησιακής από την άλλη ήταν ουσιαστικά δυο διαφορετικά στρατόπεδα, τα οποία περίμεναν μια αφορμή για να συγκρουστούν. Είναι σαφές ότι οι Σπαρτιάτες φθονούσαν την τεράστια αναγνώριση που δόθηκε στην Αθήνα και επιθυμούσαν να πάρουν μέρος από την φήμη για εκείνους, αποδεικνύοντας στην μάχη την στρατιωτική ηγετική υπεροχή τους. Η εξέλιξη της ηγεσίας στην Ελλάδα, μετά απ' όλα όσα πέτυχαν οι

Έλληνες από τους περσικούς πολέμους μέχρι και την ανασύσταση και εδραίωση της δημοκρατίας, πρόκειται να αλλάξει πορεία και να αρχίζει να καταβαρθώνεται. (Ρουμελιώτης, Δ.,2016)

Η αιτία του πολέμου ήταν η εμπορική επέκταση, την οποία θέλαν να πετύχουν οι Αθηναίοι προς την Σικελία. Για να μπορέσουν να αποκτήσουν μεγαλύτερο εμπορικό και οικονομικό έλεγχο, ο οποίος διαμορφώνει όπως τονίστηκε ένα πιο ισχυρό περιβάλλον για την επέκταση της ηγετικής πολιτικής της πόλεως των Αθηνών, θέλαν να επεκτείνουν και να ελέγξουν το εμπορικό πέρασμα στην Σικελία. Μια διαφωνία μεταξύ των Κερκυραίων και των Κορινθίων ήταν η αφορμή και η αιτία για να μπορέσουν να αδράξουν οι Αθηναίοι την ευκαιρία και να επιτύχουν το άνοιγμα προς την Σικελία. Οι Κορίνθιοι, ωστόσο, ανήκαν στην Πελοποννησιακή συμμαχία και ζήτησαν την βοήθεια των Σπαρτιατών. Οι Σπαρτιάτες βρήκαν την ευκαιρία με πρόσχημα την υπεράσπιση του μέλους της συμμαχίας τους να ξεκινήσει ο πόλεμος εναντίον των άσπονδων εχθρών τους, με τους οποίους μοιράστηκαν την δόξα στους περσικούς πολέμους αλλά οι Αθηναίοι πήραν μεγαλύτερο κομμάτι εξαιτίας της πολιτισμικής τους αποθέωσης. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Ο εμφύλιος πόλεμος αποφασίστηκε και ξεκίνησε σε διάφορα μέτωπα. Τα αίτια του πέρα από τις προφάσεις των αντίπαλων μερών είναι ξεκάθαρα. Η υπεροχή και ο έλεγχος για την άσκηση της ηγεσίας στον ελλαδικό χώρο. Το 431 π.Χ. οι Σπαρτιάτες εισβάλουν στην Αθήνα την λεηλατούν, οι Αθηναίοι δημιουργούν τα μακρά τείχη με απόφαση του Περικλή για να προφυλαχθούν. Ξεσπάει λοιμός και πολλοί Αθηναίοι πεθαίνουν ανάμεσά τους και ο Περικλής, πλέον ο ηγέτης τους πεθαίνει και η Αθήνα χάνει τον επικεφαλής της. Προσυπογράφηκε ειρήνη, η οποία μόνο αυτά τα χαρακτηριστικά δεν είχε καθώς είχε πολύ αυστηρούς όρους που όρισαν οι Σπαρτιάτες εναντίον των Αθηναίων. Έβαλαν επικεφαλής τριάντα ολιγαρχικούς στην Αθήνα και επικεφαλής σε κάθε σημαντική πόλη για να έχουν τον έλεγχο της εξουσίας. Πλέον η εξελικτική πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα επιστρέφει στο παρελθοντικό αφήγημα της τυραννικής ηγεσίας έχοντας πολλούς νεκρούς στο βωμό της. Όπως είπε προφητικά ο Θουκυδίδης αναπαριστώντας το πεδίο και το πλαίσιο του Πελοποννησιακού πολέμου για την ιδιοσυγκρασία των Ελλήνων από τότε μέχρι σήμερα, «όποιος φερόταν σκληρά στον αντίπαλό του σ' αυτόν έδειχναν εμπιστοσύνη. Όποιος έκανε κακό αυτόν θεωρούσαν έξυπνο και μ' αυτόν που ανήκαν στο ίδιο κόμμα τον θεωρούσαν καλύτερο και από συγγενή» (Θουκυδίδης, Ιστορία Γ',82).

Η ηγεσία βλέπουμε ότι εκφέρεται ως ο έλεγχος και αυτοσκοπός των Ελλήνων για την εδραίωση της υποκουλτούρας των μικρότερων φυλών και συμφερόντων έναντι στη συνολική ευημερία και εξέλιξη ζητώντας ακόμη και βοήθεια από λαούς που στο παρελθόν ήθελα να βλάψουν την ελληνική προ εθνική ομοιογένεια. Οι Σπαρτιάτες ζήτησαν δάνειο από τους Πέρσες για την κατασκευή στόλου έτσι ώστε να δημιουργήσουν ανταγωνιστικό πολεμικό στόλο έναντι του

Αθηναϊκού. Ο Πελοποννησιακός πόλεμος είναι το παράδειγμα των συμφορών που προκαλούνται όταν οι Έλληνες επιτρέπουν την ματαιοδοξία τους να τους κυριαρχεί και επιτρέπουν τελικά σε εξωτερικούς παράγοντες να εισέλθουν στο χώρο τους, στους οποίους παραδίδουν τελικά τον έλεγχο του οικονομικού εμπορικού και πολιτιστικού παραδείσου που κληρονόμησαν. Αυτό φαίνεται και από την πορεία που ακολουθεί η ιστορική εξέλιξη των γεγονότων από το χρονικό σημείο του εμφυλίου πολέμου και ύστερα. Η σημαντικότερη στάση αποτελεί ο Αλέξανδρος βασιλιάς της Μακεδονίας, που του αποδόθηκε ο τίτλος Μέγας από τους ιστορικούς για την διάδοση του ελληνικού πολιτισμού σε όλον τον τότε γνωστό κόσμο στην περίοδο της ηγεμονίας του και με την ύστερη παράδοση των ηνίων του ελέγχου και της ηγεσίας από τους Έλληνες στους Ρωμαίους, οι οποίοι βρήκαν ανοιχτό πεδίο για επικράτηση από την αλληλεξουδετέρωση των Ελλήνων. (Ρουμελιώτης, Δ. 2016).

1.6. Αλέξανδρος ο Μέγας Ηγέτης

Η περιοχή της Μακεδονίας, η οποία βρίσκεται στο βόρειο τμήμα της ελληνικής επικράτειας δεν συνήθιζε να έχει σχέσεις με τους υπόλοιπους Έλληνες, καθώς αντιμετώπιζε συνέχεια τους βορειότερους λαούς της σε στρατιωτικές μάχες για την επικράτησή της. Κατά την διάρκεια των περσικών εκστρατειών ξεκίνησε να αναπτύσσει σχέσεις με τους νότιους λαούς της Ελλάδας κυρίως εμπορικές. Το πολίτευμα στην Μακεδονία ήταν βασιλικό και βασιλιάς της ήταν ο Φίλιππος ο Β'. Κατά την διάρκεια της θητείας του ως βασιλιάς η Μακεδονία απέκτησε μεγάλη δύναμη και επιρροή. Ο Φίλιππος διαμόρφωσε το στράτευμα του σε σχήμα φάλαγγας και εφοδίασε τους στρατιώτες του με την σάρισα, ένα δόρυ το οποίο έφτανε τα πέντε μέτρα. Ο σχηματισμός του στρατεύματος ήταν πολύ δυνατός και συμπιεσμένος που δύσκολα μπορούσε να αντιμετωπιστεί σε συνδυασμό με το έμπειρο και δυνατό ιππικό που είχε διαμορφώσει. Ο Φίλιππος κατάφερε με αυτό τον τρόπο να καταλάβει τους βόρειους λαούς και με την δημιουργία του χρυσωρυχείου του Παγγαίου να κόψει το δικό του νόμισμα και να επεκτείνει την επικράτεια της Μακεδονίας μέχρι την Θράκη κατά την διάρκεια της βασιλείας του και κατ' επέκταση την περίοδο της ηγεσίας του. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Η πρώτη στρατιωτική επιδρομή του για την επίδειξη της μακεδονικής δύναμης έγινε το 338 π.Χ. στην μάχη της Χαιρώνειας. Η αφορμή για την κάθοδο του Φιλίππου ήταν η πληροφόρηση του ότι γινόταν εξεγέρσεις στην γύρω περιοχή του μαντείου των Δελφών και ήθελε να προστατεύσει τον ιερό αυτό για τους Έλληνες τόπο. Οι Αθηναίοι και οι Θηβαίοι πανικοβλήθηκαν και συγκέντρωσαν στρατό για να τον αντιμετωπίσουν. Η μάχη δόθηκε στην Χαιρώνεια οι Μακεδόνες κέρδισαν και στην μάχη διακρίθηκε ο γιός του Φιλίππου ο Αλέξανδρος, ο οποίος πολέμησε στην πρώτη γραμμή ως αρχηγός του ιππικού. Μετά την νίκη κάλεσε όλους τους Έλληνες στην Κόρινθο για να διαπραγματευτούν και τους φέρθηκε με επιείκεια. Τους ανήγγειλε τις προθέσεις του για μια εκστρατεία στην Περσία για να πάρει εκδίκηση

για τα δεινά που προκάλεσαν οι Πέρσες στους Έλληνες. Το σχέδιο του δεν μπόρεσε να το πραγματοποιήσει ο ίδιος καθώς τον επόμενο χρόνο δολοφονήθηκε. Ωστόσο ο γιός του Αλέξανδρος ανέλαβε την βασιλεία της Μακεδονίας και ξεκίνησε για να υλοποιήσει το όνειρο του πατέρα του συγκαλώντας εκ νέου συνέδριο στην Κόρινθο για να πραγματοποιήσει την εκστρατεία του πατέρα του, όπου τον όρισαν όλοι οι Έλληνες εκτός των Λακεδαιμονίων αρχηγό τους. Με την εκστρατεία του και την διθυραμβική νίκη του κατάφερε να κερδίσει τον τίτλο του Μέγα, τον οποίο του έδωσαν οι ιστορικοί καθώς φρόντισε να μεταδώσει το ελληνικό πολιτισμικό ιδεώδες στα πέρατα του τότε γνωστού κόσμου. (Ρεντούλη, Α. 2019)

Η επιτυχία του Αλέξανδρου δεν ήταν θεόσταλη ούτε τυχαία. Αποδεικνύει το παράδειγμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου ένα ιστορικό παράδειγμα των παραγόντων που χρειάζεται κάποιος άνθρωπος για να πετύχει την ηγεσία του λαού του ακόμα και αν απλά η θέση του δόθηκε κληρονομικά και όχι από κάποια δημοκρατική διαδικασία. Ο Μέγας Αλέξανδρος κατάφερε να μετουσιώσει όλα εκείνα τα χαρακτηριστικά που απαιτείται να έχει ένας ηγεμόνας για να καταφέρει να εξασφαλίσει από την θέση του ηγέτη τόσο την προσωπική αναγνώριση του έργου του, όσο και την συλλογική ευημερία του λαού που ηγείται. Μπορεί να λεχθεί ότι η προσωπικότητα και οι πράξεις του Αλέξανδρου που το έδωσαν τον τίτλο του Μέγα είναι το πρώτο παράδειγμα στο ιστορικό φάσμα, το οποίο διαμορφώνει τα πλαίσια της ηγεσίας απόλυτα στον ηγήτορα και έδωσε στην ηγεσία το προσωποπαγές χαρακτηριστικό της εννοιολογικής της έννοιας. (Μίκροβας, Ι. 2022)

Για να πετύχει να κατακτήσει τον τότε γνωστό κόσμο δεν ήταν δουλειά μιας ημέρας. Αποδεικνύει ο Μέγας Αλέξανδρος το γεγονός ότι για να μπορέσεις να ηγηθείς απαιτούνται βασικά στάδια της εξέλιξης του ατόμου, τα οποία πρέπει να ακολουθήσει. Πρωτίστως, ο πατέρας του ο Φίλιππος ο Β΄, φρόντισε για την στρατιωτική εκπαίδευση του γιού του, η οποία λέγεται ότι ήταν πολύ σκληρή. Για να μπορέσεις να τιθασεύσεις το πνεύμα θα πρέπει να πιέζεις τα όρια του σώματος για να διευρυνθούν ταυτόχρονα και αυτά του πνεύματος καθώς το πνεύμα επιβάλλεται στην ύλη.

Το δεύτερο και βασικότερο στοιχείο που φρόντισε να καλλιεργήσει ο Φίλιππος ο Β΄ στον γιό του Αλέξανδρο ήταν το πνεύμα του και η παιδεία του. Ανέθεσε το έργο αυτό στον Μεγάλο Πανεπιστήμων Σταγειρίτη φιλόσοφο τον Αριστοτέλη, στον οποίο πολλοί δίνουν μεγάλη μερίδα της επιτυχίας του Μεγάλου Αλεξάνδρου. Από την ηλικία των 13 έως τα 16 του χρόνια, στο Ιερό των Νυμφών στην Μίεζα μαζί με μια ομάδα νέων, οι οποίοι θα διαμορφώσουν σε μεγάλο βαθμό το σώμα των αρχιστράτηγων και συμπολεμιστών του Αλεξάνδρου, ο Αριστοτέλης αρχίζει την φιλοσοφική διαπαιδαγώγηση του. Ακόμα μια φορά η ηγεσία ιστορικά μπορεί να είναι ενός ανθρώπου ρόλος, ωστόσο, υπάρχει και σε αυτή την περίπτωση συμβούλιο ομάδας ισχυρών διανοητικά ανθρώπων που έλαβαν την ίδια εκπαίδευση και διαμόρφωσαν το πεδίο για την τελική λήψη των αποφάσεων του ηγέτη Αλεξάνδρου ο οποίος ήταν το μυαλό της εκστρατείας. Η λήψη της απόφασης

και ο συλλογισμός είναι ο βασικότερος συντελεστής που κάνει τον ηγέτη να ξεχωρίζει από τα αποτελέσματα των αποφάσεών του. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Το πλαίσιο της φιλοσοφική θεώρησης και εκπαίδευσης του Αλέξανδρου και των βασικών μετέπειτα συμβούλων του ήταν γύρω από την ηθική, την καλλιέργεια της αρετής, της αριστείας και της ρητορικής. Αυτή η ομάδα έλαβε έναν θησαυρό γνώσεων τριών γενεών από τους μεγαλύτερους φιλοσόφους που υπήρξαν ποτέ. Ο Αριστοτέλης ήταν μαθητής του Πλάτωνα, ο οποίος ήταν μαθητής του Σωκράτη και αυτό το τρίπτυχο έδωσε την απόλυτη γνώση για την θεώρηση του κόσμου μέσου του φιλοσοφικού πλέγματος. Τα βασικότερα στοιχεία, τα οποία καλλιέργησαν την προσωπικότητα του Αλέξανδρου ήταν αρχικά η αγάπη του για την Ιλιάδα και τις ένδοξες πράξεις των προγόνων του. Η λατρεία που είχε ο Αλέξανδρος για τα κατορθώματα του Αχιλλέα τον έκαναν πρότυπο για εκείνον. Ο συνδυασμός με την φιλοσοφική διαπαιδαγώγησή του για την αρετή και την αριστεία από τον Αριστοτέλη τον έκανα τον απόλυτο ηγέτη.

Δεν είναι η γνώση που είναι δύναμη αλλά η εφαρμογή της γνώσης. Ο Αλέξανδρος φρόντιζε να συμπεριφέρεται με ανταποδοτικότητα στους στρατιώτες του δίνοντάς τους πάντα ένα μεγάλο μέρος των λαφύρων που κέρδιζαν από τις εκστρατείες. Μέλημα του δεν ήταν ο πλούτος εξάλλου αλλά η δόξα. Η συμπεριφορά του ακόμα και στους αντιπάλους του τον έκανε να ξεχωρίσει και να τον αναγνωρίζουν οι λαοί που κατακτούσε ως βασιλιά τους γιατί ήταν δίκαιος με τους αντιπάλους του ακόμα και όταν τους είχε κυριεύσει, πάντα στην πρώτη γραμμή της μάχης αποδεικνύοντας την ρωμαλεότητά του. Ακόμα και στην οικογένεια του Δαρείου που αιχμαλωτίστηκε φρόντισε να της συμπεριφέρονται σύμφωνα με την βασιλική καταγωγή τους. Ήθελε να ενώσει τα στοιχεία των πολιτισμών έχοντας ως πυρήνα την ελληνική παιδεία και τον πολιτισμό της. Κατάφερε σε όλη την επικράτεια που είχε καταλάβει να μιλούν οι άνθρωποι την κοινή ελληνική και η χρονική περίοδος της εμφάνισης του και της βασιλείας του να ονομαστεί ελληνιστικά χρόνια. Ανατρέπεται συνεχώς χάρη στην παρακαταθήκη που άφησε στους Έλληνες ο Μέγας Αλέξανδρος με την διάδοση του ελληνικού πολιτισμού και την εξασφάλιση της περιόδου ως ελληνιστικής, το αφήγημα των ανιστόρητων συμφεροντολογικά προσκείμενων σε άγνωστες παραμέτρους ανθρώπων που δημιουργούν ανιστόρητα γεγονότα, το οποίο καταρρέει από τα θεμέλια του, όπως ακριβώς κατέρρευσε και το βασίλειο του Μεγάλου Αλεξάνδρου μετά τον θάνατό του καθώς έμεινε ακέφαλο. (Μίκροβας, Ι. 2022)

Πέρα από την φιλοσοφικά ολοκληρωμένη παιδεία του Αλέξανδρου, πέρα από την εφαρμογή της ηθικής, της αρετής, της αριστείας αλλά και της ηγεμονικής ρητορικής, ο ίδιος ο Αλέξανδρος γνώριζε ποια είναι η φύση του, ποια είναι η καταγωγή του γιατί ήταν μια ολοκληρωμένη προσωπικότητα με αυτογνωσία γεγονός που αποδεικνύεται από την πορεία του και συγκαταλέχθηκε στην έννοια των στοιχείων της προσωπικότητας του ηγέτη. Δεν άφηνε σε κανέναν περιθώριο να

τον αμφισβητήσει και πάντα αυτός ήταν που έπαιρνε την τελική απόφαση. Άξιος πολεμιστής πάντα μπροστά στην μάχη για να δίνει το παράδειγμα στους υπόλοιπους. Υπήρξαν και γεγονότα, τα οποία έπρεπε να αντιμετωπίσει για να αναγνωρίσουν όλοι και να αποδεχτούν την βασιλεία του πέρα απ' όσα έχουν αναφερθεί. Ένα τέτοιο γεγονός ήταν ο Γόρδιος δεσμός ένας περίτεχνος κόμπος από φλοιού κρυνιάς που κανείς δεν είχε λύσει, για τον οποίο υπήρχε η φήμη ότι όποιος τον έλυσε θα κυριαρχούσε όλη την Ασία. Ο Αλέξανδρος ο Μέγας δεν είχε άλλη επιλογή και τον έλυσε. Τράβηξε το σπαθί του και τον έκοψε στα δυο, κανείς δεν μπορούσε να αμφισβητήσει ότι τον έλυσε γιατί ακόμα το σπαθί του το είχε στο χέρι. Το γεγονός είναι ότι η προφητεία του Γόρδιου δεσμού ολοκληρώθηκε και ο Αλέξανδρος κατέκτησε την Ασία. (Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. 2012)

Το τέλος του Μεγάλου Αλεξάνδρου ήταν πρώιμο, ωστόσο, ο σκοπός του είχε ήδη ολοκληρωθεί. Έδειξε το μεγαλείο του ως ηγέτης και βασιλιάς κατάφερε να πραγματοποιήσει όσα υποσχέθηκε και διέδωσε σε όλο τον κόσμο τον ελληνικό πολιτισμό και τα γνωρίσματα του απόλυτου ηγέτη. Τον λαό στις περισσότερες φάσεις της εκστρατείας του δεν τον κατέκτησε αλλά ο λαός τον αναγνώριζε ως βασιλιά του και φρόντισε να ιδρύσει πόλεις στο όνομά του και βιβλιοθήκες για να διευρυνθούν στο μέγιστο τα πλαίσια της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς. (Ρεντούλη, Α. 2019)

Η ηγεσία εμπλουτίστηκε ως έννοια και απέκτησε δομή και υπόσταση με το πέρασμα του Μεγάλου Αλεξάνδρου από τον κόσμο. Έδωσε υπόσταση στην έννοιά της, την χρωμάτισε με θετικότητα και οριοθέτησε τα βασικά γνωρίσματα της που την κατεύθυναν σε έναν προσωποπαγές μοντέλο, το οποίο αναλαμβάνει την θέση του πλοηγού για να ολοκληρώσει τον σκοπό του και το οποίο ακολουθούν πιστά και τυφλά οι ακόλουθοί του, στην προκειμένη περίπτωση όλοι οι Έλληνες. Η διαπαιδαγώγηση, η σκληραγώγηση και τα ηρωικά δοξασμένα πρότυπα του παρελθόντος είναι τα βασικά στοιχεία για την επιτυχία της αποστολής. Ο ίδιος ο Αλέξανδρος είπε ότι στον πατέρα του χρωστάει το ζην αλλά στον δάσκαλό του το ευ ζην. Πάνω απ' όλους και όλα ανήκει στον ίδιο η σφραγίδα στην ελληνική ιστορία με το αποτύπωμα που άφησε σε όλον τον κόσμο με την αναγνώρισή του ως του σπουδαιότερου βασιλιά που πέρασε από αυτόν τον πλανήτη διαδίδοντας την ελληνική γλώσσα και παιδεία μέχρι την Ινδία. Ο Αλέξανδρος έπεισε και οδήγησε ολόκληρο το ελληνικό έθνος ως ηγέτης του για να του εξασφαλίσει για ακόμη μια φορά μεγάλη δόξα, η οποία λειτουργεί ως ταυτότητα και παρακαταθήκη του ελληνικού γένους και η ιστορία να του δώσει πίσω αυτό που ζητούσε αποδίδοντάς του τον τίτλο του Μέγα.

Ο θάνατος του Αλεξάνδρου του Μέγα οδήγησε στην παρακμή της αυτοκρατορίας τους καθώς διασπάστηκε ο έλεγχός της. Οι στρατηγοί του επιθυμούσαν μεγαλύτερη επιρροή και έλεγχο από το τμήμα που τους αποδόθηκε οδηγώντας σε εμπόλεμες διαμάχες σε πολλά μέρη της αυτοκρατορίας, η οποία

τελικά αποδυναμώθηκε και παρέδωσε τον έλεγχο της τελικά σε μια άλλη αυτοκρατορία, η οποία άρχισε να δομείται, την Ρωμαϊκή (Λαμπίσης, Γ. Δ. 1882).

1.7 Η παράδοση των ηνίων της ελληνικής ηγεσίας στην Ρωμαϊκή αυτοκρατορία

Η ηγεσία ως έννοια έχει μεταμορφωθεί μέχρι αυτό το χρονικά ιστορικό σημείο σε θεσμό για τον ελληνικό πολιτισμό. Έχει εμπλουτιστεί σε μεγάλο βαθμό στα ποιοτικά χαρακτηριστικά που την διακρίνουν καθώς έχει στο περιεχόμενό της ένα πολύ μεγάλο αριθμό προσωπικοτήτων που την εκπροσώπησαν αποτελώντας μελέτες περίπτωσης ηγετικού υποδείγματος από τότε μέχρι σήμερα, οι οποίες με βάση τις ενέργειές τους την οριοθέτησαν εξασφαλίζοντας τόσο για την ίδια την ελληνική ηγεσία όσο και για τον ελληνικό πολιτισμό μια ξεχωριστή θέση στην παγκόσμια ιστορία.

Αυτή η πορεία της ηγεσίας ακολουθήθηκε μέχρι αυτό το χρονικό σημείο του ιστορικού αφηγήματος φτάνοντας στην αποκορύφωσή της. Κεντρική θέση στον πυρήνα της έννοιας της ηγεσίας δεν αποτέλεσε μια ομάδα ατόμων για την εξασφάλιση κάποιου αποτελέσματος, αλλά η πορεία όλων των κατοίκων της Ελλάδος για την διασφάλιση της εδαφικής και πολιτιστικής κληρονομιάς του καθώς και της ελευθερίας τους δημιουργώντας το προ εθνικό περιβάλλον μέχρι την εθνική ολοκλήρωση με αναδρομική ισχύ. Βασικό μέλημά τους ήταν να διαδώσουν σε όλο τον κόσμο την υπεροχή τους σε όλα τα πολιτισμικά στοιχεία που τους έκαναν να ξεχωρίσουν. Κατάφεραν να αφήσουν παρακαταθήκη σε όλο τον πλανήτη το δημοκρατικό πολίτευμα, έχοντας ως σημείο αναφοράς την δόξα που απέκτησαν για τους αγώνες τους και τις θυσίες τους για όσα τους ενώνουν.

Η πορεία της ηγεσίας στον ελληνικό πολιτισμό έχει ήδη αρχίσει να χωλαίνει. Μετά απ' όσα αναφέρθηκαν και κυρίως χάρη στις απώλειες από την περσική εκστρατεία και τον εμφύλιο Πελοποννησιακό πόλεμο, οι Έλληνες πλέον ήταν αποδυναμωμένοι και διχασμένοι. Η διαχείριση της δόξας και της εξουσίας που δίνεται από τα μεγάλα επιτεύγματά της έδειξε ότι δεν μπορούσε να είναι αξιοποιήσιμη πλέον από τους Έλληνες. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι σταμάτησαν να είναι ενωμένοι και κοιτούσαν πως θα σφετεριστούν όλο το μέρος της δόξας που κερδήθηκε από τους προγόνους τους από μια μερίδα μικρότερων ομάδων του συνόλου. Είναι ένα χαρακτηριστικό των Ελλήνων, το οποίο μπορεί να θεωρηθεί ότι αποτελεί μέρος του δεσοξυριβονουκλεϊκού οξέος τους(DNA). Αυτό το στοιχείο για προσωπική εξασφάλιση της δόξας δια μέσω του σφετερισμού της χωρίς την προάσπιση της εθνικής επιβίωσης, ωστόσο, δεν αποτελεί όπως καταδεικνύεται από τον ορισμό της ηγεσίας που διαμόρφωσαν οι ίδιοι οι Έλληνες σε συνδυασμό με την καταγραφή των γεγονότων που το αποδεικνύουν, ως στοιχείο που πρεσβεύει την ηγεσία και την δόξα που παράγεται από την πορεία του ίδιου του έθνους. Αυτά είναι στοιχεία προσωπικής ματαιοδοξίας, η οποία τελικά οδηγεί στην συλλογική εθνική καταστροφή με την ταυτόχρονη παράδοση των ηνίων του ελληνικού έθνους

και της κληρονομιάς του. Έχοντας, δηλαδή, αντιδιαμέτρου αντίθετα αποτελέσματα από τα επιδιωκόμενα θυσιάζοντας την κεντρική ιδέα της ελληνικής πολιτιστικής κληρονομιάς για την προσωπική προβολή, τον έλεγχο και την προσωπική επιβίωση μιας μικρής ομάδας συμφερόντων εναντίον ενός ολόκληρου έθνους, το οποίο πάντα ιστορικά είναι η αιτία της επανάληψής της.

Μετά το πέρας των ιστορικών γεγονότων μέχρι αυτό το σημείο, έδαφος αρχίζει και κερδίζει το Ρωμαϊκό κράτος. Αντιμετωπίζοντας τους εχθρούς του στην Καρχιδόνια και στις γύρω περιοχές και εκμεταλλευόμενη την αποδυνάμωση του ελληνικού στοιχείου στην ελληνική επικράτεια το 146 π.Χ. οι Ρωμαίοι καταλαμβάνουν την Ελλάδα μετά από μακροχρόνιους πολέμους. Η κατάληψη της Ελλάδας από τους Ρωμαίους είναι η πρώτη υποδούλωσή της σε ξένες δυνάμεις. (Camia, F.,2013)

Έχοντας ως φυσικό επακόλουθο, η υποδούλωση της Ελλάδας από τους ξένους κατακτητές είχε τεράστια επιρροή στον τρόπο άσκησης της ηγεσίας και της συνακόλουθης διοίκησης της περιοχής της. Οι Ρωμαίοι κατά την πρώτη περίοδο της διακυβέρνησης της Ελλάδας στην κατοχή της εφάρμοσαν πολύ σκληρά μέτρα. Για να μπορέσουν να την ελέγχουν φρόντιζαν να κρατούν τους Έλληνες διχασμένους για να μπορούν να εφαρμόζουν την τακτική του διαιρεί και βασίλευε. Στις πόλεις-κράτη που δεν έφεραν μεγάλη αντίσταση έβαζαν ως επικεφαλής φιλορωμαίους Έλληνες. (Γλεντής Σ. Μαραγκουδάκης Ε. Νικολόπουλος Ν. Νικολοπούλου Μ. 2012)

Το καθεστώς που είχε διαμορφωθεί πλέον στην ελληνική επικράτεια ήταν αυτό της υποδούλωσης. Βαρύτατοι φόροι, κατανάλωση των πόρων των Ελλήνων λεηλασίες και αιχμαλωσία, εγκαθιστώντας ρωμαϊκές φρουρές ή οποίες είχαν ως βασικό και μόνο μέλημα την διατήρηση της εξουσίας, την απόλαυση του φυσικού πλούτου των Ελλήνων και την ταυτόχρονη εκμετάλλευση των Ελλήνων σε όλα τα πλαίσια ακόμα και ως στρατιώτες του Ρωμαϊκού στρατού. Η Ρωμαϊκή αυτοκρατορία απέκτησε πολύ μεγάλη δύναμη και ήλεγχε σχεδόν όλο τον τότε γνωστό κόσμο. Στην αρχή, το καθεστώς της ήταν κατοχής, ωστόσο με την επέκταση της αυτοκρατορίας της, απέκτησε πολυπολιτισμικό υπόβαθρο και για να μπορεί να διοικεί όλο το εύρος της εφάρμοσε πολύ πιο φιλειρηνικές τεχνικές διοίκησης στην επικράτειά της. (Γλεντής Σ. Μαραγκουδάκης Ε. Νικολόπουλος Ν. Νικολοπούλου Μ. 2012)

Οι Έλληνες μετονομάστηκαν ως Ρωμαίοι πολίτες, ωστόσο, τα πεπραγμένα του παρελθόντος τους μάγεψαν του Ρωμαίους. Οι τέχνες, τα αγάλματα που αναπαριστούσαν τους θεούς και ήρωες καθώς και η πολιτειακή και η πολιτισμική διάρθρωση των Ελλήνων, κέρδισε τους Ρωμαίους, οι οποίοι υιοθέτησαν πολλά στοιχεία της ελληνικής γλώσσας και παιδείας για να βελτιώσουν και τον Ρωμαϊκό πολιτισμό. Η Ελλάδα κατάφερε να γοητεύσει την Ρώμη και μεταμορφώθηκε για ακόμη μια φορά τελικά στο πνευματικό κέντρο της αυτοκρατορίας. Οι Έλληνες παιδαγωγοί μεταφερόταν στην Ρώμη για να διαδώσουν την ελληνική γλώσσα και τις ελληνικές αξίες αλλάζοντας την σκληρή στάση που είχαν οι Ρωμαίοι απέναντί τους. (Camia, F. 2013)

Τα γεγονότα που συνέβησαν κατά την διάρκεια της Ρωμαϊκής αυτοκρατορία επηρέασαν και τον τρόπο άσκησης της ηγεσίας και στην Ελλάδα. Ο ερχομός του Θεανθρώπου με την ταυτόχρονη επέκτασή της σε όλο τον τότε γνωστό κόσμο έθετε θέματα διαχείρισης της εξουσίας στην ίδια την Αυτοκρατορία. Ο αυτοκράτορας της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ονομάστηκε πρώτος πολίτης και όσοι αναγνώριζαν την κυριαρχία της Ρώμης τους δινόταν ο τίτλος του Ρωμαίου πολίτη. Οργάνωσαν τον στρατό τους για να ελέγχουν τα σύνορα της Αυτοκρατορίας αλλά και το εσωτερικό της. Μείωσαν τους φόρους, διαμόρφωσαν ένα κανονιστικό πλαίσιο νόμων, το οποίο φρόντιζε να επικρατεί η τάξη, η ασφάλεια και η δικαιοσύνη για όλους τους πολίτες. Γίνεται φανερό ότι η δομή της Ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ήταν συνεκτική και η διοίκησή της, για την εποχή της δανειζόμενη και στοιχεία από την ελληνική παιδεία, ήταν σωστά οργανωμένη. Η περίοδος αυτή διήρκησε 200 χρόνια και ονομάστηκε η περίοδος της ρωμαϊκής ειρήνης. (Γλεντής Σ. Μαραγκουδάκης Ε. Νικολόπουλος Ν. Νικολοπούλου Μ. 2012)

Στις αρχές του 3^{ου} αιώνα μ.Χ. η ρωμαϊκή αυτοκρατορία αρχίζει να κλονίζεται από συμφέροντα και διεκδικήσεις των λαών που βρίσκονται στα σύνορά της αλλά και από εσωτερικές διαμάχες. Οι Γότθοι στο βόρειο τμήμα της αυτοκρατορίας και οι Πέρσες στην ανατολή, διεκδικούσαν εδάφη, έκαναν επιδρομές και επηρέαζαν του εμπορικούς δρόμους. Αλλά και η δύναμη και η μεγάλη έκταση του στρατού δημιουργούσε φιλονικίες μέσα στην ίδια την αυτοκρατορία. Για να αντιμετωπιστεί αυτή η κατάσταση διαμορφώθηκε το σύστημα διοίκησης της τετραρχίας. Διαχώρισε την αυτοκρατορία σε τέσσερις μεγάλες περιφέρειες και για κάθε μια είχε οριστεί ο άρχοντάς της. Ωστόσο οι φιλονικίες δεν είχαν σταματήσει μαζί με οι εμφύλιες συγκρούσεις, για να δοθεί τέλος στην κατάσταση που επέφερε των διωγμό πολλών χριστιανών υπέγραψαν στο Μεδιόλανο της Ιταλίας το Διάταγμα της Ανεξιθρησκίας, οι δύο άρχοντες που είχαν επικρατήσει ο Κωνσταντίνος και ο Λικίνιος. Η έλευση του Θεανθρώπου ταυτόχρονα με τις αποφάσεις των ηγετών της εποχής οδήγησε την μετατόπιση του κέντρου ελέγχου από την Ρώμη στο Βυζάντιο και την εξέλιξη της ηγεσίας από την Ρωμαϊκή Αυτοκρατορία στην Βυζαντινή. (Καραμαλούδη, Α. Β. 1985).

1.8 Η έλευση του Χριστιανισμού και η εξέλιξη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στην Βυζαντινή

Γίνεται φανερό σ' αυτό το σημείο, η επιρροή που ασκεί ο Χριστιανισμός σε όλη την Ρωμαϊκή αυτοκρατορία, την Ελλάδα ως μέρος αυτής και κυρίως η χρήση της ελληνικής γλώσσας που επικρατούσε εκείνη την εποχή για την διάδοσή του. Η τελική φάση της διαμάχης των αρχόντων ήταν μεταξύ του Κωνσταντίνου και του Λικίνιου με την σύγκρουσή τους στην Ανδριανούπολη και νικητή τον Κωνσταντίνο. Μετά την νίκη προχώρησε σε αναδιάρθρωση της αυτοκρατορίας συγκροτώντας τον στρατό και λαμβάνοντας μια κομβική απόφαση να μεταφέρει την πρωτεύουσα της αυτοκρατορίας από την Ρώμη στο Βυζάντιο. Η ονομασία της ήταν Νέα Ρώμη όλοι όμως την έλεγαν Κωνσταντινούπολη ή Πόλη. Η γεωγραφική της θέση ήταν πολύ

σημαντική για την ανάπτυξή της και ο τρόπος οργάνωσης και διοίκησης της ηγεσίας του μονοκράτορα πλέον Κωνσταντίνου ήταν σημαντική για την ανάπτυξη της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας του εμπορίου της και την διάδοση του Χριστιανισμού εξαιτίας της εφαρμογής του διατάγματος των Μεδιολάνων. Οι περισσότεροι κάτοικοι της περιοχής ήταν ελληνόφωνοι, είχαν ασπαστεί τον Χριστιανισμό, καθώς ήταν οι πρώτοι που τον είχαν διδαχθεί. Βλέποντας τις ενέργειες του Κωνσταντίνου, του οποίου η μητέρα ήταν Ελληνίδα και χριστιανή, λειτουργούσαν πλέον ως οπαδοί του. Η καθολική εξάπλωση του Χριστιανισμού επηρέαζε τις αποφάσεις του αυτοκράτορα καθώς επέλεγε χριστιανούς για την στελέχωση σημαντικών θέσεων στην αυτοκρατορία. Ο αυτοκράτορας Θεοδόσιος που διαδέχτηκε τον Ιουλιανό, ο οποίος προσπάθησε να επαναφέρει μάταια την αρχαιοελληνική θρησκεία, κήρυξε τον Χριστιανισμό ως επίσημη θρησκεία της αυτοκρατορίας. (Μπαλάσκας, Ν.,2016)

Η Κωνσταντινούπολη, διαμορφώνεται στα πλαίσια της διακυβέρνησης του Κωνσταντίνου σε μεγάλη πόλη στα πρότυπα της αρχαίας Αθήνας σε εξελιγμένο επίπεδο. Ο Χριστιανισμός γίνεται πλέον επίσημη θρησκεία της αυτοκρατορίας και η δύναμη και η επιρροή της θρησκείας του Θεού του κόσμου γίνεται η πλέον διαδεδομένη στο Βασίλειό του. Από τον ερχομό του κυρίου στον Κόσμο η επιρροή της θρησκείας σε όλα τα πλαίσια και η εκμετάλλευσή της πολλές φορές ως αποφάσεις του Θεού αρχίζουν και διαμορφώνουν το είδος της θρησκευτικής ηγεσίας έως το βαθμό της κατάχρησης των διδαγμάτων της πίστης υπέρ της παραμονής του εκάστοτε αυτοκράτορα στον θρόνο του. (Γλεντής Σ. Μαραγκουδάκης Ε. Νικολόπουλος Ν. Νικολοπούλου Μ. 2012)

Ο Θεοδόσιος χωρίζει την αυτοκρατορία σε Ανατολική και Δυτική. Η Ανατολική που ονομάστηκε Βυζαντινή άρχισε να προοδεύει, ενώ η Δυτική κυριεύεται από τους Γότθους και τα φύλα των Βάνδαλων. Η αυτοκρατορία στα πλαίσια διοίκησης και ηγεσίας της, τα οποία επηρεαζόταν από την εκάστοτε ηγετική μορφή που αναλάμβανε την εξουσία, προσαρμόζεται και επηρεάζει τον τρόπο δράσης της μαζί με την απόλυτη θρησκευτική επιρροή στην διαμόρφωσή της. Η Ελλάδα μπορεί να μην έχει γεωγραφικά επιρροή στα πλαίσια διοίκησης, διαμόρφωσε ωστόσο, με την διάδοση της γλώσσας της και την επιρροή που είχε στην παιδεία και την καταγωγή των αυτοκρατόρων σπουδαίο ρόλο στον τρόπο άσκησης της ηγεσίας στα πλαίσια μιας κανονιστικής, πολιτιστικής και επιμορφωτικής οργάνωσης προς την ανάπτυξη του εμπορίου και την καλλιέργεια της Χριστιανικής θρησκείας τόσο στην διάδοση όσο και στην δημιουργία μεγαλοπρεπέστατων ναών μοναδικής αρχιτεκτονικής που έμειναν στο πέρας των αιώνων. (Μπαλάσκας, Ν. 2016)

Η ελληνική ηγετική σταδιοδρομία υποδουλώθηκε στην ρωμαϊκή αυτοκρατορία και με την έλευση του Χριστού και την διάδοση του Χριστιανισμού κατάφερε να διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην Βυζαντινή Αυτοκρατορία βάζοντας τα θεμέλια της διακυβέρνησής της. Το Βυζάντιο είχε την διοίκησή του με

στοιχεία ελληνικής ταυτότητας, ωστόσο, η αυτοκρατορία πέρασε μεγάλες κρίσεις από τις διεκδικήσεις γειτονικών λαών αλλά μια από τις χειρότερες στιγμές ήταν η λεηλασία της Κωνσταντινούπολης από τους σταυροφόρους. Η θρησκεία ως πρόφαση χρησιμοποιήθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό για να αποκτηθεί ο έλεγχος. Οι Άραβες που ήταν από τους πιο σημαντικούς αντιπάλους της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας διέδωσαν τον μουσουλμανισμό στους Σελτζούκους Τούρκους ένα φύλο με ασιατική καταγωγή. (Δημητριάδης, Π. 2016)

Πλέον έχοντας ως πρόφαση της θρησκευτικές διαφορές οι μουσουλμάνοι κατέλαβαν την Ιερουσαλήμ, η οποία θεωρούνταν ο Ιερός Τόπος όπου γεννήθηκε και δίδαξε ο Χριστός. Οι σταυροφόροι με πρόφαση την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων, ήθελαν να κατευθυνθούν προς την Ιερουσαλήμ, ωστόσο ο εκθρονισμένος αυτοκράτορας του Βυζαντίου ζήτησε την βοήθεια των σταυροφόρων για να πάρει πίσω τον θρόνο του και τον έλεγχο της εξουσίας. Η Κωνσταντινούπολη λεηλατήθηκε και έπεσε στα χέρια των σταυροφόρων. Δημιουργήθηκαν στο εσωτερικό της Αυτοκρατορίας μικρότερες Αυτοκρατορίες και Δεσποτάτα όπου προσπαθούσαν να πάρουν πίσω εδάφη από τους Φράγκους και τους Τούρκους μέχρι να αποκτήσουν και πάλι τον έλεγχο της Κωνσταντινούπολης, την οποία θεωρούσαν ως θρησκευτικό κέντρο άλλα ήταν κυρίως το μεγαλύτερο εμπορικό σταυροδρόμι της εποχής της. (Γλεντής Σ. Μαραγκουδάκης Ε. Νικολόπουλος Ν. Νικολοπούλου Μ. 2012)

Ο Μιχαήλ Η' ο Παλαιολόγος κατέλαβε την Κωνσταντινούπολη ξανά από τους Φράγκους χωρίς αντίσταση καθώς πλέον οι σταυροφόροι, έχοντας λεηλατήσει όλους τους θησαυρούς της δεν ενδιαφερόταν γι' αυτή καθώς είχαν πετύχει το σκοπό τους και δεν είχε πλέον μείνει κανένα στοιχείο του μεγαλείου που είχε κερδίσει η Βυζαντινή Αυτοκρατορία. Μετά από εκείνο το σημείο η Κωνσταντινούπολη ήταν εκτεθειμένη σ' όλες τις γειτονικές απειλές. Γεγονός που έδωσε έδαφος στους Οθωμανούς Τούρκους, οι οποίοι ήταν φανατισμένοι Μουσουλμάνοι να οργανωθούν και να συνεχίσουν τον θρησκευτικό πόλεμο εναντίον των Χριστιανών. Οι Οθωμανοί Τούρκοι έχοντας βαθύ πνεύμα προσηλυτισμού στην θρησκεία τους αρχίζουν να δομούν την οργάνωσή τους για την επιβολή της εναντίον του Χριστιανισμού κερδίζοντας συνεχώς έδαφος μέχρι και την τελική δημιουργία του Οθωμανικού Κράτους. (Καλούσης, Δ. Π. 2020)

1.9 Η πορεία της ηγεσίας από την Βυζαντινή Αυτοκρατορία, στο Οθωμανικό κράτος και την ελληνική επανάσταση

Στα μέσα του 14^{ου} αιώνα, οι Οθωμανοί οπαδοί της θρησκείας του μουσουλμανισμού έκαναν την εμφάνισή τους στο ανατολικό τμήμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Οι Οθωμανοί ήταν φανατισμένοι μουσουλμάνοι, οι οποίοι ήθελαν να επιβάλλουν την δική τους θρησκεία στις περιοχές που κυριαρχούσαν με τον εξισλαμισμό των κατοίκων. Γίνεται φανερό, ότι τα πλαίσια της διαμόρφωσης της ηγεσίας πλέον έχουν θρησκευτικό υπόβαθρο και στον βωμό της θρησκείας ως μέσο για την επιβολή της πίστης σε ανθρώπους διαφορετικής θρησκείας ξεκινάει ένας

νέος επεκτατικός πόλεμος για την δημιουργία μιας νέας αυτοκρατορίας. Αρχηγός και παρακινητής της πολεμικής θρησκευτικής εκστρατείας ήταν ο Μουράτ ο πρώτος. Στις περιοχές που κατακτούσαν επέβαλλαν τον μουσουλμανισμό ως θρησκεία και όσοι δεν τον αποδέχονταν τους θανάτωναν ή τους συμπεριφερόταν με τον χειρότερο τρόπο. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Κατάφεραν οι Οθωμανοί στο πλαίσιο της εξελικτικής πορείας της εξάπλωσης της θρησκευτικής φανατικής ηγεσίας υπό την διοίκηση του Μωάμεθ του Β μετά από πολλές μέρες πολιορκίας να καταλάβουν την Κωνσταντινούπολη και να επιβάλλουν τον Μουσουλμανισμό σε μια πολύ μεγάλη έκταση που ξεκινούσε από την Μικρά Ασία και επεκτεινόταν (τέλος Ε δημοτικού από εδώ και πέρα στ) μέχρι την Ελλάδα και την Λιβύη δημιουργώντας το Οθωμανικό κράτος. Η διάρκεια της υποδούλωσης των Ελλήνων κάτω από την Οθωμανική κατοχή διήρκεσε γύρω στα 400 χρόνια. Η διαφορετική θρησκεία σε συνδυασμό με το κατοχικό καθεστώς επηρέασε σε πολύ μεγάλο βαθμό τα πλαίσια της ηγεσίας και του τρόπου υποχρεωτικής διοίκησης που είχαν οι Έλληνες εκείνη την περίοδο. (Τρυφωνόπουλος, Π. 2022)

Όπως συνέβαινε σε κάθε περίπτωση υποδούλωσης, οι Οθωμανοί που είχαν τον έλεγχο χρησιμοποιούσαν τα καλύτερα εδάφη για να εξασφαλίζουν για τους ίδιους τον καλύτερο βαθμό διαβίωσης για την εποχή τους και οι υποδουλωμένοι Έλληνες χρησιμοποιούνταν ως σκλάβοι στην αρχή για να εγκαθιδρυθεί το καθεστώς των Οθωμανών-Τούρκων. Τα πρώτα χρόνια ήταν πολύ δύσκολα καθώς οι Οθωμανοί κατέσφαζαν τους Έλληνες καθώς δεν ήταν μουσουλμάνοι για να τους αναγκάσουν να εξισλαμιστούν. Το πλαίσιο διοίκησης και οι παράμετροι που διαμόρφωναν την ηγεσία εκείνη την εποχή ήταν σαφώς απάνθρωπο για τους Έλληνες και πολύ αυστηρό. (Σαρηγιάννης, Μ. Γ. 2005)

Όταν πέρασαν τα πρώτα χρόνια και επιβλήθηκε η Οθωμανική κυριαρχία, το πλαίσιο διοίκησης της ελληνικής χερσονήσου άρχισε να χαλαρώνει σε σχέση με το πολύ σκληρό αρχικό τρόπο επιβολής της. Ωστόσο, οι ανισότητες δεν είχαν σταματήσει να υπάρχουν. Οι Έλληνες ήταν υποχρεωμένοι να πληρώνουν πολλούς φόρους να ζουν σε φτωχές σε πόρους περιοχές και να αναγκάζονται να ακολουθούν το πρόγραμμα διαβίωσης που τους επέβαλλαν οι Οθωμανοί- Τούρκοι. Για τον έλεγχο της χριστιανικής κοινότητας, η οποία ήταν και παρέμενε μεγάλη, οι Οθωμανοί έδωσαν αρμοδιότητες εκτεταμένες στο Πατριαρχείο για να μπορούν να ελέγχουν την βάση της ελληνικής ταυτότητας και να μην γίνονται εξεγέρσεις. Το πλαίσιο της ηγεσίας είναι φανερό ότι είναι πολύ σκληρό για τους Έλληνες, οι οποίοι για 400 χρόνια στερήθηκαν την ελευθερία τους και ήταν υποχείρια σκληρών και αδυσώπητων αλλόθρησκων κατακτητών, οι οποίοι τους συμπεριφερόταν ως πολύ κατώτερούς τους δίνοντας την βασική επιρροή της θρησκευτικής και πολιτικής ηγεσίας στους ανθρώπους που κατοικούσαν στο φανάρι και το Πατριαρχείο. (Γκαρά, Ε., & Τζεδόπουλος, Γ. 2016)

Οι Έλληνες, ωστόσο, οργανωνόταν στα ορεινά τμήματα της ελληνικής

επικράτειας και διοργάνωναν μικρές επαναστάσεις εναντίον της Οθωμανικής κυριαρχίας καθώς δεν δεχόταν να ζουν κάτω από αυτές τις συνθήκες. Δεν ήταν μεγάλο μέρος του πληθυσμού, αλλά μικρότερες ομάδες που ζούσαν στα ορεινά και αντιμετώπιζαν τους Οθωμανούς, και ονομαζόταν κλέφτες. Οι αμαρτωλοί ήταν μια άλλη ομάδα που λειτουργούσαν ως όργανα του Οθωμανικού κράτους αλλά ουσιαστικά βοηθούσαν τους κλέφτες στο έργο τους. Πέρα από τους κλέφτες και τους αμαρτωλούς επαναστατικά ελληνικά κινήματα όπως των Σουλιωτών, οι οποίοι αντιμετώπιζαν τους Τούρκους και τους δημιουργούσαν αποδιοργάνωση με τις νίκες που πετύχαιναν και τόνωναν το ηθικό των υποδουλωμένων Ελλήνων. Πέρα από τις ένοπλες συγκρούσεις πολύ καθοριστικό ρόλο στην διατήρηση της ελληνικής παιδείας ήταν οι δάσκαλοι του γένους. Μορφωμένοι Έλληνες, οι οποίοι σε κρυφά σημεία ασκούσαν διδασκαλία μέσω της ελληνικής γλώσσας για την ιστορία του γένους και τις ένδοξες μέρες του παρελθόντος. Ενδυνάμωναν και συνέχιζαν την ελληνική ταυτότητα συνεχίζοντας το προγονικό αφήγημα της διάδοσης και υπεράσπισης της ελευθερίας του ελληνικού έθνους ως την ύψιστη αρετή κάθε Έλληνα διατηρώντας την σπίθα για την απελευθέρωση από την Οθωμανική κατοχική διοίκηση και την δημιουργία της πρώτης επίσημης ελληνικής εθνικής πορείας μέσω της ελληνικής επανάστασης. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Ο χριστιανισμός και η πίστη στα ιδανικά, τις αξίες, την κοινή ιστορία αλλά και τους κοινούς αγώνες όλων των προηγούμενων ετών είχε διαμορφώσει ήδη την ταυτότητα του έθνους και τις βάσεις της πολιτικής ηγεσίας του μετέπειτα ελληνικού έθνους. Όταν η Οθωμανική αυτοκρατορία άρχισε να αποδυναμώνεται λόγω της δημιουργίας εμπορικών δρόμων στην Ευρώπη, των κινημάτων της Αναγέννησης και του Διαφωτισμού στην Ευρώπη που δημιούργησαν το υπόβαθρο της Αμερικανικής και της Γαλλικής Επανάστασης, οι Έλληνες είχαν αναπτύξει εμπορικές σχέσεις με την Δύση και την Ρωσία. Μέσω του εμπορίου οι Έλληνες κατάφεραν να αποκτήσουν οικονομική δύναμη και να ενισχύσουν τον αγώνα τους έχοντας ως βάση χώρες του εξωτερικού για να αποτινάξουν με την επίσημη ελληνική επανάσταση τον Οθωμανικό ζυγό κάτω από τον οποίο ζούσαν για 400 χρόνια και δεν τους επέτρεπε να αναπτυχθούν. (Μυλωνάς, Σ. Ν. 2021)

Η επανάσταση των ιδεών με την Αμερικανική Επανάσταση του 1776 και την ακόλουθη Γαλλική Επανάσταση του 1789, οι οποίες είχαν ως βασικό μήνυμα την απελευθέρωση των ανθρώπων από καταπιεστικές συνθήκες και την θέσπιση των πλαισίων που θα διασφαλίζουν την ελευθερία του ατόμου και της κοινωνίας, ήταν η βασική επιρροή για την ελληνική επανάσταση και την απελευθέρωση των Ελλήνων από τον τουρκικό ζυγό. Για την δημιουργία του κινήματος διαμορφώθηκε μια συμμαχία Ελλήνων διανοούμενων του εξωτερικού με κυριότερους εμπνευστές τον Ρήγα Βελεστινλή και τον Αδαμάντιο Κοραή έχοντας ως παραδείγματα τους αγώνες των Σουλιωτών και τις απείθαρχες ενέργειες πασάδων στο εσωτερικό της αυτοκρατορίας με στόχο την απελευθέρωση της Ελλάδας από τους Οθωμανούς το

οποίο ονομάστηκε Φιλική Εταιρεία. Η διπλωματική επέκταση και η επιρροή αυτών των ανθρώπων αποτελεί σημαντικό παράδειγμα της ιστορίας των Ελλήνων για τον ρόλο της εξωτερικής διπλωματίας από Έλληνες και τα σημαντικά αποτελέσματα που μπορούν να επιτύχουν για την δόμηση και ενδυνάμωση της ηγεσίας του έθνους. (Μυλωνάς, Σ. Ν. 2021)

Η Ελληνική Επανάσταση αποτέλεσε μια από τις τρεις παγκόσμιες Επαναστάσεις για την απελευθέρωση των πολιτών από καθεστώτα ολοκληρωτικά μαζί με την Αμερικανική και την Γαλλική Επανάσταση καθώς το πάθος για την ελευθερία είναι δυνατότερο απ' όλα τα κελιά και τον ίδιο τον θάνατο. Το βασικό πλαίσιο που προκλήθηκαν οι επαναστάσεις αυτές ήταν η απελευθέρωση των καταπιεσμένων λαών και η δημιουργία του θεσμικού συνταγματικού κανονιστικού πλαισίου, το οποίο θα διασφαλίζει την ελευθερία σε όλους τους πολίτες. Αυτοί οι αγώνες οδήγησαν στην δημιουργία κρατών, εθνών αλλά και συνταγματικών κειμένων με βάση τα οποία δομήθηκε ο θεμελιώδης πυρήνας της θετικής ηγεσίας ως αναπόσπαστου τμήματος της εκπλήρωσης του κοινωνικού συμβολαίου, με βάση τους οποίους δομήθηκε, ενεργοποιήθηκε και λειτουργεί τόσο το ελληνικό έθνος και κράτος, όσο και η παγκόσμια διακυβέρνηση. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Η συμμαχία αυτή ξεκίνησε την δράση της σε παροικίες του εξωτερικού και της Παραδουνάβιες Ηγεμονίες. Ονομάστηκε Φιλική Εταιρεία και ιδρύθηκε από τους Νικόλαο Σκουφά, Αθανάσιο Τσακάλωφ και τον Νικόλαο Σκουφά. Η λειτουργία της Φιλικής Εταιρείας βασιζόταν στα μέλη της και στην εγγραφή νέων μελών, οι οποίοι κατά πλειοψηφία ήταν πλούσιοι διανοούμενοι του εξωτερικού που επιθυμούσαν την απελευθέρωση της Ελλάδας και ορκιζόταν υπέρ αυτού του αγώνα ενώπιον ιερέως. Ο σκοπός της ήταν πολύ παράτολμος, ωστόσο τελικά επιτευχθεί. Το 1818 μεταφέρθηκε η έδρα της στην καρδιά της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας την Κωνσταντινούπολη και η δράση της με την ένταξη νέων μελών επεκτάθηκε σε πολύ μεγάλο βαθμό. Αρχικά ο ηγετικός ρόλος προτάθηκε στον Ιωάννη Καποδίστρια αλλά λόγω των συνθηκών στην Ευρώπη αρνήθηκε. Στην συνέχεια, ο ρόλος αυτός προτάθηκε στον Αλέξανδρο Υψηλάντη, ο οποίος ήταν στρατηγός και υπασπιστής του Τσάρου. Ο Αλέξανδρος Υψηλάντης δέχθηκε πρόθυμα την θέση του Γενικού Εφόρου και απείχε από τα καθήκοντά του από την ρωσική αυλή για δύο χρόνια και ξεκίνησαν οι ενέργειες για την Μεγάλη Επανάσταση. Βασική στρατηγική ιδέα του Αλέξανδρου Υψηλάντη ήταν η Επανάσταση στην Ελλάδα να ξεκινήσει από την Πελοπόννησο ταυτόχρονα με την επανάσταση στην Μολδοβλαχία. Η Πελοπόννησος επιλέχθηκε ως μέρος για την έναρξη της επανάστασης καθώς οι Έλληνες σε εκείνη την περιοχή ήταν πολύ περισσότεροι καθώς οι ένοπλοι Τούρκοι είχαν μεταφερθεί στην Ήπειρο για να αντιμετωπίσουν τον αποστάτη Αλή Πασά. Επιπλέον στρατηγικοί παράγοντες ήταν το ορεινό έδαφός της και η απόσταση που είχε από την Κωνσταντινούπολη, η οποία διασφάλιζε ότι δεν θα σταλούν ενισχύσεις από τους Οθωμανούς για να τερματίσουν την Επανάσταση. Οι Φιλικοί, όπως ονομαζόταν τα

μέλη της Φιλικής εταιρείας, αρχιμανδρίτης Γρηγόριος Δικαίος ή γνωστός στο έθνος Παπαφλέσσας και ο οπλαρχηγός Θεόδωρος Κολοκοτρώνης μετέδωσαν τον μήνυμα της Επανάστασης στην ύπαιθρο της Πελοποννήσου και την Μάνη ξεσηκώνοντας τους Έλληνες. (Βαλασάκης, Π. 2011)

Στο μέτωπο της Μολδοβλαχίας ξεκίνησε την δράση του ο Αλέξανδρος Υψηλάντης, έχοντας στο πλευρό του τον υπασπιστή του Γεώργιο Λασσάνη με καταγωγή από την Κοζάνη. Οι Φιλικοί κυκλοφόρησαν προκήρυξη με τίτλο «Μαχού υπέρ Πίστεως και Πατρίδος». Το ρήμα είναι στην προστακτική και είναι υποχρέωση όλων των Ελλήνων να μάχονται για τα ιδανικά και την ελευθερία τις Πατρίδος, για την οποία χύθηκε άπειρο αίμα και από το οποίο παράχθηκε η θετική έννοια της ηγεσίας και η υποχρέωση υπηρετήσης της διοίκησης της πατρίδας προς όφελος όλων των Ελλήνων. Η επανάσταση στην Μολδοβλαχία καταδικάστηκε από τις Μεγάλες Δυνάμεις και τον Πατριάρχη Γρηγόριο Ε΄. Ο τσάρος καθάίρεσε τον Υψηλάντη και στο τέλος ο Υψηλάντης με τον Λασσάνη και κάποιους από τους αγωνιστές αιχμαλωτίστηκαν και φυλακίστηκαν, ωστόσο, κατάφερε να μεταφέρει στρατεύματα στο μέτωπο της Μολδοβλαχίας και να βοηθήσει την επανάσταση στην Ελλάδα που οδήγησε στην απελευθέρωση του Έθνους. (Βαλασάκης, Π. 2011)

Γίνεται φανερό, ότι η επιρροή των ξένων Μεγάλων για την εποχή Δυνάμεων από τότε μέχρι σήμερα επηρεάζει και καθορίζει την πορεία της ηγεσίας στην Ελλάδα. Η επιρροή αυτή τις περισσότερες φορές δεν είναι θετική για την εξέλιξη του τρόπου διοίκησης και λειτουργίας του κράτους που θεσμοθετήθηκε για την εξυπηρέτηση του ελληνικού λαού, αλλά εξυπηρετεί εξωτερικά συμφέροντα που θέλουν να επωφεληθούν από την γεωγραφική θέση της χώρας, το πλούσιο περιβάλλον και μεθοδεύουν στον σφετερισμό τους δρομολογώντας καταστάσεις δυσμενείς που λειτουργούν ως τροχοπέδη για την ανάπτυξη και πλήρη ανεξάρτητη λειτουργία της Ελλάδας. Όλο αυτό γίνεται για τον έλεγχο του πλούτου των άλλων χωρών από τις Μεγάλες Δυνάμεις, οι οποίες αυτοπροσδιορίστηκαν με τον τίτλο αυτό από τις κατακτήσεις και λεηλατήσεις των ξένων χωρών παίρνοντας τους θησαυρούς τους και επιβάλλοντας την πολιτική της εξασθένησης και άτυπης υποδούλωσης των λαών για εγκαθίδρυση της δικής τους ασθετικής ηγεσίας προς τον σφετερισμό και αξιοποίηση των εγχώριων αγαθών για την διατήρηση της εξουσίας που παρέχει αυτό το παγκόσμιο παιχνίδι επιβολής, το οποίο συνεχώς καταρρέει αλλά στην πλάτη των λαών και με τις ζωές αθώων πολιτών συνεχίζει να διαδραματίζεται και να έχει παρασκηνιακή δράση με ουσιαστική επιρροή στον τρόπο άσκησης της ηγεσίας από τότε μέχρι σήμερα. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Ο αγώνας της Ελληνικής Επανάστασης μετά τα γεγονότα στην Μολδοβλαχία ξεκινά στην Πελοπόννησο. Το πεδίο δράσης, όπως αναφέρθηκε, δεν ήταν τυχαίο καθώς οι Έλληνες υπερτερούσαν των Οθωμανών-Τούρκων και οι ένοπλοι Τούρκοι είχαν μεταφερθεί στην Ήπειρο για να αντιμετωπίσουν την εξέγερση του Αλή Πασά. Η Επανάσταση στην πρώτη φάση της επεκτάθηκε σε όλη την Πελοπόννησο και

πλέον ήταν ανεξέλεγκτη με βασικό σύνθημά της το «Ελευθερία ή Θάνατος», το οποίο μετέπειτα έγινε εθνικό σύνθημα της Ελλάδος. Για να μπορέσουν να δομήσουν τις κινήσεις τους όρισαν ως αρχηγό τους τον Κολοκοτρώνη, ο οποίος θεώρησε ότι για να εγκαθιδρυθεί η απελευθέρωση έπρεπε να καταλάβουν την Τριπολιτσά, η οποία ήταν διοικητικό και στρατιωτικό κέντρο των Τούρκων στην Πελοπόννησο. Η άλωσή της από τους Έλληνες τόνωσε το ηθικό των Ελλήνων για την συνέχιση του αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδος. Γίνεται φανερό, ότι γνώριζαν ότι για να αποδώσει καρπούς η δράση της Ελληνικής Επανάστασης έπρεπε να τεθεί επικεφαλής που θα έδινε το κεντρικό πρόσταγμα και θα αποφάσιζε για τις στρατηγικές δράσεις του κινήματος δίνοντας την θέση αυτή στον Κολοκοτρώνη. Η Ελληνική Επανάσταση επεκτάθηκε και στην υπόλοιπη Ελλάδα και κυρίως στην Στερεά Ελλάδα, τα νησιά του Αιγαίου, την Κρήτη, την Ήπειρο, την Θεσσαλία και την Μακεδονία. Η δράση της Επανάστασης γινόταν από τοπικούς ηγέτες, οι οποίοι προσπαθούσαν σταδιακά να αποκρούσουν και να αποδυναμώσουν την Οθωμανική κυριαρχία. Οι ενέργειες- μάχες αυτών των μικρών ομάδων με επικεφαλής ηγέτες, οι οποίοι κέρδισαν μια ξεχωριστή θέση για τον αγώνα τους υπέρ της πατρίδος με την αυτοθυσία τους ακόμη όπως ο Αθανάσιος Διάκος, ο Καραϊσκάκης, ο Οδυσσεύς Ανδρούτσος, ο Κανάρης, η Μαντώ Μαυρογένους, η Μπουμπουλίνα, ο Μάρκος Μπότσαρης και πολλοί άλλοι, καθώς και οι πράξεις αυτοθυσίας των γυναικών στο Σούνιο, των Μεσολογγιτών τόνωσε τον αγώνα και κατάφεραν να κερδίσουν έδαφος για να απομακρύνουν την Οθωμανική Αυτοκρατορία απ' όλες τις περιοχές της Ελλάδας δίνοντας εφαρμογή στην πράξη του ονείρου της ελεύθερης Ελλάδος. Όλοι αυτοί οι αγώνες έδωσαν τροφή στους ποιητές της εποχής να παράγουν έργα για τον μοναδικό αγώνα για την απελευθέρωση της Ελλάδος και την διοίκησή της από τους ίδιους του Έλληνες. Μεταξύ των οποίων και ο Διονύσιος Σολωμός που έγραψε τα ποιήματα των Ελεύθερων Πολιορκημένων για την έξοδο των Μεσολογγιτών, η οποία συγκίνησε όλο τον πλανήτη και δημιούργησε κινήματα Φιλελλήνων σε όλο τον κόσμο και δημιούργησε τον εθνικό ύμνο των Ελλήνων εις την Ελευθερία, ο μόνος ύμνος που αφιερώνεται στην ελευθερία και οφείλει την ολοκλήρωση του στην έμπνευση που δόθηκε απ' όλες αυτές τις μικρές πράξεις που απέδωσαν το τελικό αποτέλεσμα της ελληνικής απελευθέρωσης. (Πολίτης, Α. 2009)

Βασικοί παράγοντες της σύνθεσης της πορείας της ηγεσίας στην Ελλάδα μετά τους αγώνες για την απελευθέρωσή της αποτέλεσαν οι Εθνοσυνελεύσεις που πραγματοποιήθηκαν για την δόμηση του ελληνικού κράτους και κατ' επέκταση του ελληνικού έθνους. Από τον τίτλο των συνελεύσεων γίνεται αντιληπτό το πλαίσιο για το οποίο συστάθηκαν και τις αποφάσεις που πάρθηκαν. Οι Εθνοσυνελεύσεις είχαν ως γνώμονα της θέσπιση του νομοθετικού πλαισίου, το οποίο θα ρύθμιζε την λειτουργία του ελληνικού κράτους με γνώμονα τα συμφέροντα των πολιτών του ελληνικού έθνους. Στην συνέλευση έπαιρναν μέρος αντιπρόσωποι του λαού, οι οποίοι έφερναν χαρτί με υπογραφές που τους όριζαν αντιπροσώπους και ονομαζόταν παραστάτες και πληρεξούσιοι. Γίνεται φανερό ότι είναι τα πρώτα

στάδια της εξέλιξης της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας, η οποία υπάρχει μέχρι σήμερα και θεσμοθετούνται οι ανώτερες βαθμίδες θέσεων διοίκησης που επηρεάζουν την ηγεσία της χώρας. Η Α' Εθνοσυνέλευση έγινε στην Πιάδα περιοχή της Επιδαύρου που πλέον έχει τοποθετηθεί στήλη όπου στην κορυφή της αναπαρίσταται ο Φοίνικας, ο οποίος συμβολίζει την αναγέννηση του έθνους, την δημοκρατία και την ελευθερία. Οι εργασίες της Α' Εθνοσυνέλευσης ήταν η Διακήρυξη της Εθνικής Συνελεύσεως όπου ορίστηκε η προσωρινή λειτουργία του κράτους και στη 1^η Ιανουαρίου του 1822 ψηφίστηκε το πρώτο Σύνταγμα της Ελλάδος. Το περιεχόμενο του πρώτου Συντάγματος περιλάμβανε τον ορισμό της ελληνικής σημαίας ως εθνικό σύμβολο με την ταυτόχρονη κατοχύρωση του εθνικού συνθήματος ελευθερία ή θάνατος που αποτυπώνεται από την λαϊκή δοξασία στην ίδια την σημαία και ο Σταυρός σε αυτή αποδόθηκε για την προσφορά της θρησκείας στο έθνος αλλά και την πίστη των Ελλήνων στον Χριστιανισμό. Η Α' Εθνοσυνέλευση είναι κορυφαίας σημασίας για τα πλαίσια λειτουργίας της ηγεσίας στην Ελλάδα στα πλαίσια του εθνικού της σχηματισμού, της κρατικής έκφρασής της και της λαϊκής κυριαρχίας επ' αυτής. Στο πρώτο Σύνταγμα της Ελλάδος προβλέφθηκε η διάκριση των εξουσιών, η προστασία των ατομικών δικαιωμάτων και η αντιπροσωπευτική αρχή. Είναι ο πυρήνας της λαϊκής έκφρασης και της εθνικής συνταγματικής ολοκλήρωσης που διαμορφώνει την αντιπροσωπευτική εκπροσώπηση των Ελλήνων, των λαών και θεμελιώνει τον πυρήνα του πλαισίου άσκησης και λειτουργίας της έννοιας της ηγεσία σε ένα Συνταγματικά και δημοκρατικά κατοχυρωμένο περιβάλλον. Προέβλεπε ότι η Διοίκηση του έθνους θα γινόταν από το «Εκτελεστικόν» και το «Βουλευτικόν» ενώ θα ήταν ανεξάρτητο όργανο το «Δικαστικόν». Το πιο σημαντικό στοιχείο είναι ότι οι Εθνοσυνελεύσεις γινόταν για τον λαό και το έθνος από εκπροσώπους του ίδιου του λαού στοιχείο που έδινε το δικαίωμα ελέγχου των ενεργειών των μετέπειτα αρχηγών του κράτους που όριζαν οι Μεγάλες Δυνάμεις στην θέση του βασιλιά. Οι επόμενες Εθνοσυνελεύσεις αναθεωρούσαν το Σύνταγμα καλύπτοντας τα κενά του και διασφαλίζοντας την ομαλή άσκηση της εξουσίας από έναν κεντρικό άξονα που τον επέλεγε ο λαός. Στην Β' Εθνοσυνέλευση του Άστρου κατοχυρώθηκε βάση Συντάγματος το δικαίωμα στην ιδιοκτησία και καταργήθηκαν οι τοπικοί οργανισμοί ώστε να επικρατεί ένα μόνο κέντρο διοίκησης του κράτους. Κατοχυρώθηκε ο πρώτος Καταστατικός Χάρτης της Ελλάδος που αφορούσε την σύσταση και την λειτουργία του κράτους, του στρατού του και των θεσμών του και αποφασίστηκε από την Β' Εθνοσυνέλευση ότι αποτελεί τον ανώτερο νόμο ο οποίος υπερισχύει κάθε βουλευτικού. Στην αρχή είχε αποφασιστεί να διεξαχθεί στο Ναύπλιο, ωστόσο λόγω της επιρροής του Κολοκοτρώνη στην περιοχή επιλέχθηκε ένα μέρος ουδέτερο από τις κομματικές φατρίες και επιλέχθηκε το Άστρο ως «τόπος του Έθνους». Το αναθεωρημένο Σύνταγμα της Β' Εθνοσυνέλευσης της Επιδαύρου ήταν εξαιρετικά πρωτοποριακό για την εποχή του. Το σώμα του αποτελούσαν φιλελεύθερες και δημοκρατικές διατάξεις υπέρ των ατομικών δικαιωμάτων, θεσμοθετώντας την δημόσια

εκπαίδευση, κατοχυρώνοντας το δικαίωμα της θρησκευτικής ελευθερίας, της ελευθεροτυπίας και την θέσπιση του Ποινικού Κώδικα. Σε όλες τις Εθνοσυνελεύσεις οι αντιπρόσωποι ορκιζόταν ενώπιον του Θεού, της θρησκείας του, της πατρίδας και των ανθρώπων του ελληνικού έθνους για την άσκηση της πολιτικής ηγεσίας με γνώμονα τα συμφέροντα του Έθνους και την ανεξαρτησία αυτού για την οποία χύθηκε πολύ αίμα για την επίσημη ολοκλήρωσή του ως έθνος κράτος . Στην Γ' Εθνοσυνέλευση επιλέχθηκε ο κυβερνήτης της Ελλάδος ο Καποδίστριας ενώ στην Δ' Εθνοσυνέλευση εγκρίθηκε η πολιτική πρόταση του Καποδίστρια και συστάθηκε Γερουσία, κόπηκε νόμισμα και απαγορεύτηκε η εξαγωγή αρχαιολογικών στοιχείων κληρονομιάς στο εξωτερικό. Όλοι η πολιτική και ιστορική κληρονομιά των Εθνοσυνελεύσεων των Ελλήνων αποτελεί το επίκεντρο της αντιπροσωπευτικής δημοκρατίας με δορυφόρους τους θεσμούς που πλαισιώνουν και διαμορφώνουν το πεδίο δράσης της ηγεσίας σε ένα Συνταγματικά κατοχυρωμένο πολίτευμα που νομοθετεί για το ελληνικό έθνος, δίνοντας με την δυναμική αυτή τον ορισμό της ηγεσίας ως έννοιας θεσμοθετημένης, διαδικαστικής, εθνικής αλλά και ανταποδοτικής από το ίδιο το κράτος μέσω των αντιπροσώπων του λαού προς τους ίδιους του πολίτες έχοντας ως γνώμονα τα δικαιώματα των πολιτών και την εξέλιξη του έθνους για την συνεχή διασφάλιση της ελευθερίας του, για την οποία χύθηκαν ποτάμια αίματος όπως αναγράφεται και στο καταληκτικό κείμενο ως επιλόγου της Β' Εθνοσυνέλευσης στο Άστρο τον «τόπο του Έθνους».

Οι αγώνες των Ελλήνων και οι νίκες επί των μαχών σε όλα τα επίπεδα έχουν δημιουργήσει το πεδίο για την αναγνώριση της Ελλάδος ως ανεξάρτητου κράτους. Η ανεξαρτησία της θα της δώσει το βήμα να διαμορφώσει το διοικητικό, πολιτικό και οικονομικό σχεδιασμό της, ο οποίος θα αποτελεί την αυθύπαρκτη θεμελίωση της ως παράγοντα στο παγκόσμιο παιχνίδι για την αυτόνομη πορεία της πολιτικής της ηγεσίας ως ανεξάρτητο κράτος. (Challoumis Κωνσταντίνος Χαλλουμής, C. 2018)

1.10 Η πορεία της πολιτικής ηγεσίας στην Ελλάδα από την Ανεξαρτητοποίησή της μέχρι σήμερα

Η Ελλάδα κέρδισε σε πολλά μέτωπα κατά την διάρκεια της επανάστασης καθώς και στα πεδία της διεθνούς αναγνώρισης του αγώνα της αλλά και της διπλωματίας. Η αψιμαχία για την παγκόσμια επιρροή και τον έλεγχο του εμπορίου και της οικονομίας στην περιοχή της Ελλάδας μεταξύ της Αγγλίας και της Γαλλίας από την μια πλευρά και της Ρωσίας από την άλλη ανάγκασαν τις τρεις συμμαχικές δυνάμεις να υπογράψουν στο Λονδίνο τον Φεβρουάριο του 1830 την ανεξαρτητοποίηση της Ελλάδας και την αναγνώρισή της ως ανεξάρτητο κράτος με την δική του αυτόνομη διοικητική, πολιτική και εμπορική ταυτότητα διαμορφώνοντας την πολιτική της ηγεσίας ως έθνος και κράτος. Αυτό σημαίνει ότι

από εκείνη την χρονική στιγμή η Ελλάδα αποκτά και επίσημα εθνική και κρατική υπόσταση και αρχίζει να ασκεί επιρροή στο παγκόσμιο πολιτικό και ηγετικό γίγνεσθαι ως αυτόνομη εθνική οντότητα. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Το ιστορικό αυτό γεγονός της επίσημης δημιουργίας του ελληνικού έθνους είχε ως επακόλουθη εξέλιξη την δημιουργία του ελληνικού κράτους. Το κράτος είναι ο φορέας άσκησης της δημόσιας ηγεσίας, το οποίο δίνει την κατεύθυνση ανάπτυξης του έθνους και θεσμοθετεί τα όργανα που διασφαλίζουν τα τυπικά του προσόντα με βάση τα θεμελιώδη στοιχεία ενός κράτους μέσω της πολιτικής ηγεσίας. Τα πλαίσια δημιουργίας του κράτους ήταν σύμφωνα με τα δυτικά πρότυπα. Έπρεπε να δημιουργήσει αξιόλογο εκπαιδευτικό σύστημα, συγκροτημένο και δυνατό στρατό καθώς και υγιή οικονομία. Πρώτος κυβερνήτης του ελληνικού κράτους διετέλεσε ο Ιωάννης Καποδίστριας, στην μεταβατική περίοδο του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Η επιλογή του έγινε μετά από πρόταση του Αλέξανδρου Μαυροκορδάτου με επιστολή που απέστειλε στον Δημήτριο Υψηλάντη. Ο Δημήτριος Υψηλάντης προσκάλεσε με επιστολή του τον Καποδίστρια, ο οποίος εξελέγη κυβερνήτης της Ελλάδας για 7 χρόνια μέσου της Γ' Εθνοσυνέλευσης της Τροιζήνας και θα δεσμευόταν από το Σύνταγμα της Επιδάουρου. Ο Καποδίστριας στην περίοδο της πολιτικής ηγεσίας του ανέλαβε άξια και αποτελεσματικά να συντάξει την πρώτη πορεία της Ελλάδας. Εξέχων πολιτικός και διπλωμάτης κλήθηκε να αντιμετωπίσει την πειρατεία που επικρατούσε και να δομήσει το κράτος. Συγκρότησε τον στρατό και ανέθεσε τον στόλο των караβοκύρηδων στον έλεγχο του κράτους, ίδρυσε την στρατιωτική σχολή Ευελπίδων, δημιούργησε την Γεωργική Σχολή της Τίρυνθας και διέδωσε την καλλιέργεια της πατάτας για να αρχίσει να κινείται η γεωργική οικονομία του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. Ίδρυσε το Εθνικό Νομισματοκοπείο και όρισε ως νόμισμα τον Φοίνικα. Ίδρυσε πολλά σχολεία και η συμβολή του στην τόσο δύσκολη δόμηση του ελληνικού κράτους ήταν καθοριστική καθώς δεν σταμάτησε τον πόλεμο στην Στερεά Ελλάδα και συγκρότησε στρατό για να προχωρήσει η επέκταση των συνόρων του κράτους. Εντούτοις, είχε πολλούς αντιπάλους και μεταξύ αυτών και τα αδέλφια Μαυρομιχάλη τα οποία είχαν ξεκινήσει ανταρσία εναντίον του και ο Καποδίστριας είχε φυλακίσει τον ένα εκ των αδελφών. Ο άλλος δολοφόνησε τον Καποδίστρια και το σχέδιο δολοφονίας δεν αποδίδεται τελικά στην βεντέτα που είχαν ανοίξει στον Καποδίστρια αλλά σε ένα σχέδιο των Μεγάλων Δυνάμεων καθώς η επιρροή του Καποδίστρια έδινε δύναμη στο Ρωσικό πόλο και αποδυνάμωνε τα συμφέροντα των Άγγλων και των Γάλλων. Ο φάκελος της δολοφονίας του παρέμεινε κλειστός μέχρι το 2014 μ.Χ και μας δείχνει άλλη μια φορά την επιρροή που ασκούν στην ηγεσία και την διοίκηση της Χώρας από την πρώτη της πνοή ως ανεξάρτητη εθνότητα οι Μεγάλες Δυνάμεις για να την κρατούν υπό τον έλεγχό τους για την διασφάλιση των οικονομικών και πολιτικών συμφερόντων τους. (Τζήμα, Α. 2022) Μετά τον θάνατο του Καποδίστρια ακόμη ένα γεγονός που ενισχύει την επιχειρηματολογία σχετικά με την κίνηση των ηνίων της

ηγεσίας και της διοίκησης της Ελλάδος από ξένες δυνάμεις από τότε μέχρι σήμερα είναι η επιλογή από την Αγγλία, την Γαλλία και την Ρωσία για το αξίωμα του βασιλιά της Ελλάδος τον δεκαεφτάχρονο Βαυαρό πρίγκιπα Όθωνα. Ο Όθωνας, καθώς δεν είχε ενηλικιωθεί ακόμη, δεν ανέλαβε αμέσως την ηγεσία της Ελλάδος που του απένειμαν οι μεγάλες δυνάμεις της εποχής αλλά όρισαν επικεφαλής για την διακυβέρνηση της χώρας για δυο χρόνια τρεις συμπατριώτες τους. Στο πλαίσιο της διακυβέρνησης της χώρας από τους Βαυαρούς και την προσπάθεια ανασυγκρότησης του κράτους προσπάθησαν να θεσμοθετήσουν την διοίκηση, το εκπαιδευτικό σύστημα και την δικαιοσύνη. Το ελληνικό κράτος χωρίστηκε σε νομούς, επαρχίες και δήμους και προσπάθησαν να ενδυναμώσουν την οικονομία του. Στελέχωσαν τον ελληνικό στρατό με Βαυαρούς αξιωματικούς και η Εκκλησία της Ελλάδος ανακηρύχθηκε αυτοκέφαλη σε πλήρη ανεξαρτησία από το Οικουμενικό Πατριαρχείο της Κωνσταντινούπολης. Ωστόσο, η διοίκηση δεν γινόταν σε σωστά πλαίσια από τους κατάλληλους ανθρώπους και η μη απόδοση των εθνικών κτημάτων στους Έλληνες για την καλλιέργειά τους και την ενίσχυση της οικονομίας τους προκάλεσε πολλές εντάσεις, οι οποίες κορυφώθηκαν με την περικύκλωση του παλατιού το οποίο είναι το οίκημα που στεγάζεται σήμερα η Βουλή των Ελλήνων και η απαίτηση των πολιτών ήταν να παραχωρηθεί Σύνταγμα το οποίο μετέτρεψε την απόλυτη μοναρχία σε Συνταγματική. Ωστόσο, πολλά επαναστατικά κινήματα δημιουργήθηκαν εξαιτίας της μη φιλελληνικής πολιτικής κατά το διάστημα διακυβέρνησης του Όθωνα και τον ανάγκασαν να γυρίσει πίσω στην πατρίδα του. Στο ίδιο διάστημα είχε ξεκινήσει και η διάδοση της «Μεγάλης Ιδέας» που βασικό ιδεολογικό της υπόβαθρο ήταν η επέκταση των συνόρων του ελληνικού κράτους και η απελευθέρωση των Ελλήνων που συνέχιζαν να ζουν υπόδουλοι κάτω από την Οθωμανική Κατοχή έξω από τα σύνορα του νεοσύστατου ελληνικού κράτους. (Χατζόπουλος, Κ. Κ. 1989)

Μετά από το λαϊκό κεκτημένο της απομάκρυνσης του Όθωνα από την Εθνοσυνέλευση των Ελλήνων την θέση του ανέλαβε ακόμη ένας ξενόφερτος βασιλιάς από τις Μεγάλες Δυνάμεις ο Δανός πρίγκιπας Γεώργιος ο Α', ο οποίος βασίλευσε από το 1863 και για περίπου 50 χρόνια. Το σύνταγμα της Ελλάδας άρχισε να αποκτά πιο δημοκρατικό χαρακτήρα και περιόριζε τις εξουσίες του βασιλιά αναγνωρίζοντας στην Ελλάδα πλέον το πολίτευμα της βασιλευόμενης δημοκρατίας με το οποίο πλέον θεσμοθετούνται επίσημες διοικητικές θέσεις στο κράτος όπως του Πρωθυπουργού και των Υπουργών μέσω της Κυβέρνησης για την αποτελεσματικότερη και αξιοκρατικότερη διοίκησή του προς όφελος του λαού και όχι των συμφερόντων του βασιλιά και των Μεγάλων Δυνάμεων που τον όρισαν στο αξίωμά του. Το πολίτευμα καθορίζει τα πλαίσια διοίκησης και άσκησης της ηγεσίας όπως έχει καταγραφεί αλλά σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε και η επέκταση των συνόρων της Ελλάδας με την προσάρτηση σε αυτήν των Επτανήσων της Θεσσαλίας καθώς και της Άρτας γεγονός που οδήγησε στην αύξηση του πληθυσμού και των καλλιεργήσιμων εκτάσεων επεκτείνοντας το φάσμα διοίκησης της ηγεσίας και την

αύξηση των οικονομικών παραμέτρων που οδηγούν σε οικονομική άνθηση για την εποχή. Γίνεται φανερό, ότι η «Μεγάλη Ιδέα» της λαϊκής απαίτησης επηρέασε τον τρόπο διακυβέρνησης του βασιλιά μαζί με την βασιλευόμενη δημοκρατία αλλά και με την επέκταση των συνόρων που οδήγησε στην εκπλήρωσή της ως ιδεολογίας σε όλο το φάσμα του ελληνικού έθνους με βάση την οποία επέκτεινε συνεχώς την εδαφική του έκταση και τον πληθυσμό του για να ενσωματωθούν όλα τα μέρη που είχαν την ίδια εθνική ταυτότητα. Είναι μια ακόμη παράμετρος που επηρεάζει τον τρόπο της λειτουργίας της ηγεσίας και διαμορφώνει την πολιτική της ατζέντα με γνώμονα την ενότητα των Ελλήνων. Η «Μεγάλη Ιδέα» είχε ως πυρήνα της την ένταξη στην ομπρέλα του κράτους όλων των περιοχών που μιλούσαν την ίδια γλώσσα, είχαν την ίδια θρησκεία, παιδεία είχαν δηλαδή την ίδια πορεία στην ιστορία για να δημιουργήσει και επίσημα το έθνος των Ελλήνων που υπάρχει στην τελική του μορφή σήμερα. (Θεοδωρακοπούλου, Ε. 2022)

Ο Χαρίλαος Τρικούπης, ο οποίος διετέλεσε υπουργός και μετέπειτα πρωθυπουργός της χώρας προχώρησε στην θεμελίωση της «αρχής της δεδηλωμένης» με βάση την οποία την εντολή για σχηματισμό κυβέρνησης θα λαμβάνει την απόλυτη πλειοψηφία της Βουλής. Αυτό ήταν αποτέλεσμα της αλαζονικής πολιτικής του βασιλιά Γεώργιου του Α', ο οποίος διόριζε αυθαίρετα άτομα σε κυβερνητικές θέσεις έχοντας ως αποτέλεσμα την κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος και την μη αντιμετώπιση των προβλημάτων της εποχής γεγονότα που οδήγησαν στην χρεωκοπία της χώρας και στον Διεθνή Οικονομικό της Έλεγχο το 1893. Η αρχή της δεδηλωμένης αποτελεί μέχρι σήμερα έναν από του βασικότερους πυλώνες έκφρασης της λαϊκής κυριαρχίας που καταχωρείται από το Σύνταγμα για τον σχηματισμό κυβέρνησης, ωστόσο τα αποτελέσματά του έργου των ανθρώπων που λαμβάνουν αυτές τις θέσεις γίνεται τελικά σύμφωνα με την θεωρία του κηπουρού που αποδόθηκε στον βασιλιά Γεώργιο το Β' και όχι με βάση αξιολογικά κριτήρια. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Για την επέκταση και την εφαρμογή της «Μεγάλης Ιδέας» σημαντικό ρόλο έπαιξαν οι πολιτικοί και διπλωμάτες της χώρας. Τα επαναστατικά κινήματα που είχαν ξεσπάσει στην Κρήτη και την Μακεδονία ενθάρρυναν την διάδοση της μεγάλης ιδέας στις περιοχές που τελούσαν ακόμη υπό Οθωμανικό Καθεστώς. Το γεγονός ότι η Οθωμανική Αυτοκρατορία βρισκόταν σε φθίνουσα πορεία, δημιούργησε το πλαίσιο για να υλοποιηθεί η Μεγάλη Ιδέα. Η ακμάζουσα πορεία των περιοχών της Θράκης της Μικράς Ασίας και του Πόντου στις οποίες υπήρχε πλήθος Ελλήνων Χριστιανών βοήθησε στην ενδυνάμωση σε συνεργασία με την πολιτική του Βενιζέλου και του κινήματος στο Γουδί για την επέκταση της Μεγάλης Ιδέας για την Μεγάλη Ελλάδα. Η κρίση στα Βαλκάνια οδήγησε σε πολλούς πολέμους μεταξύ των χωρών της Σερβίας, της Ρουμανίας και της Ελλάδας για να ανεξαρτητοποιηθούν από την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Ο Μακεδονικός Αγώνας των Ελλήνων εναντίον των Βουλγάρων απέδωσε καρπούς και η Μακεδονία πρεσαρίστηκε στην Ελλάδα.

(Χατζηλευτέρης-Μιχαλάς, Χ. 2015)

Η Ελλάδα κατάφερε να επεκτείνει τα σύνορά της με την επικράτησή της στους Βαλκανικούς πολέμους και κατ' επέκταση το πλαίσιο διοίκησης του ελληνικού έθνους και κράτους. Ωστόσο, η έκταση των συνόρων δεν ήταν διαχειρίσιμη από το πλαίσιο ηγεσίας της Ελλάδος καθώς δεν υπήρχαν οι υποδομές, είχε βγει από μια περίοδο τετρακοσίων χρόνων σκλαβιάς, είχε χρεωκοπήσει και η κυβερνητική πολιτική της με βάση την επιρροή των Μεγάλων Δυνάμεων δεν είχε ακόμη σταθεροποιηθεί. Οι ίδιες οι Μεγάλες Δυνάμεις στις εσωτερικές τους σχέσεις για την επιρροή στα Βαλκάνια ήταν κλονισμένες. Ο έλεγχος του Διεθνούς εμπορίου, τα οικονομικά συμφέροντα και ο ανταγωνισμός οδήγησαν στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο στην Ευρώπη μεταξύ της Γερμανίας, της Αυστροουγγαρίας και της Ιταλίας από την μια πλευρά και της Αγγλίας, Γαλλίας, Ρωσίας και ΗΠΑ από την άλλη. Η Ελλάδα είχε διαφορετικές πολιτικές και στρατιωτικές απόψεις σχετικά με το ποια πλευρά να συνασπιστεί από την πλευρά του βασιλιά από την μια πλευρά και από τον Βενιζέλο από την άλλη, βρισκόταν σε διχασμό που ονομάστηκε «Εθνικός Διχασμός» για το αν θα στηρίξουν την Αντάντ στην οποία ανήκαν η Αγγλία, η Γαλλία, η Ρωσία και η Η.Π.Α ή θα έπρεπε να κρατήσουν στάση ουδετερότητας. Ο βασιλιάς τελικά εκθρονίστηκε και η Ελλάδα συμμετείχε με το στρατόπεδο της Αντάντ. Η συμμετοχή της Ελλάδος στην διπλωματική έκφανση της ηγεσίας είχε σημαντικά οφέλη καθώς εξασφάλισε με την συνθήκη των Σεβρών την κατοχύρωση των νησιών του Αιγαίου, την Δυτική και Ανατολική Θράκη καθώς και την διοίκηση της Σμύρνης για πέντε χρόνια. (Νικολάου, Μ. 2021)

Μετά το τέλος το Α΄ Παγκοσμίου πολέμου, η Ελλάδα απέστειλε στρατό στις περιοχές της Μικράς Ασίας, ωστόσο το 1922, ο ελληνικός στρατός νικήθηκε από τον Τουρκικό έχοντας ως συνέπεια την καταστροφή του μικρασιατικού ελληνισμού την Γενοκτονία των Ελλήνων του Πόντου, η οποία αποκαλείται Μικρασιατική Καταστροφή. Η Μικρασιατική Καταστροφή επισφραγίστηκε με την Συνθήκη της Λωζάννης με βάση την οποία η Ελλάδα παραχώρησε την Ανατολική Θράκη, την περιοχή της Σμύρνης, τα νησιά Ίμβρο και Τένεδο. Η Ελλάδα με αποδιοργανωμένο την κοινωνική και διοικητική της δομή στο εσωτερικό της κλήθηκε να δεχτεί πάνω από ένα εκατομμύριο Έλληνες πρόσφυγες του Πόντου. Ο αριθμός πολύ μεγάλος, οι συνθήκες πολύ δύσκολες, ωστόσο το φιλότιμο και οι κοινές αξίες του ελληνισμού οδήγησαν στην αφομοίωση των Ελλήνων του Πόντου από την Ελλάδα, οι οποίοι την βοήθησαν να εξελιχθεί εμπορικά και να αναπτυχθεί σε όλους τους τομείς με βάση την εμπειρία των ανθρώπων και τον μόχθο τους για να συνεχίσουν την ζωή τους. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Η περίοδος αυτή είναι κατά την διάρκεια του Μεσοπολέμου το διάστημα μεταξύ του Πρώτου και το Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου. Η Ελλάδα έχει περάσει πολλές αναταραχές, πολέμους και στο εσωτερικό της προσπαθεί να διαχειριστεί τους πρόσφυγες της Μικράς Ασίας. Η διακυβέρνηση της χώρας ήταν ασταθής καθώς τα πολιτικά κόμματα εναλλασσόταν συνέχεια στην εξουσία και δεν έλειπαν

και τα πραξικοπήματα. Η εμφάνιση της ιδεολογίας του Φασισμού με την εμφάνιση του Φασιστικού κόμματος στην Ιταλία και του ναζιστικού στην Γερμανία, ξεπρόβαλε για άλλη μια φορά την πιθανότητα πολέμου στην Ευρώπη. Όλα τα γεγονότα της εποχής διαμόρφωσαν την αστάθεια στο πλαίσιο διακυβέρνησης και άσκησης της ηγεσίας στην εποχή από την ίδρυση του ελληνικού κράτους, τους βαλκανικούς πολέμους, τον πρώτο παγκόσμιο πόλεμο, την περίοδο του μεσοπολέμου ως την κήρυξη του δεύτερου παγκοσμίου πολέμου. Ο βασιλιάς Γεώργιος ο Β΄ ανέθεσε την πρωθυπουργία στον Ιωάννη Μεταξά, ο οποίος διέλυσε την Βουλή και επέβαλε ως καθεστώς την δικτατορία. (Ψαλιδόπουλος, Μ. 1988)

Η περίοδος της δικτατορίας του Μεταξά σε μια τόσο δύσκολη και κομβική περίοδο ήταν σίγουρα γεμάτη προκλήσεις. Ο Μεταξάς ήταν έμπειρος στρατιωτικός και φρόντισε να προετοιμάσει την χώρα για τον επικείμενο πόλεμο. Ως προς το πλαίσιο της διεθνούς διπλωματίας που όπως φαίνεται ασκούσε σοβαρή επιρροή στην πορεία της διοίκησης και της ηγεσίας σε εκείνη την περίοδο σε παγκόσμιο επίπεδο, ο Μεταξάς προσπαθούσε να διατηρεί ουδετερότητα αλλά είχε στενές επαφές πολιτικής και διπλωματικής φιλίας με την Βρετανία, η οποία ήταν η μεγαλύτερη ναυτική δύναμη της εποχής της. Η πορεία κατά την θητεία του ηγέτη Μεταξά ήταν πολύ καθοριστική για την αντιμετώπιση της Γερμανοιταλικής επιδρομής καθώς και για την μετέπειτα προσάρτηση των Δωδεκανήσων στο ελληνικό κράτος, γεγονός που διασφαλίζει την εδαφική ακεραιότητα και τον ορυκτό και υποθαλάσσιο πλούτο της χώρας επεκτείνοντας τα σύνορα του κράτους στην μορφή που βρίσκεται σήμερα. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Ο Μεταξάς βλέποντας την απειλή να πλησιάζει, έκανε μεγάλες δαπάνες για τον εξοπλισμό των ενόπλων δυνάμεων, την εκπαίδευση των στρατιωτών και είχε οργανώσει σχέδια μάχης για ενδεχόμενες επιθέσεις από την Βουλγαρία και την Ιταλία. Ο Ιταλός πρέσβης εξέδωσε τηλεσίγραφο στον Μεταξά για την παράδοση της χώρας, ωστόσο ο Μεταξάς έχοντας ήδη σχεδιάσει αυτό το ενδεχόμενο με γνώμονα την προστασία του έθνους και της πατρίδας, όπως προστάζει το ελληνικό ιδεώδες για την ελευθερία του, αποκρίθηκε με το γνωστό ελληνικό «ΟΧΙ», το οποίο αποτέλεσε την άρνηση ενός ολόκληρου έθνους να υποταγεί και να χάσει την ελευθερία του. (Chouliaras, I. 2018)

Οι Γερμανοί κατακτητές επιβλήθηκαν στην Ελλάδα και επέβαλαν το καθεστώς κατοχής τους. Έσφαζαν χιλιάδες γυναικόπαιδα και προκάλεσαν φρικαλεότητες σε όλη την ελληνική επικράτεια. Ωστόσο, η αντίσταση των Ελλήνων στο αλβανικό μέτωπο και γενικότερα σε όλη την ελληνική επικράτεια αποδυνάμωσε την επέκταση του ναζισμού στον κόσμο και την Ρωσία και απέδωσε με μια ρήση του ο Τσόρτσιλ φόρο τιμής στους Έλληνες λέγοντας ότι οι ήρωες πολεμούν σαν τους Έλληνες για να καταδείξει το σθένος, την μαχητικότητα αλλά και την ουσιαστικότητα που είχε αυτή η αντίσταση στο τέρας του ναζισμού στην Ευρώπη.

Μετά το πέρας της γερμανικής κατοχής, όπως συνηθιζόταν πλέον, η

ελληνική πολιτική ηγεσία της χώρας βρισκόταν σε αστάθεια και διχασμό. Από την μια πλευρά βρισκόταν η ελληνική Κυβέρνηση την οποία αναγνώριζαν οι σύμμαχοι και είχε καταφύγει στην Μέση Ανατολή με τον βασιλιά και από την άλλη οι ομάδες του Ε.Α.Μ που είχε σχηματίσει δική του κυβέρνηση στην Βόρεια Ελλάδα. Η έλλειψη επικοινωνίας των δυο πλευρών σε συνέργεια με τις παρεμβάσεις των Μεγάλων Δυνάμεων οδήγησαν τελικά στον Εμφύλιο Πόλεμο που διήρκησε τρία χρόνια. Για ακόμη μια φορά μετά τον Πελοποννησιακό Πόλεμο διεξάγεται εμφύλιος πόλεμος στην Ελλάδα. Οι προφάσεις πολλές η αιτία όμως κοινή και αφορά στην επιρροή των ξένων Δυνάμεων της εποχής για την επιβολή του έμμεσου ελέγχου τους στην διοίκηση και την ηγεσία της χώρας. Τα αποτελέσματα του εμφυλίου ήταν να γίνονται αδελφοκτονίες και να παραμένει η Ελλάδα στα δεινά των πολέμων επηρεασμένη από ανθρώπους μαριονέτες που λειτουργούσαν ως προβοκάτορες των Μεγάλων Δυνάμεων, έχοντας ως αποτέλεσμα η ηγεσία της Ελλάδας να οπισθοχωρεί, να διαμελίζεται και να αποτελεί το θύμα εξωτερικών συμφερόντων αφήνοντας ανοιχτά τα τραύματα στις ψυχές των Ελλήνων για πολλές δεκαετίες. (Δεμερτζής, Ν. 2011)

Μετά τον εμφύλιο η κατάσταση στην Ελλάδα όπως ήταν αναμενόμενο πλέον ήταν δύσκολη για να μπορέσει να ανασυνταχθεί. Τα προβλήματα που προκάλεσε ο Β΄ Παγκόσμιος και όλη η ιστορική ακολουθία είχαν διαμορφώσει ένα ερειπωμένο περιβάλλον, στο οποίο η πολιτική ηγεσία πλέον ήταν μαριονέτα στα συμφέροντα των μεγάλων δυνάμεων. Η Ελλάδα προσχώρησε στο ΝΑΤΟ το οποίο φοβόταν την επιρροή της Ρωσίας στην Ευρώπη. Έγιναν εκλογές το 1956, στις οποίες ψήφισαν για πρώτη φορά γυναίκες και εκλέχθηκε ως πρωθυπουργός ο Κωνσταντίνος Καραμανλής. Οι συνθήκες στην αγροτική παραγωγή ανάγκασαν τους ανθρώπους να εγκατασταθούν στις πόλεις και πολλούς να μεταναστεύσουν στην Αμερική και την Αυστραλία. Τον Καραμανλή διαδέχθηκε ο Γεώργιος Παπανδρέου αλλά μετά από διαφωνία του με τον βασιλιά παραιτήθηκε. Η παραίτηση του οδήγησε σε πολιτική κρίση, την οποία εκμεταλλεύτηκαν ομάδα στρατιωτικών, οι οποίοι επέβαλλαν δικτατορία. Η πολιτική ηγεσία δεν είχε το έδαφος για να αναπτυχθεί και ασκούσαν συνέχεια καταχρηστικά εναντίον του ελληνικού λαού σύμφωνα με τα γεγονότα που κλόνιζαν την Ευρώπη και τα Βαλκάνια σε μια εξελικτική πορεία της διπλωματίας και της διαμόρφωσης των εθνών από την Βυζαντινή Αυτοκρατορία στο Οθωμανικό κράτος και στην σταδιακή αποδυνάμωση αυτού. Το καθεστώς κατέρρευσε το 1974 όταν οι Τούρκοι εισέβαλλαν στην Κύπρο και μετά τους αγώνες των φοιτητών του Πολυτεχνείου όπου κορυφώθηκε η εξέγερση κατά της δικτατορίας. Μετά την πτώση της χούντας κλήθηκε ο Καραμανλής από το Παρίσι να αναλάβει την διακυβέρνηση της χώρας και σχηματίστηκε Κυβέρνηση Εθνικής Ενότητας με πρωθυπουργό τον ίδιο. (Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. 2019)

Από εκείνη το σημείο μέχρι σήμερα η περίοδος ονομάζεται εποχή της Μεταπολίτευσης. Η Ελλάδα εντάχθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση ως μέλος της για να πραγματοποιηθεί εξομάλυνση στο χώρο της Ευρώπης με την ενίσχυση των

δημοκρατικών θεσμών και διεθνών σχέσεων. Ωστόσο, η προ παγκοσμιοποιημένη κοινωνία, η οποία είχε διαμορφωθεί από τους πολέμους και τα δεινά για την επιβολή ελέγχου των Μεγάλων Δυνάμεων στην πολιτική ηγεσία των καινούργιων εθνών που σχηματίστηκαν, πλέον έψαχνε την σωτηρία της σε διάφορες πολιτικές ιδεολογίες. Οι πολιτικές ιδεολογίες ωστόσο σχηματιζόταν από τις εκάστοτε συνθήκες και χρησιμοποιούνταν ως μέσα χειραγώγησης του λαού για την δημιουργία ιδεολογικών στρατών που βασικό μέλημά τους είναι να συνεχίζουν να τον διχάζουν με κεντρική ιδέα την τακτική του διαίρει και βασίλευε, αποδίδοντάς του ελεύθερο χρήμα και προνόμια σε ένα περιβάλλον που μετά από τόσα δεινά και με την επιγενόμενη τεχνολογική εξέλιξη ήταν πλέον για τους καταβεβλημένους από τις συνεχείς κακουχίες Έλληνες ένας επίγειος παράδεισος. Στην Ελλάδα δημιουργήθηκαν δύο κομματικά στρατόπεδα, των σοσιαλιστών και των φιλελεύθερων, τα οποία προσπαθούσαν να διχάσουν τον λαό έχοντας ως πυρήνα στην ιδεολογία τους γενικότητες και προγραμματικές δηλώσεις εκμεταλλευόμενοι τις χρηματικές παροχές της ευρωπαϊκής ένωσης παραμερίζοντας το εθνικό συμφέρον και την εξέλιξη του ελληνικού κράτους προς όφελος των πολιτών, διαγράφοντας την παρακαταθήκη των αγώνων όλων των Ελλήνων μέχρι τότε για μια ισχυρή Ελλάδα. Η πολιτική ηγεσία διασπάστηκε σε δύο πόλους με εκφραστές της δυο πολιτικά κόμματα την Νέα Δημοκρατία και το ΠΑΣΟΚ, τα οποία εναλλασσόταν στην εξουσία έχοντας ως επικεφαλής τους τους απογόνους του Καραμανλή, του Παπανδρέου και του Μητσοτάκη δίνοντας μια χροιά κληρονομικού δικαιώματος στην ηγεσία. Το μόνο που κατάφερε αυτή η μορφή στην εξέλιξη της ηγεσίας ήταν να διχάσει τον ελληνικό λαό και να τον εξαπατήσει δίνοντάς του μόνιμες θέσεις στο δημόσιο ανεβάζοντας το δημόσιο χρέος και επιβάλλοντάς του στο τέλος πολύ σκληρές οικονομικές πολιτικές. Παραβιάζοντας συνεχώς το Σύνταγμα και εξαπατώντας τους πολίτες από την μεταπολίτευση μέχρι σήμερα δίνοντας στον ορισμό της ηγεσίας τα στοιχεία της εξαπάτησης του λαού, της παραβίασης των νόμων του Συντάγματος παραχωρώντας την λαϊκή κυριαρχία του έθνους για την διασφάλιση ξένων συμφερόντων για ακόμη μια φορά στην ιστορία της ηγεσίας της Ελλάδος από την σύστασή της ως έθνος- κράτος. Η δημοκρατία και τα υγιή πλαίσια που ενδυναμώνουν την ηγεσία και της δίνουν θετική χροιά ως έννοια τα οποία διαμορφώθηκαν στην Αρχαία Ελλάδα και αποτελούν κεκτημένα και θυσίες πολλών ανθρώπων σφετερίζονται από μια ομάδα πολιτικάντηδων που εκμεταλλεύονται την προβολή από τα μέσα μαζικής ενημέρωσης και την τεχνολογική ανάπτυξη ικανοποιώντας τα συμφέροντα μιας μικρής μερίδας του λαού που συμμετείχε στην κατασπατάληση του δημοσίου χρήματος του ελληνικού κράτους, αφήνοντάς την έρμαιη σε ξένα συμφέροντα και προσβάλλοντας την προσωπικότητα όλου του έθνους χωρίς να μπορούν να διαχειριστούν τις οικονομικές κρίσεις που οι ίδιοι δημιούργησαν σε εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο κρίνοντάς τους η ίδια η ιστορία και η εξέλιξη της ηγεσίας της Ελλάδος ως τους πλέον αντιλαϊκούς και ακατάλληλους να στελεχώνουν τις ηγετικές θέσεις εξουσίας του

έθνους. (Σακελλαρόπουλος Σ.,2001).

2. Τα βασικά γνωρίσματα της Ηγεσίας

2.1 Η έννοια της ηγεσίας και η ηθική ως αυτοσκοπός της

Ο όρος ηγεσία προέρχεται ετυμολογικά από το ρήμα άγω, το οποίο σημαίνει οδηγώ. Ως έννοια έχει ποικίλες παραμέτρους που συγκαταλέγονται σε αυτή και μέχρι σήμερα δεν έχει αποδοθεί ένας απόλυτος ορισμός. Ηγεσία είναι ο τρόπος επιρροής μια ομάδας ανθρώπων από ένα άτομο, ο οποίος έχει ανώτατη διοικητική θέση για την επίτευξη ορισμένου σκοπού. Η ηγεσία είναι ταυτόσημη με τον ηγέτη καθώς είναι το άτομο που κατευθύνει με τις ενέργειές του τον τρόπο άσκησης της διοίκησης του συνόλου που ηγείται. Η ηγεσία και ο ηγέτης έχουν θετική χροιά ως έννοιες καθώς δηλώνουν την ικανότητα του ατόμου που την ασκεί να μπορεί να διοικεί, να επηρεάζει και να επιδρά στους υφιστάμενούς του. Η ηγεσία, επομένως, αποτελεί την κατευθυντήρια γραμμή που ορίζεται από την άσκηση της διοικητικής τέχνης.(Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ηγεσία έχει αποκτήσει την θετική χροιά της όχι μόνο από την ικανότητα διοίκησης αλλά κατά κύριο λόγο από την αποτελεσματικότητα που δημιουργείται από αυτή δια μέσου της ηθικής. Η ηθική αποτελεί την κινητήρια δύναμη της ηγεσίας, η οποία αποτελεί τον πυρήνα της και λειτουργεί ως αυτοσκοπός σε τελική ανάλυση της ηγεσίας. Μέσω της ηθικής καθορίζεται έπειτα από μια μακρά φιλοσοφική θεώρηση το τί είναι ωφέλιμο και τι βλαπτικό στην εξέλιξη του ατόμου και της κοινωνίας. Δια μέσου της εξέλιξης της ηθικής το άτομο σε συνάρτηση με την κοινωνία διαμορφώνουν το πλαίσιο της κοινωνικής πραγματικότητας. Η ηθική αυτή ονομάζεται κανονιστική ηθική και ως σκοπό έχει την θέσπιση κανόνων με βάση την κοινωνική εξέλιξη και τις υπάρχουσες συνθήκες, οι οποίες καθορίζουν το πεδίο δράσης και εφαρμογής της προς την βελτιστοποίηση της κοινωνίας. Η μεταηθική αφορά τις ήδη υπάρχουσες συνθήκες αλλά και την μελέτη της εξέλιξης των κοινωνικών κανόνων σε ένα πλαίσιο διαλόγου και προσαρμογής στην ίδια την εξέλιξη με γνώμονα πάντοτε το βέλτιστο και την ομαλή λειτουργία των κανόνων του άτυπου κοινωνικού συμβολαίου από την θεσμοθέτησή τους μέχρι την αυτοπραγμάτωσή του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ηθική διαδραματίζει τον σπουδαιότερο ρόλο στην ηγεσία και στην διαμόρφωση των αρχών που ορίζουν το πεδίο δράσης για τον ηγέτη. Η ηθική αφορά πρωτίστως το άτομο και η φιλοσοφική προσέγγισή της γίνεται από την αρχαία Ελλάδα και τους κορυφαίους στοχαστές της όπως ο Αριστοτέλης και ο Ισοκράτης. Η ηθική είναι μια εξελικτική έννοια, η οποία έχει ανθρωποκεντρική προσέγγιση με γνώμονα την κοινωνιολογική ολοκλήρωση. Διαμορφώνεται από το περιβάλλον και τις συνθήκες που διαδραματίζεται έχοντας ως στόχο τον εκάστοτε άνθρωπο και ως σκοπό την κοινωνία. Η συνεχής φιλοσοφική προσέγγιση της ηθικής δημιουργεί ένα σαφή ορισμό, ο οποίος καταλήγει στην αρετή που αποτελεί την

ηθική αριστεία. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Επομένως, η ηθική που αποτελεί τον πυρήνα της ηγεσίας είναι μια αέναη διαδικασία εξέλιξης των βασικών πυλώνων της κοινωνίας που συντελούν στην αυτοπραγμάτωσή της. Η ηθική αφορά πρωτίστως τον άνθρωπο και την καλλιέργειά του, η οποία διαμορφώνει και ξεχωρίζει κάποιον ως ηγέτη ή μη ανάλογα με τον βαθμό της προσωπικής του ολοκλήρωσης δια μέσου των δεικτών της ηθικής αριστείας. Η ηθική του ηγέτη σπλίζεται με βάση την αρετή, η οποία αποτελεί προϊόν συνολικής διαδικασίας της καλλιέργειας της προσωπικότητας του ίδιου του ηγέτη. Η αυτοάσκηση και η αυτοπειθαρχία αυτών των αρετών σε συνδυασμό με την προαίρεση της προσωπικότητας του ηγέτη, σχηματίζουν την συνολική θεώρησή του με γνώμονα την φρόνηση για την ενάσκηση της πολιτειακής-πολιτικής ηγεσίας, έχοντας ως αυτοσκοπό τόσο την προσωπική για τον ηγέτη όσο και την συλλογική για την κοινωνία ευδαιμονία. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Δια μέσου της ηθικής ο ηγέτης καλλιεργεί τα βασικά δομικά συστατικά της ορθής άσκησης της ηγεσίας, τα οποία αποτελούν σε τελική ανάλυση αναπόσπαστα στοιχεία της προσωπικότητας κάποιου ανθρώπου που τον χαρακτηρίζουν ως ηγέτη. Η μακρόχρονη πρακτική της ηθικής αριστείας διαμόρφωσε αυτά τα κοινά χαρακτηριστικά και ομαδοποίησε το σύνολο από το οποίο πρέπει να εναρμονίζεται ένας άνθρωπος για να χαρακτηριστεί ηγέτης. Η φρόνηση, η προαίρεση, η δικαιοσύνη αποτελούν τα θεμελιώδη χαρακτηριστικά που εδρεύουν στην αριστεία της ηθικής, η οποία αποτελεί την αρετή και διαμορφώνουν τον πυρήνα των χαρακτηριστικών της προσωπικότητας του ηγέτη. (Τριαντάρη Σ. 2020)

2.2 Τα ενάρητα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του ηγέτη

Γίνεται κατανοητό ότι η ηθική αποτελεί έναν συνεχή φιλοσοφικό στοχασμό για την εξερεύνηση των θεμελιωδών αξιακών στοιχείων που κάνουν διάκριση στο τι είναι σωστό και ωφέλιμο και τι όχι για την κοινωνία. Ωστόσο, η αρετή της ηθικής αριστείας αποτελεί την πυξίδα σε αυτό το φιλοσοφικό ταξίδι με πλοίο τον άνθρωπο, την ανθρωπότητα και κατεύθυνση την κοινωνική ολοκλήρωση. Στο τιμόνι του πλοίου βρίσκεται ο ηγέτης, ο οποίος θα πρέπει να διακρίνεται από θεμελιώδη αξιακά χαρακτηριστικά με βάση τα οποία θα έχει ολοκληρωθεί ως προσωπικότητα για να μπορέσει να αναλάβει την διακυβέρνηση της κοινωνίας. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η προαίρεση του ανθρώπου αποτελεί το κύριο στοιχείο της προσωπικότητάς του. Είναι η ψυχική τάση και η προδιάθεση του ανθρώπου που τον οδηγεί στην ζωή του και στις αποφάσεις του, έχοντας ως βάση την φρόνηση αποτελεί το ενάρητο στοιχείο με το οποίο ολοκληρώνεται ηθικά. Η φρόνηση ως βασικό στοιχείο της προσωπικότητας του ηγέτη είναι η πηγή της δεοντολογικής του ύπαρξης. Με βάση την φρόνηση διαμορφώνεται η σωστή προαίρεση και διάθεσή του κατά την άσκηση της ηγεσίας, η οποία χαρακτηρίζεται από λογική, σύνεση και ωριμότητα. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η φρόνηση αποτελεί τον κεντρικό άξονα της προσωπικότητας του ηγέτη, με

βάση τον οποίο δομεί και αναπτύσσει τα υπόλοιπα χαρακτηριστικά του. Για να μπορέσει να αναπτύξει την φρόνηση οφείλει συνεχώς να την καλλιεργεί. Η πολύπλευρη μόρφωση και επιμόρφωση του ηγέτη είναι η διαδικασία μέσω της οποίας επιτυγχάνεται η καλλιέργειά της. Για να μπορέσει να την αξιοποιήσει οφείλει συνεχώς να την ερεθίζει και να την εμπλουτίζει. Η φρόνηση δεν έχει όρια αλλά συνεχώς διευρύνεται στο χρόνο και εξελίσσεται μαζί του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η εμπειρία είναι ένα ακόμη στοιχείο που διαμορφώνει την φρόνηση του ηγέτη. Εξάλλου είναι ένα από τα τρία δομικά που την χαρακτηρίζουν και αφορά την ωριμότητα η οποία δεν είναι μόνο ποσοτική αλλά κυρίως ποιοτική. Ο ηγέτης για να μπορέσει να αντιμετωπίσει μια κατάσταση αποτελεσματικά θα πρέπει να έχει εκτεθεί σε ένα ευρύ φάσμα ζητημάτων με κοινούς παρονομαστές, από τους οποίους θα ορίσει την καλύτερη στρατηγική. Η εμπειρία ωστόσο δεν είναι ένας μονοδιάστατος δείκτης ωριμότητας αλλά αποτελεί ένα σύνολο γεγονότων που για να μπορέσουν να διαμορφωθούν πρωτίστως έγιναν βιώματα για τον ηγέτη. Η εμπειρία αποτελεί ένα ακόμη διευρυμένο πλαίσιο πολλών παραγόντων, το οποίο εφόσον αξιοποιείται με βάση την αρετή αποτελεί πολεμοφόδιο για την κοινωνία και όχι όπλο στα χέρια του ατόμου που βρίσκεται στην θέση της εξουσίας. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Στα ενάρετα χαρακτηριστικά της ηγεσίας επομένως είναι η φρόνηση, η οποία καλλιεργείται με την λογική και τις εμπειρίες. Για να μπορέσει ο ηγέτης να ορίσει τον τρόπο άσκησης της λειτουργίας του θα πρέπει να χρησιμοποιεί την μεσότητα ως μέτρο με το οποίο θα σταθμίζει τα προβλήματα και τις ευκαιρίες για να διατηρεί σταθερή την πορεία της ομάδας που ηγείται. Η μεσότητα διαμορφώνει με την σειρά το κανονιστικό πλαίσιο που ορίζει το δίκαιο.

Η δικαιοσύνη εξελίσσεται με βάση την κανονιστική και συστηματική διάρθρωση που διαμορφώνεται από την κοινωνική πραγματικότητα και το περί δικαίου αίσθημα. Είναι προϊόν της ηθικής και αναπόσπαστο κομμάτι της προσωπικότητας του ηγέτη. Ο ηγέτης οφείλει με βάση την λογική και την ηθική να είναι δίκαιος και να αποπνέει στην κοινωνία ασφάλεια για να μπορεί να διατηρεί την ισορροπία και να επιβάλλει ποινές στους παραβάτες του κοινωνικού συμβολαίου για την πρόληψη από συμπεριφορές που μπορούν να κλονίσουν την ομαλή κοινωνική λειτουργία. Με βάση το ενάρετο στοιχείο της προσωπικότητας του ηγέτη ως δίκαιου γνωρίζουμε και άλλα στοιχεία που τον χαρακτηρίζουν. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η εντιμότητα είναι επέκταση της τήρησης πρωτίστως του λόγου του ηγέτη, η οποία τον καθιστά αξιόπιστο. Ο έντιμος ηγέτης έχει ως βασικό χαρακτηριστικό την συνάφεια μεταξύ των λόγων του και των πράξεων του που τον κάνουν αρεστό στους κοινωνούς. Με αυτό τον τρόπο επιτυγχάνει την αναγνώρισή του ως θεμελιωτή της κοινωνικής ολοκλήρωσης και αποτελεί παράδειγμα για τους υπόλοιπους καθώς αυτός είναι ο πρώτος που τηρεί το γράμμα του νόμου και ο λόγος του είναι πάνω απ' αυτόν. Δια μέσου αυτής της ηθικής εξέλιξης ο ηγέτης

αποκτά την προσωπική ολοκλήρωση, η οποία του επεκτείνει τους αξιολογικούς του ορίζοντες κάνοντάς τον καλύτερο προσωπικά και ασυναγώνιστο κοινωνικά. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η συνεχής εξέλιξη στον δρόμο της ηθικής γεννάει περαιτέρω ενάρετα στοιχεία της προσωπικότητας του ηγέτη, τα οποία θέλει η κοινωνία να τον χαρακτηρίζουν ως πρότυπο δύναμης και υπεροχής για την βελτίωση και εφημέρευσή της. Η συνεχής τριβή και εξέλιξη του ηγέτη τον καθιστά έναν ολοκληρωμένο ενάρετο άνθρωπο γεμάτο θάρρος, αυταπάρνηση και αυτοπεποίθηση. Το θάρρος δεν είναι, επομένως, μόνο ένα φυσικό χαρακτηριστικό της προσωπικότητας του ηγέτη. Είναι μια συνεχής σπουδή, η οποία διαμορφώνει την δυναμική της προσωπικότητάς του καθιστώντας ως αυτοσκοπό του την ελεύθερη έκφρασή του και την αντιμετώπιση των δυσκολιών που προκύπτουν στην σκοπιά του. Έχοντας ολοκληρωθεί ως άνθρωπος δια μέσω της συνεχούς καλλιέργειάς του αποδέχεται τον ρόλο του, ο οποίος είναι συνυφασμένος με την αυταπάρνηση της ίδιας του της ζωής για την βελτίωση την κοινωνικής πραγματικότητας. Το γνώθι σαυτόν που ήταν και η επιγραφή στην είσοδο του Μαντείου των Δελφών αυτοπραγματώνεται στην τελική έκφανση της σπουδής της ηγεσίας από τον ηγέτη, με βάση το οποίο πλέον διακατέχεται από αυτοπεποίθηση για τις πεποιθήσεις του και το όραμά του δίνοντας στην προσωπικότητά του την ηθική ποιότητα για την δεοντολογική εκπλήρωση του σκοπού του. Πέρα από την προσωπική ολοκλήρωση ο ηγέτης θα πρέπει να εμπνέει και να επηρεάζει τους συνανθρώπους του για να εφαρμόσει το όραμά του. Βασικό ρόλο διαδραματίζει η ανάπτυξη και η καλλιέργεια της ρητορικής για την επίτευξη του σκοπού αυτού, η οποία αποτελεί θεμελιώδες χαρακτηριστικό της ηγεσίας. (Τριαντάρη Σ. 2020)

2.3 Η ρητορική και η ηγεσία

Η ρητορική είναι από τα βασικότερα γνωρίσματα της ηγεσίας μέσω της οποίας εκφράζεται. Η ρητορική είναι η τέχνη της επιχειρηματολογίας που επιτυγχάνεται με την επικοινωνία και την πειθώ. Η τέχνη αυτή αποτελεί παρακολούθημα της ηθικής και της αρετής. Για να μπορέσει ο ηγέτης να επηρεάσει και να πείσει τους υπόλοιπους κοινωνούς χρησιμοποιεί την ρητορική ως μέσο. Είναι ο συνδετικός κρίκος της επικοινωνίας του ηγέτη με την κοινωνία. Για να λάβει χώρα η ρητορική, ο ηγέτης οφείλει να διακατέχεται από τα συστατικά στοιχεία που την απαρτίζουν. Ως παρακολουθηματικό στοιχείο της ηθικής ενέχει τα στοιχεία της αρετής και της ηθικής αριστείας. Ο ηγέτης έτσι ώστε να καταφέρει να εφαρμόσει το όραμά του πρωτίστως θα πρέπει να εμπνεύσει την ομάδα των ανθρώπων στην οποία απευθύνεται. Η επιχειρηματολογία που χρησιμοποιείται στην ρητορική πρέπει να διακατέχεται από λογική και να εκφράζει την πραγματικότητα, γεγονός που επιτυγχάνεται μέσα από διαρκή μελέτη πολλών επιστημών και κοινωνικών φαινομένων. Η εντιμότητα του λόγου του ηγέτη-ρήτορα στην επιχειρηματολογία του αποτελεί βασικό στοιχείο της ρητορικής, με την οποία δημιουργεί υποστηρικτές

των επιχειρημάτων του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η πειθώ είναι η πιο σημαντική πτυχή της ρητορικής, η οποία διαμορφώνεται από πολλές παραμέτρους μέχρι να επιτευχθεί. Το ήθος του ρήτορα ηγέτη σε συνδυασμό με την ηθοποιία που χρησιμοποιεί του δίνει την δυνατότητα να αφουγκραστεί τα συναισθήματα του κοινού αλλά και να δώσει την σωστή συναισθηματική φόρτιση στον λόγο του. Με αυτό τον τρόπο ο ηγέτης πετυχαίνει να εμπνεύσει και δείχνει ότι συμμερίζεται το κοινό αίσθημα του πλήθους σε οποιαδήποτε συναισθηματικά επιφορτισμένη κατάσταση. Για να επιτύχει την πειθώ θα πρέπει να καλλιεργήσει τα πάθη του αλλά και να τα χαλιναγωγήσει με σκοπό την αντίστοιχη πλαισίωση του λόγου του από επιχειρήματα σωστά συναισθηματικά διατυπωμένα ώστε στο τελικό στάδιο να αποφασίσει πρώτα ο ίδιος το σωστό για να μπορέσει να επηρεάσει και τους υπόλοιπους να επιλέξουν την άποψή του ως την καλύτερη λύση. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ρητορική και η πειθώς δεν χρησιμοποιούνται μόνο ως μέσα για την λήψη της απόφασης. Είναι το προστάδιο της επιλογής κάποιου ως ηγέτη καθώς σε αυτό το σημείο εκθέτει τα επιχειρήματά του και κρίνεται από το πλήθος για την πολιτική και διαλεκτική του δεινότητα. Με βάση την ρητορική και την πειθώ ο ηγέτης ξεχωρίζει από το πλήθος και αναδεικνύεται ως ο καταλληλότερος εδραιώνοντας την θέση του. Είναι μια διαδικασία αποκάλυψης του καλύτερου, η οποία πραγματώνεται από τα πλαίσια της σκέψης στο μέσο της πειθούς και στην τελική υλοποίηση του λόγου ως έργο του που τον καθιστά εκφραστή της θέσης του ηγέτη. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ρητορική άρχισε να μελετάτε ως τέχνη από τους αρχαίους Έλληνες φιλοσόφους στο πλαίσιο του αρχαίου δημοκρατικού πολιτεύματος. Οι μεγάλες συγκεντρώσεις στην εκκλησία του Δήμου των Αθηναίων όπου λαμβανόταν οι αποφάσεις για το σύνολο του λαού αποτέλεσε την σκηνή που διαδραματίστηκε. Για να μπορέσει ο ηγέτης να πείσει οφείλει μέσω της μεσότητας και της ηθικής να υπολογίσει όλες τις παραμέτρους στην κατάσταση που επικρατεί. Με βάση την λογική και την συναισθηματική φόρτιση που επικρατεί να επιχειρηματολογήσει υπέρ της ορθότερης λύσης για να ληφθεί από το σύνολο η καταλληλότερη απόφαση. Δεν αποτελεί μια μονόπλευρη διαδικασία αλλά μια διαδραστική πορεία με συνεχή διάλογο και επικοινωνία. Μέσω της ρητορικής παρουσιάζονται όλες οι πλευρές της κατάστασης και ουσιαστικά στο τελικό της στάδιο λαμβάνεται μια απόφαση από το σύνολο με βάση την καλύτερη επιχειρηματολογία. Είναι ένας από τα θεμέλια της ηγεσίας σε ένα δημοκρατικό πολίτευμα και αποτελεί ένα από τα βασικά γνωρίσματά της. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η έλλειψή της στην σημερινή εποχή είναι εμφανής γεγονός που είναι συνυφασμένο με την συνεχή κατάρρευση των αξιακών στοιχείων της ηθικής και της ηγεσίας. Πλέον έχει εδραιωθεί ένας κοινότυπος πολιτικός λόγος τελείως παγιωμένος χωρίς καμία αντίθετη άποψη. Γίνεται λόγος για το πολιτικά ορθό για συγκεκριμένα προβλήματα που είχαν διαμορφωθεί από αναχρονιστικές κοινωνικές

νόρμες που ήδη έχουν από την ίδια την εξέλιξη της κοινωνίας έχει θεραπεύσει για να αποπροσανατολίζουν την κοινή γνώμη και λογική, εξυπηρετώντας μικροσυμφέροντα. Δεν δίνεται το βήμα σε ηθικούς ανθρώπους να εκφράσουν την επιχειρηματολογία τους, αλλά και αυτοί οι ίδιοι δεν το επιθυμούν καθώς βλέπουν ότι σε τελική ανάλυση η υπεροχή της υπερπληροφόρησης και της εδραιοποίησης των προτύπων που παρουσιάζονται από τα μέσα δεν τους αφήνει περιθώριο να ανεβάσουν τον πήχη φοβούμενοι τον τίτλο του κυνικού. Η ρητορική αποτελεί τον πήχη, ο οποίος διατηρεί την βάση της ηθικής αλλά η κοινωνική πραγματικότητα με τα σημερινά δεδομένα συνεχώς παραγκωνίζεται.

Η ηγεσία αποτελεί ένα ανοιχτό πεδίο δράσης αντιμαχόμενων συμφερόντων, τα οποία επιζητούν την επικράτησή τους. Έχοντας ως βασικά εργαλεία η ηγεσία την διαπραγμάτευση, την επίλυση συγκρούσεων και την λήψη αποφάσεων, προσπαθεί να δημιουργήσει την κατάλληλη ισορροπία μεταξύ των ανθρώπων ανάλογα με το εύρος που απευθύνεται.

2.4 Η διαπραγμάτευση, η επίλυση συγκρούσεων και η λήψη αποφάσεων στην ηγεσία

Η διαπραγμάτευση αποτελεί αναπόσπαστο κομμάτι της φύσης της ηγεσίας ως χαρακτηριστικό της γνώρισμα. Η διαπραγμάτευση και η διαμεσολάβηση είναι εργαλεία που χρησιμοποιούνται στην κοινωνική πραγματικότητα από το ίδιο χρονικά σημείο που χρησιμοποιείται και η γλώσσα για την επικοινωνία. Είναι η διαδικασία δια μέσου της οποίας δυο μέρη με διαφορετικά συμφέροντα συμμετέχουν σε αυτή για να συμφωνήσουν σε μια κοινά αποδεκτή λύση. Η σημασία της διαπραγμάτευσης τόσο στην καθημερινή τριβή όσο και στην ηγεσία είναι καθοριστικής σημασίας καθώς μέσω αυτής αντιμετωπίζονται ζητήματα συγκρούσεως αντίθετων συμφερόντων. (Lewicki R., Saunders D., Minton J. 2004)

Η διαπραγμάτευση είναι μια διαδικασία που απαιτεί την κοινή συναίνεση για την συμμετοχή των μερών και τα αποτελέσματά της είναι μια κοινά αποδεκτή συμφωνία. Ουσιαστικά δια μέσου της διαπραγμάτευσης, της συμφωνίας και της τήρησής από τα μέρη εκπληρώνεται η βασική υπόσταση του κοινωνικού συμβολαίου. Στα πλαίσια της διαδικασίας τον βασικότερο ρόλο έχει η επικοινωνία. Για να μπορέσει να εκπληρωθεί ο σκοπός της διαπραγμάτευσης τα μέρη καλούνται να επικοινωνήσουν δια μέσω του διαλόγου έχοντας ως κεντρικό θέμα τα χαρακτηριστικά της σύγκρουσης των συμφερόντων τους και να παρουσιάσουν την επιχειρηματολογία τους υπέρ των σημείων της εκάστοτε θέσης, οδηγούμενοι τελικώς στην παραδοχή της κοινής λύσης, την οποία θα αποδεχτούν αμφότερες οι διαπραγματευτικές πλευρές. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Στα πλαίσια της ηγεσίας η διαπραγμάτευση αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της. Ο ηγέτης για να μπορέσει να υλοποιήσει το σχέδιο του αλλά και να ανέρθει στην διοικητική θέση της ηγεσίας καλείται να χρησιμοποιεί την διαπραγμάτευση ως εργαλείο σε όλες του τις σχέσεις αλλά κυρίως αξιοποιώντας την για να δίνει λύσεις

στα προβλήματα που δημιουργούνται μεταξύ των υφισταμένων του για να εξασφαλίσει την ομαλότητα και την ισορροπία. Για να μπορέσει να αξιοποιήσει αυτό το εργαλείο, ο ηγέτης οφείλει να ακολουθήσει κάποια βήματα για να επιτευχθεί η διαπραγματευτική διαδικασία. Για να μπορέσει κάποιος να συμμετέχει στην διαδικασία θα πρέπει να διακατέχεται από ηθικές αρχές για να πραγματοποιηθεί ουσιαστικά ο σκοπός της διαπραγμάτευσης που είναι η επίλυση του προβλήματος και η αποδοχή της απόφασης. Η εντιμότητα, η δικαιοσύνη, η ειλικρίνεια και η πειθώ είναι τα βασικά στοιχεία της ηθικής με τα οποία πλαισιώνεται η διαπραγμάτευση και σύμφωνα με τα οποία θα πρέπει να λειτουργεί ο ηγέτης για να αξιοποιεί την θέση του, να αντιμετωπίζει τις συγκρούσεις και τα προβλήματα που παρουσιάζονται, να υλοποιεί το όραμά του και να επιτυγχάνει την κοινωνική ισορροπία. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Πέρα από τις βασικές αξίες που οφείλει να έχει ο ηγέτης για να μπορέσει να χρησιμοποιήσει την διαπραγμάτευση ως μέσο για την εκπλήρωση του έργου του οφείλει να ακολουθήσει τα βασικά βήματα με βάση τα οποία λειτουργεί η διαπραγμάτευση. Πρώτο βήμα μια σωστής διαπραγμάτευσης στα πλαίσια της ηγεσίας, και ενός ηγέτη διαχειριστή προβλημάτων και συγκρούσεων, είναι να υλοποιηθεί η αναγνώριση του προβλήματος και η κατανόησή του. Για να μπορέσει να το πραγματοποιήσει ο ηγέτης οφείλει να διακατέχεται από οξεία κριτική σκέψη έτσι ώστε να εντοπίσει την πηγή του προβλήματος κρίνοντάς το αντικειμενικά για να μπορέσει να κατευθυνθεί προς την καλύτερη λύση. Η εμβάθυνση και η αξιοποίηση του ιστορικού της σύγκρουσης δίνει στον ηγέτη την ικανότητα να αφουγκραστεί το ζήτημα και να έχει περισσότερες πιθανότητες να προωθήσει την αντικειμενικότερη πρόταση με γνώμονα την δικαιοσύνη οδηγώντας την σύγκρουση στην υιοθέτηση μιας αμοιβαίας αποδεκτής λύσης από τα αντικρουόμενα μέρη λειτουργώντας ως διαμεσολαβητής. Το επόμενο βήμα που θα πρέπει να ακολουθήσει ο ηγέτης για να συνεχιστεί η ομαλή διεξαγωγή της διαπραγμάτευσης είναι η ανάλυση του συναισθηματικού περιβάλλοντος στο οποίο ξεκίνησε και διαδραματίστηκε η σύγκρουση. Η συναισθηματική φόρτιση εκτονώνεται συχνά στο ίδιο το πρόβλημα και το επιμηκύνει, οδηγώντας τις περισσότερες φορές στην διαιώνισή του και όχι στην αντιμετώπισή του. Ο ηγέτης καλείται να παρατηρήσει τα συναισθήματα των συμμετεχόντων στην διαπραγμάτευση και τα αίτια που προκαλούν τις εντάσεις για να κατευθύνει τα μέρη προς την απάλειψη των εντάσεων για να δημιουργήσει το κατάλληλο διαπραγματευτικό περιβάλλον. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Το μορφωτικό υπόβαθρο σε συνάρτηση με τις ηθικές αξίες του ηγέτη εμπλουτίζει την διαπραγμάτευση. Ο ηγέτης με βάση τις γνώσεις του προτείνει πλήθος εναλλακτικών προτάσεων, οι οποίες βασίζονται στην δικαιοσύνη και την ισότητα με σκοπό να μπορέσει από το σύνολο των προτάσεών του να καταλήξουν τα αντικρουόμενα μέρη σε μια κοινά αποδεκτή λύση. Όσο περισσότερες είναι οι εναλλακτικές σε πλήθος τόσο πιο ευρύ είναι το φάσμα του διαλόγου χάρη στο

οποίο επιτυγχάνεται η εξισορρόπηση των εντάσεων και μεγαλώνει η πιθανότητα να ολοκληρωθεί η διαπραγμάτευση με την λήψη της αμοιβαίας κοινής απόφασης που οδηγεί στην συμφωνία. (Τριαντάρη Σ. 2020) Ο ηγέτης μέσα από την αξιοποίηση όλων των στοιχείων της σύγκρουσης οδηγεί την συζήτηση και οργανώνει τον στρατηγικό του σχεδιασμό αξιοποιώντας την πειθώ, την δικαιοσύνη και αντιλαμβανόμενος την συναισθηματική πραγματικότητα που έχει δημιουργηθεί από την σύγκρουση συμφερόντων που επικρατεί. Αξιοποιώντας το εργαλείο της διαπραγμάτευσης ως διαμεσολαβητής ή και ως συμμετοχος σε μια αντικρουόμενη σχέση, ο ηγέτης αντιμετωπίζει την κατάσταση επιλύοντάς την μεριμνώντας για την δικαιότερη και αποτελεσματικότερη λύση, η οποία θα ικανοποιεί όλες τις πλευρές για να αντιμετωπιστεί άπαξ μέσω της διαπραγμάτευσης. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η διαπραγμάτευση και η λήψη αποφάσεων είναι τα εργαλεία που αξιοποιούνται από την ηγεσία για την ολοκλήρωσή της ως στοιχεία της. Πέρα από την διαπραγμάτευση, η οποία αποτελεί βασικό εργαλείο της ηγεσίας για την επίλυση συγκρούσεων και την λήψη κοινά αποδεκτών λύσεων, η λήψη της ίδιας της απόφασης είναι από τα κυριότερα γνώρισμα της ηγεσίας. Ένας ηγέτης ξεχωρίζει από την ομάδα του εξαιτίας των αποφάσεων που λαμβάνει, οι οποίες βελτιώνουν και ενισχύουν την ομάδα ή το σύνολο που διοικεί. Η λήψη της απόφασης δεν είναι μια απλή και εύκολη διαδικασία αλλά απαιτεί την εφαρμογή των συνδυαστικών στοιχείων όλων των γνωρισμάτων της ηγεσίας. Γίνεται κατανοητό ότι τα βασικά γνωρίσματα της ηγεσίας είναι θεμελιώδη και προέρχονται από την ηθική. (Τριαντάρη Σ. 2021)

Ο ηγέτης για να προχωρήσει στην λήψη της ορθότερης απόφασης, επιβάλλεται να συνεχίζει να αξιοποιεί τα στοιχεία της ηθικής και της πολύπλευρης προσωπικής μόρφωσης που καλλιέργησε. Μια απόφαση του ηγέτη καταλαμβάνει ένα ευρύ πλήθος ανθρώπων στο σύμπλεγμα των οποίων υπάρχουν διαφορετικά και αντικρουόμενα συμφέροντα. Ο ηγέτης για να λάβει μια απόφαση θα πρέπει να σταθμίσει όλες τις παραμέτρους έχοντας ως οδηγό την δικαιοσύνη και την φρόνησή του. Η κριτική σκέψη και η διαύγεια του πνεύματός του θα τον βοηθήσουν να αξιολογήσει την κατάσταση. Ωστόσο, σπουδαίο ρόλο έχει η συμμετοχή του στο περιβάλλον που απαιτεί μια απόφαση για να μπορεί να αξιολογήσει πιο αποτελεσματικά το ζήτημα που επιζητά την λήψη της απόφασής του. (Τριαντάρη Σ. 2021)

Η λήψη μια απόφασης λειτουργεί και σε αυτό το σημείο με τον σωστό προγραμματισμό του ηγέτη, η οποία βασίζεται στην υπευθυνότητά του. Ο εντοπισμός και η οριοθέτηση του προβλήματος σε συνδυασμό με την παραγωγή προτάσεων και εναλλακτικών προτάσεων του δίνει την δυνατότητα δημιουργίας ενός ευρύτερου πλαισίου σκέψης για να μπορέσει να αξιολογήσει την κατάσταση. Ο ηγέτης απαιτείται να έχει υπολογίσει όλες τις παραμέτρους στο πλαίσιο του στρατηγικού του σχεδιασμού και πρωτίστως θα πρέπει να έχει οραματιστεί τα αποτελέσματα των σκέψεων του, τα οποία θα έχουν εφαρμογή στην

πραγματικότητα. Μέσω όλης αυτής της ηθικής συλλογιστικής θα πρέπει να επιλέξει την ορθότερη λύση, η οποία θα αποδώσει τα καλύτερα αποτελέσματα. (Τριαντάρη Σ. 2021)

Πέρα από την λήψη της απόφασης, το βασικότερο σημείο είναι η υλοποίησή της. Σε αυτό το σημείο ο ηγέτης κρίνεται για την εφαρμογή του προγράμματός του και τα αποτελέσματα της απόφασής του. Για να μπορέσει να λάβει χώρα η απόφασή του καλείται να διαχειριστεί τον συντονισμό των ενεργειών για να αξιολογεί τα στάδια της δράσης και την συσχέτιση μεταξύ των λόγων και των έργων. Εφόσον, η απόφασή του έχει πρακτική εφαρμογή αξιολογείται ως θετική και η ανατροφοδότηση που λαμβάνει τον κρίνει ως τον πλέον κατάλληλο και υπεύθυνο για την θέση αυτή. Παράλληλα δημιουργείται το αίσθημα της ασφάλειας για τους υφιστάμενούς του και ταυτόχρονα προκαλείται το αίσθημα της ικανοποίησης για τον ίδιο εξαιτίας της αποτελεσματικότητας που απέδωσε επι του πρακτέου η απόφασή του με την συνακόλουθη παραγωγή έργου οδηγώντας στην αυτοπραγμάτωση της ηγεσίας. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η μη εφαρμογή των βασικών γνωρισμάτων της ηγεσίας από την ηθική σκοπιά της, έχοντας ως βασικό γνώμονα την σωστή διαχείριση και αντιμετώπιση των προβλημάτων που επικρατούν στην κοινωνία, μπορεί να οδηγήσει στην λάθος εφαρμογή της. Η άσκηση της εξουσίας για την εκπλήρωση των προσωπικών συμφερόντων του ηγέτη ενάντια στα συλλογικά συμφέροντα και η αυτοπροβολή του με την ικανοποίηση της εγωιστικής τάσης της προσωπικότητάς του οδηγεί την ηγεσία σε σκοτεινές εκφάνσεις.

2.5 Η σκοτεινή ηγεσία

Η ηγεσία και ο ηγέτης όπως αναφέρθηκε μόνο μέσω της ηθικής και της καλλιέργειας των στοιχείων της προσωπικότητας που υπηρετούν την ηθική μπορούν να λειτουργήσουν. Από τα βασικά γνωρίσματα, ωστόσο, της ηγεσίας είναι η σκοτεινή ηγεσία, η οποία αποτελεί το αντίπαλο δέος της. Η σκοτεινή ηγεσία έχει λάβει εφαρμογή στις περισσότερες περιπτώσεις της ιστορίας και τα αποτελέσματά της ήταν ο οδηγός για την βελτιστοποίηση των χαρακτηριστικών της ηγεσίας λειτουργώντας ως παράδειγμα προς αποφυγή με βάση τα αποτελέσματά της. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η σκοτεινή ηγεσία είναι αντίθετη έννοια της ηγεσίας, η οποία προκύπτει κυρίως από τον σφετερισμό της θέσης της εξουσίας από ένα άτομο για την εκπλήρωση προσωπικών συμφερόντων. Για να μπορέσει να γίνει αντιληπτό το εύρος της έννοιας της σκοτεινής ηγεσίας, δέον είναι να αναγνωριστούν τα στοιχεία της προσωπικότητας του ανθρώπου που καθορίζουν την ηγεσία ως τέτοια. Στα πλαίσια της σκοτεινής ηγεσίας, ο άνθρωπος που ασκεί την εξουσία την καταχράται απόλυτα μόνο για την εξασφάλιση της προσωπικής του ευημερίας. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Ένας σκοτεινός ηγέτης έχει παραμερίσει κάθε κανόνα ηθικής με μόνο σκοπό

του την απόκτηση κέρδους και την διατήρηση της θέσεως εξουσίας. Αυτός ο ηγέτης χαρακτηρίζεται από ναρκισσισμό και αλαζονεία, που δεν του επιτρέπουν να ασχοληθεί με τίποτα άλλο πέρα από τον ίδιο του τον εαυτό. Δεν ενδιαφέρεται για την ευημερία κανενός άλλου και έχει ως κεντρικό σημείο αναφοράς στα πλαίσια της διοίκησής του την αυτοπροβολή του. Είναι συχνά βίαιος απέναντι στους υφιστάμενούς του και εκφοβιστικός για να τους αναγκάζει να ανέχονται το πλαίσιο της ηγεσίας του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Εκβιάζει και χειραγωγεί προκαλώντας την ψυχική και σωματική εξουθένωση των ατόμων που ανήκουν στην ομάδα του. Αυτές οι πράξεις του μπορούν εύκολα να τον χαρακτηρίσουν ως έναν μαζοχιστή ηγέτη, στον οποίο του προκαλείται ηδονή από τον πόνο των υφισταμένων του. Είναι το άτομο το οποίο θα παραβεί κάθε κοινωνικό κανόνα και θα επιβάλλει ένα δικτατορικό καθεστώς, ενώ είναι ικανός ακόμα και να εξοντώσει κάθε πιθανό διεκδικητή της θέσης του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Τα αποτελέσματα της σκοτεινής ηγεσίας έχουν την ίδια απόχρωση με το όνομά της. Μόνο ο ηγέτης απολαμβάνει την ευημερία και εκτονώνει όλα του τα πάθη καθιστώντας τον επικίνδυνο και αναποτελεσματικό. Οι υφιστάμενοί του έχουν περιορισμένα έως ανύπαρκτα δικαιώματα και πολλές υποχρεώσεις. Λειτουργούν συνεχώς κάτω από ένα καταπιεστικό κλίμα, το οποίο δεν του επιτρέπει να είναι παραγωγικοί και τις περισσότερες φορές τους περιορίζει το ίδιο το δικαίωμα της ελευθερίας στον πυρήνα του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Τις περισσότερες φορές στην ιστορία πριν την θέσπιση των θεμελιωδών ατομικών δικαιωμάτων, έχει καταγραφεί η ύπαρξη ηγετών που περάσαν στην σκοτεινή πλευρά της ηγεσίας. Η κληρονομική πολλές φορές απόδοση της ηγετικής θέσης είχε διαμορφώσει ένα άτυπο πλαίσιο άσκησης της σκοτεινής ηγεσίας για την διασφάλισή της. Αλλά ακόμα και σήμερα είναι φανερό ότι οι περισσότεροι ηγέτες καταχρώνται την θέση της ηγεσίας και με βάση την προσωπικότητά τους λειτουργούν απάνθρωπα και δεν αντιμετωπίζουν τα προβλήματα που κλονίζουν την ανθρωπότητα. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ηγεσία για να λειτουργήσει θέλει φως και όραμα. Σήμερα, μετά από πολλές περιόδους κρίσεων πέρα από οικονομικών κυρίως κοινωνικών και ηθικών, χρειάζεται η κοινωνία καλλιεργημένους ηγέτες, οι οποίοι θα αναλάβουν την ευθύνη για την αντιμετώπιση της κατάστασης και τον εκσυγχρονισμό της δημοκρατικής κοινωνίας σε όλο της το φάσμα. Η ηθική οδηγεί στο σωστό αλλά πλέον η κατάσταση έχει εκτροχιαστεί. Η πραγματικότητα είναι σκληρή και κρίσιμη, θα πρέπει να αντιμετωπιστεί άμεσα και υπεύθυνα αλλιώς το σκοτάδι θα εξαπλωθεί και θα εδραιωθεί λαμβάνοντας εφαρμογή η σκοτεινή ηγεσία. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ταχεία τεχνολογική αναβάθμιση και η παγκοσμιοποιημένη πλέον κοινωνία έχουν διαμορφώσει νέες συνθήκες στις οποίες ασκείται η ηγεσία. Τα νέα δεδομένα καλούν την ηγεσία να προσαρμόζεται και να εξελίσσεται ανάλογα με τους ρυθμούς της γενικής εξέλιξης σε όλα τα επίπεδα. Πλέον γίνεται λόγος για διοίκηση επιχειρήσεων με την εφαρμογή του μάνατζμεντ, όπου ο μάνατζερ της εκάστοτε

εταιρίας ή οργανισμού αναλαμβάνει τα πλαίσια διοίκησης της εταιρίας. Η εξέλιξη διαμορφώνει νέα κανονιστικά πλαίσια διακυβέρνησης τόσο σε εθνικό, ενωσιακό και παγκόσμιο επίπεδο. Η ψηφιακή εποχή και ο υπερπληθυσμός είναι παράμετροι που επηρεάζουν την ηγεσία στην σύγχρονη κοσμοθεωρία της, χρησιμοποιώντας όμως ως πυξίδα στοιχεία των γνωρισμάτων της προσωπικότητας του ηγέτη που διαμορφώνονται από την ηθική προσαρμοσμένα στα πλαίσια της σύγχρονης πραγματικότητας.

3. Η σύγχρονη θεώρηση της ηγεσίας

3.1 Το μάνατζμεντ στην ηγεσία

Η συνεχώς μεταβαλλόμενη, πολύπλοκη και παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα οδηγεί στον εμπλουτισμό και την εξέλιξη της έννοιας της ηγεσίας. Στο πλαίσιο εκσυγχρονισμού όλων των βαθμίδων εξαιτίας της τεχνολογικής ανάπτυξη και παγκοσμιοποίησης, η ηγεσία ως έννοια και ο ηγέτης ως παράγωγο της ακολουθούν την ίδια εξέλιξη. Η ηγεσία δεν αποτελεί πλέον μόνο κομμάτι διοίκησης στα πλαίσια της διακυβέρνησης αλλά έχει επεκταθεί και στο κομμάτι των οργανισμών και των επιχειρήσεων σε παγκόσμια εμβέλεια. (Richard L. Daft, 2010)

Για να μπορέσει να λειτουργήσει μια επιχείρηση ή ένας οργανισμός χρειάζεται την ηγεσία, η οποία πλέον έχει κωδικοποιηθεί στον όρο του μάνατζμεντ. Ως μάνατζμεντ καλείται ο τρόπος οργανωτικής λειτουργίας μια επιχείρησης, ο οποίος εξασφαλίζει στην ίδια την επιχείρηση την λειτουργικότητά της, την επιδίωξη του σκοπού της που είναι το κέρδος, την επιβίωσή της και την ανταγωνιστικότητά της στα πλαίσια αγοράς από την τοπική ως την παγκόσμια εμβέλειά της. Το μάνατζμεντ αποτελεί την πολιτική οργάνωσης μια εταιρίας σε όλες τις βαθμίδες της, την οποία επιτυγχάνει συνήθως ο επικεφαλής που αποκαλείται σήμερα Γενικός διευθυντής και ο οποίος μεριμνά για τον τρόπο οργάνωσης και τον έλεγχο ολόκληρης της εταιρίας. (Richard L. Daft, 2010)

Επομένως, το σύγχρονο μάνατζμεντ είναι η εξέλιξη της ηγεσίας και του ηγέτη ως μάνατζερ. Το μάνατζμεντ είναι η διαχείριση και διοίκηση όλων των πόρων της εταιρίας με βάση τις υποδομές της και τον εταιρικό της σκοπό έχοντας ως βασική εταιρική πολιτική την θεμελίωση της θέσης της εταιρίας στην αγορά που απευθύνεται και την ανάπτυξή της. Ο μάνατζερ κάθε εταιρίας για να μπορεί να ασκεί την διοίκηση και τον έλεγχό της θα πρέπει να διακατέχεται από κάποια χαρακτηριστικά και να ακολουθεί κάποιες διαδικασίες στα πλαίσια διαχείρισης. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Τα βασικά χαρακτηριστικά του μάνατζερ ηγέτη στην σύγχρονη πραγματικότητα έχουν διαμορφωθεί από την εποχή της πληροφορίας και της συνεχούς εξέλιξης των οικονομικών και πολιτικών δεδομένων σε παγκόσμια κλίμακα. Για να μπορέσει ο μάνατζερ ηγέτης να είναι αποτελεσματικός θα πρέπει συνεχώς να μελετά τις υπάρχουσες οικονομικές και πολιτικές εξελίξεις έτσι ώστε να

είναι ενημερωμένος και οι γνώσεις του επικαιροποιημένες. Με όπλο την γνώση θα μπορέσει να διαμορφώσει το οργανόγραμμα της εταιρίας που διευθύνει και να διαμορφώνει καθημερινά την ατζέντα και την πολιτική της εταιρίας. ((Τριαντάρη Σ. 2020)

Ο προγραμματισμός και ο έλεγχος από τον μάνατζερ είναι από τα βασικά γνωρίσματα του μάνατζμεντ και της ηγεσίας στην σύγχρονη έκφασή τους. Ο μάνατζερ θα πρέπει να διαμορφώνει το πλαίσιο του προγράμματος της εταιρίας που διοικεί και αναθέτει τις αρμοδιότητες σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια για να ελέγχει την πρόοδο των εργασιών της εταιρίας και να εξυπηρετεί τους πελάτες στους οποίους απευθύνεται. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η έρευνα αποτελεί σήμερα το θεμέλιο της γνώσης και πλέον οι ερευνητικές διαδικασίες που πραγματοποιούνται σε παγκόσμια κλίμακα έχουν τεράστιο αντίκτυπο στην παραγωγή γνώσης αλλά και πλούτου. Για να μπορέσει να συμμετέχει στο παγκόσμιο σύστημα της γνώσης ο μάνατζερ οφείλει να διαμορφώσει στα πλαίσια της επιχείρησης ένα τμήμα ερευνητικής μελέτης. Το τμήμα της έρευνας θα πρέπει να αποτελείται από μια ομάδα ανθρώπων που ο ίδιος θα στελεχώσει και το οποίο θα παράγει συνεχή αποτελέσματα ερευνών πάνω στο προϊόν που παράγει η εταιρία του ή τις υπηρεσίες που παρέχει για να τις βελτιστοποιεί και να τις καθιστά σύγχρονες και ανταγωνιστικές. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Το βασικότερο από τα γνωρίσματα του σύγχρονου μάνατζμεντ ηγέτη είναι η διαχείριση των ανθρωπίνων πόρων. Για να θεωρηθεί ο μάνατζερ κατάλληλος για την θέση του θα πρέπει να στελεχώσει κάθε κομμάτι της επιχείρησης με τον σωστό υφιστάμενο εργαζόμενο, ο οποίος θα έχει τα ιδανικά προσόντα όχι μόνο σε τυπικό αλλά και ουσιαστικό επίπεδο. Ωστόσο, η ενέργεια της επιλογής του κατάλληλου ανθρώπου αποτελεί το τελευταίο στάδιο της διαχείρισης των ανθρωπίνων πόρων στο πλαίσιο της εταιρικής διοίκησης από τον μάνατζερ. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Για να επιτευχθεί η διοίκηση των ανθρωπίνων πόρων απαιτείται η δόμηση ολόκληρης της οργανωσιακής κουλτούρας της επιχείρησης από τον μάνατζερ ηγέτη. Η οργανωσιακή κουλτούρα διαμορφώνεται στα πλαίσια του προγραμματισμού και της οργάνωσης της ίδιας της εταιρίας από τους εργαζομένους της και τους προϊσταμένους της. Με βάση τον προγραμματισμό τίθενται οι στόχοι της εταιρίας και προσδιορίζεται το πλαίσιο δράσης της προς την επίτευξη των στόχων. Η οργάνωση αφορά στον επιμερισμό των εργασιών και των καθηκόντων με την απόδοση των οδηγιών, η οποία δίνει την σκυτάλη στην διεύθυνση και τον έλεγχο από τον μάνατζερ για την υλοποίησή τους. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η οργανωσιακή κουλτούρα της επιχείρησης αποτελεί το πνεύμα της επιχείρησης και διαμορφώνει την λειτουργική της φύση. Ο μάνατζερ θα πρέπει να παρακινεί και να επηρεάζει θετικά τους υφιστάμενούς του για να γίνονται πιο αποδοτικοί στο έργο τους και να πραγματοποιούν τους στόχους που τους έχουν τεθεί. Θα πρέπει να διαμορφώνει ο ίδιος το πνεύμα της συνεργασίας μέσα στην επιχείρηση γεγονός που εδρεύει στις επικοινωνιακές δεξιότητες του ίδιου.

(Τριαντάρη Σ. 2020) Η σωστή επικοινωνιακή αντιμετώπιση και γνώση του μάνατζερ σε μια επιχείρηση του δίνει την πλήρη γνώση του τρόπου λειτουργίας της επιχείρησης ή του οργανισμού που διοικεί και του καθιστά πιο εύκολο τον εντοπισμό σφαλμάτων και την επίλυση των προβλημάτων που δημιουργείται. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Ο μάνατζερ οφείλει να διαμορφώσει την άτυπη πολιτική της ίδιας της εταιρίας στην εσωτερική λειτουργία της με βάση τους κανόνες που διαμορφώνονται από την ίδια την άσκηση της οργανωσιακής της δομής. Θα πρέπει να παρέχει κίνητρα και ανταμοιβές στους υφισταμένους του τα οποία θα είναι είτε χρηματικά είτε ηθικά. Τα χρηματικά κίνητρα αφορούν μόνονους απόδοσης ενώ τα ηθικά μπορούν να αποτελούν επιπλέον άδειες με βάση τα αποτελέσματα του κάθε εργαζομένου ή κάποιος τίτλος που θα παρέχεται ως επίτιμος τίτλος για να αναγνωρίζετε η προσφορά και να αποτελεί παράδειγμα για τους υπόλοιπους εργαζομένους. Η διοίκηση εταιριών και οργανισμών είναι μια υποκατηγορία της διοίκησης, η οποία εξελίχθηκε με βάση τις νέες συνθήκες, οι οποίες με την σειρά τους διαμόρφωσαν ένα νέο νομικό πλαίσιο για την ολοκλήρωση της δημόσιας διακυβέρνησης σε ευρωπαϊκό και παγκόσμιο επίπεδο (Τριαντάρη Σ. 2020). Η Νέα Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση αποτελεί το αποτέλεσμα της εξέλιξης του κανονιστικού πλαισίου που έχει διαμορφωθεί από την ενωσιακή πορεία της Ελλάδος, η οποία επηρεάζει τα πλαίσια λειτουργίας της ηγεσίας.

3.2 Νέα Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση

Η Νέα Δημόσια Διοίκηση και Διακυβέρνηση που διαμορφώνεται από την κοινοτική και εθνική νομοθεσία διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στην άσκηση της ηγεσίας στα σύγχρονα δεδομένα δημόσιας διοίκησης. Με την Συνθήκη της Λισαβόνας που υπογράφηκε τον Μάρτιο του 2000, θεσπίστηκε η στρατηγική της Λισαβόνας, η οποία ως στρατηγικό σχεδιασμό έχει την εκσυγχρόνιση της Ευρωπαϊκής πορείας για να μπορέσει να είναι η Ευρωπαϊκή Ένωση η δυναμικότερη οικονομία γνώσης στον κόσμο. Με βάση το στρατηγικό σχέδιο της Λισαβόνας προγραμματίζονται οι ενέργειες και οι δράσεις για τη δημιουργία βιώσιμης ανάπτυξης και νέων θέσεων εργασίας, οι οποίες θα παρέχουν μεγαλύτερη κοινωνική συνοχή. Στα πλαίσια αυτά ορίστηκε και ένα κοινό πλαίσιο διοικητικής εκσυγχρόνισης που βασικό σκοπό έχουν την εξισορρόπηση των αντικρουόμενων συμφερόντων την ανάπτυξη μοντέλων διοίκησης που θα αποτελούνται από σαφήνεια στόχων και πράξεων. Βασικός στόχος της Συνθήκης της Λισαβόνας είναι η αποκέντρωση της εξουσίας η οποία θα λειτουργεί στα πλαίσια διαφάνειας και ισότητας με κεντρικό άξονα πάντοτε τις πολιτικές και θεσμικές διαφορές των κρατών μελών (Sotirakou and Zerou, 2005)

Η Νέα Δημόσια Διοίκηση που έχει διαμορφωθεί ως στόχο έχει την δημιουργία μιας πιο ευέλικτης και αποκεντρωμένης δημόσιας χρηματοοικονομικής διοίκησης. Η λήψη αποφάσεων θα γίνεται με γνώμονα το Ανθρώπινο κεφάλαιο

έχοντας ως εργαλεία την διαβούλευση και την διαφάνεια. Βασικά χαρακτηριστικά της αποτελούν η διοίκηση της απόδοσης που πραγματοποιείται από την ανάπτυξη της στοχοθεσίας με την ταυτόχρονη κανονιστική αποτύπωση του οικονομικού ελέγχου, της ευελιξίας και την προώθηση της επαγγελματικής δεοντολογίας στα πλαίσια άσκησης της Δημόσιας Εξουσίας(Shabbir Cheema, 2005).

Πέρα από την Συνθήκη της Λισαβόνας, πλήθος κανόνων και οδηγιών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στοχεύει στον εκσυγχρονισμό της δημόσια διοίκησης, της ιδιωτικής πρωτοβουλίας και λειτουργίας των εταιριών, οι οποίες διαμορφώνουν το πεδίο δράσης της ηγεσίας και το οριοθετούν. Η εταιρική κοινωνική ευθύνη αποτελεί βασική ευρωπαϊκή κατεύθυνση που σκοπό έχει να εναρμονιστούν οι επιχειρήσεις τόσο στην οργανωσιακή τους κουλτούρα όσο και στις επιπτώσεις των δράσεών τους απέναντι στην κοινωνία. Βασικές θέσεις της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης που συστηματοποιεί η Ευρωπαϊκή Ένωση στο πλαίσιο των Κανόνων και Οδηγιών που εκδίδει είναι μεταξύ άλλων τα πρότυπα εργασίας και οι σωστές συνθήκες εργασίας, η ελευθερία του συνεταιρίζεσθε, η απαγόρευση διακρίσεων και η εξισορρόπηση μεταξύ γυναικών και ανδρών. Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί έναν από τους βασικότερους πυλώνες διασφάλισης της Εταιρικής Κοινωνικής Ευθύνης με την ταυτόχρονη μείωση των εκπομπών ρύπων και της ρύπανσης από τις εταιρίες, καθώς και η πάταξη της διαφθοράς και της δωροδοκίας.(eur-lex.europa.eu)

Στα ίδια πλαίσια κινείται και η Ελλάδα θεσπίζοντας μια σειρά από νόμους, οι οποίοι εφαρμόζονται τόσο στο πλαίσιο της δημόσιας διοίκησης εναρμονίζοντας τους κοινοτικούς κανόνες αλλά και κανόνες που αφορούν την εταιρική διακυβέρνηση των εταιριών. Ο Νόμος 4706/2020 για την Εταιρική Διακυβέρνηση αποτελεί την ενσωμάτωση της Οδηγίας 2017/828 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, μέτρα προς εφαρμογή του Κανονισμού 2017/1131. Ο νόμος της εταιρικής διακυβέρνησης αφορά με τον τρόπο διοικητικής διαμόρφωσης μια ανώνυμης εταιρίας για να εξασφαλίζεται η αποδοτική λειτουργία της και η εξασφάλιση των συμφερόντων τόσο των μετόχων της εταιρίας αλλά και του συνόλου της από αθέμιτης πρακτικές των ανθρώπων που κατέχουν διοικητικές θέσεις που μπορούν να επηρεάσουν με τις αποφάσεις τους την πορεία της εταιρίας για προσωπικό κέρδος με την συνεπακόλουθη κατάρρευση της εταιρίας και των μετόχων της. (Χελιώτη Ελεάννα,2018)

Ο νόμος 3230/2004 αποτελεί ένα ακόμη δείγμα της ελληνικής νομοθεσίας, το οποίο διαμορφώνει το πεδίο δράσης της δημόσιας διοίκησης του ελληνικού κράτους και θέτει το πλαίσιο λειτουργίας της ηγεσίας στη σύγχρονη θεώρησή της. Ο νόμος αφορά στην Καθιέρωση του συστήματος διοίκησης με στόχους και την μέτρηση της αποδοτικότητας. Με αυτό τον νόμο επιδιώκεται η αποτελεσματικότερη λειτουργία των δημοσίων υπηρεσιών και η ανταπόκριση του ανθρωπίνου δυναμικού στις σύγχρονες ανάγκες και τα πρότυπα διοίκησης. Ο νόμος αυτός αποτελεί από τους σημαντικότερους για τον προγραμματισμό και την επιδίωξη των στόχων της δημόσιας διοίκησης. Είναι ο νόμος που συστηματοποιεί τον τρόπο με

τον οποίο θα πρέπει να γίνεται ο προγραμματισμός για τον ορισμό κάθε στόχου των δημοσίων υπηρεσιών, της αποδοτικότητάς τους και της αποτελεσματικότητάς τους. Με βάση αυτό τον νόμο η δημόσια διοίκηση είναι υποχρεωμένη να βελτιώνει τις υπηρεσίες της και να οργανώνει τα πεδία ευθύνης και λογοδοσίας από τους προϊστάμενους στους υφιστάμενους με βασικό γνώμονα την επέλευση παραγωγικών αποτελεσμάτων των δημοσίων υπηρεσιών και Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου για το σύνολο του ελληνικού έθνους. Ωστόσο, όλες οι υπηρεσίες και τα δημόσια κέντρα διοίκησης δεν τον εφαρμόζουν έχοντας ως επακόλουθο οι διαδικασίες να μην προχωρούν και να μην γίνεται έλεγχος της λειτουργικότητας του δημοσίου παραγωγικού πλούτου, ο οποίος συνεχώς μειώνεται εξαιτίας της μη εφαρμογής του ίδιου του νόμου. (Καραβέργος Γεώργιος, 2010)

Τέλος, στα πλαίσια της Νέας Δημόσιας Διοίκησης που διαμορφώνουν το πεδίο δράσης της ηγεσίας στην σύγχρονη θεώρησή της στην σφαίρα της δημόσιας διοίκησής της αφορά ο η εφαρμογή του Νόμου 4622/2019. Ο Νόμος 4622/2019 αφορά την λειτουργία του Επιτελικό Κράτος την οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης. Η πολυνομία και η δαιδαλώδης γραφειοκρατία διαμόρφωναν μια χαοτική πραγματικότητα στα πλαίσια της δημόσιας διοίκησης. Αυτή την πραγματικότητα καλείται να αντιμετωπίσει νομοθετικά ο Νόμος του Επιτελικού Κράτους, ο οποίος ρυθμίζει την οργάνωση και την λειτουργία της Κυβέρνησης των κυβερνητικών οργάνων και της δημόσιας διοίκησης. Ο Νόμος αυτός απλοποιεί τους τρόπους με τους οποίους διενεργούνται οι κυβερνητικές πράξεις και οι διοικητικές ενέργειες της διοίκησης διαμορφώνοντας ένα ανθρωποκεντρικό περιβάλλον διοίκησης. Οριοθετεί το οργανόγραμμα της κυβέρνησης και τα πλαίσια διοίκησης κάθε οργάνου της κυβέρνησης έχοντας ως βασικές αρχές την σωστή διακυβέρνηση και την χρηστή διοίκηση. Με μια ματιά μπορεί κανείς να συνάγει ότι αποτελεί εκσυγχρονισμό του Νόμου 3032/2004, ωστόσο κάθε νέα νομοθετική ρύθμιση που αποσκοπεί στην εύρυθμη λειτουργία της δημόσιας διοίκησης με γνώμονα την ανάπτυξη του κράτους και την εξυπηρέτηση του πολίτη αποτελεί μια θεμιτή πράξη που οριοθετεί και εμπλουτίζει την ηγεσία στην σύγχρονη εποχή. (Τσάκωνας, 2020).

Ταυτόχρονα με την εξέλιξη των κανονιστικών πλαισίων λειτουργίας της ηγεσίας, η ψηφιακή εποχή επηρεάζει και διαμορφώνει σε μεγάλο βαθμό τον τρόπο άσκησης της ηγεσίας. Σήμερα, η ψηφιακή εποχή καλεί τον ηγέτη και την ομάδα που διοικεί να προσαρμοστεί στα νέα δεδομένα. Ο σύγχρονος ηγέτης θα πρέπει να έχει επικαιροποιημένες γνώσεις σχετικά με τις πληροφορίες και την τεχνολογία που συνεχώς αναβαθμίζεται για να μπορεί να παραμένει η εταιρία του ανταγωνιστική στην αδυσώπητη οικονομική πραγματικότητα της ελεύθερης αγοράς και του καπιταλισμού.

3.3 Η ηγεσία στην ψηφιακή εποχή

Η διαφορετική εποχή που έχει δημιουργηθεί παράγει διαφορετικά πλαίσια

ηγεσίας με προσαρμοσμένα πρότυπα ιεραρχικής εξουσίας, διαφορετικά θεσμικά κίνητρα και ένα διαφορετικό σύνολο δεξιοτήτων και συμπεριφορών. Η ραγδαία ανάπτυξη της τεχνολογίας και της παγκοσμιοποίησης έχει επηρεάσει την δομή και το περιεχόμενο της ηγεσίας. Πλέον γίνεται λόγος για την ψηφιακή εποχή της τεχνολογίας και της πληροφορίας. Η ψηφιακή εποχή αποτελεί μια μετάβαση από την βιομηχανική κοινωνία στην ψηφιακή. Οι τεχνολογικές εξελίξεις έχουν οδηγήσει στην ψηφιοποίηση της τεχνολογίας των επικοινωνιών και την επιτάχυνση της παγκοσμιοποίησης. Αυτή η νέα κατάσταση έχει οδηγήσει ως κεντρικό παράγοντα παραγωγής την γνώση και έχει απομακρύνει το ενδιαφέρον στην οργανωτική δομή εντός των οργανισμών με βάση την ιεραρχία. Πλέον δίνεται μεγαλύτερη έμφαση στην διανεμητική απονομή των καθηκόντων και στην βελτιστοποίηση του χρόνου ανταπόκρισης και παροχής των υπηρεσιών σε όλο το φάσμα του οργανισμού. Το περιβάλλον της λειτουργίας των οργανισμών πλέον είναι πολύ δυναμικό και γρήγορα εναλλασσόμενο. Για να μπορέσει να προσαρμοστεί η ηγεσία ενός οργανισμού στα σημερινά δεδομένα θα πρέπει να έχει άμεση προσαρμοστικότητα γεγονός που έγκειται στην ικανότητα του ηγέτη να μπορεί να αποκτά συνεχώς γνώση των δεδομένων που προκύπτουν και να διοχετεύει την γνώση σε όλο το εύρος της οργανικής οντότητας που διοικεί. (Wilson III, E. J., Goethals, G. R., Sorenson, G., & Burns, J. M., 2004).

Πλέον η κάθετη δεσμοί εξουσίας έχουν μεταστραφεί σε οριζόντιους και ο ψηφιακός ηγέτης καλείται να διαμορφώσει ισχυρότερους δεσμούς μεταξύ ατόμων ίσης κλίμακας στην ιεραρχία. Επιπλέον, στα πλαίσια της στελέχωσης και της διατήρησης της καινοτομίας του οργανισμού που διοικεί καλείται να διαμορφώσει δια μέσω του επικοινωνιακού του πλέγματος πολλές συμμαχίες με οργανισμούς από διαφορετικούς τομείς, διαφορετικές χώρες με ερευνητές, πολιτικούς που επηρεάζουν την ηγεσία της κοινωνίας καθώς και επιχειρηματίες και κυβερνητικούς αντιπροσώπους για να μπορέσει να επιτύχει να ξεχωρίσει ο οργανισμός του διαμορφώνοντας μια ελίτ για να μπορέσει να επιβιώσει στο μοντέλο της ψηφιακής πραγματικότητας που έχει διαμορφωθεί και απαιτεί πλήρη τεχνογνωσία, η οποία ξεχωρίζει στις λεπτομέρειες. (Wilson III, E. J., Goethals, G. R., Sorenson, G., & Burns, J. M., 2004).

Τα βασικά χαρακτηριστικά της φρόνησης, της πειθαρχίας, η επικοινωνιακή καλλιέργεια, η επιρροή δια μέσω της πειθούς που χαρακτηρίζουν την ηγεσία δεν έχουν αλλάξει. Ωστόσο, συνυπάρχουν σε διαφορετικές εκφάνσεις προσαρμοσμένες στην νέα ψηφιακή εποχή. Ο ηγέτης στην σημερινή εποχή καλείται συνεχώς να διευρύνει το πνεύμα του και να δυναμώνει την κοινωνική του μόρφωση. Για να το πετύχει αυτό θα πρέπει να επιμορφώνεται στα πλαίσια της τεχνολογικής ανάπτυξης και να μελετά τις προηγμένες τεχνολογικά κοινωνίες για να αντλήσει δεδομένα που θα προσαρμόσει στην δική του δομή. Για να μπορέσει να παραμένει απαραίτητος θα πρέπει ο ψηφιακός ηγέτης χρειάζεται νέες τάσεις, δεξιότητες και γνώσεις που θα αποκτήσει με την ενασχόληση με εργασιακές εμπειρίες που θα ανταποκρίνονται

στα κοινωνικά χαρακτηριστικά της νέας εποχής. (Wilson III, E. J., Goethals, G. R., Sorenson, G., & Burns, J. M., 2004).

Η παγκοσμιοποιημένη πραγματικότητα έχει αναδείξει και προκλήσεις που καλείται η σύγχρονη ηγεσία να διαχειριστεί. Ο υπερπληθυσμός αποτελεί το βασικότερο πρόβλημα, το οποίο αναπτύσσεται και επηρεάζει πολλούς παράγοντες, όπως η ίδια η επιβίωση του ανθρώπινου είδους. Γίνεται λόγος για την επιτακτική ανάγκη δημιουργίας μια παγκόσμιας διακυβέρνησης, η οποία θα δημιουργηθεί για να αντιμετωπίσει αποκλειστικά αυτό το πρόβλημα .

3.4 Η πρόκληση του υπερπληθυσμού και η παγκόσμια διακυβέρνηση

Ο υπερπληθυσμός αποτελεί το βασικότερο πρόβλημα που αντιμετωπίζει η ανθρωπότητα και μπορεί να οδηγήσει σε σοβαρές επιπλοκές στην κοινωνική πραγματικότητα. Η επιμήκυνση του προσδόκιμου ζωής του ανθρώπου εξαιτίας της εξέλιξης της επιστήμης της ιατρικής σε συνδυασμό με αναχρονιστικές νοοτροπίες που είχαν επικρατήσει σχετικά με την ισχύ που έχει ένα κράτος ανάλογα με τον πληθυσμό του έχουν οδηγήσει αυτή την στιγμή στην ύπαρξη οκτώ δισεκατομμυρίων ανθρώπων στον πλανήτη γη. Η ποσότητα του αριθμού αυτού είναι πολύ μεγάλη και οι επιπτώσεις της είναι τραγικές για όλα τα επίπεδα της ζωής. Ο υπερπληθυσμός οδηγεί στην κατανάλωση πολύ μεγάλου μέρους των πόρων της Γης, όπως για παράδειγμα της τροφής, των ορυκτών πόρων και οδηγεί στην αποψίλωση μεγάλων εκτάσεων γης για να μπορέσει να φιλοξενήσει το ανθρώπινο είδος. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα να οδηγείται η ισορροπία της φύσης σε κλονισμό έχοντας ως συνέπειες άγνωστες ακόμα για την ανθρωπότητα αλλά και την ίδια την ζωή. (Mohammad, N., 2010) Πέρα από το γεγονός της καταστροφής του πλανήτη που δημιουργεί ο υπερπληθυσμός, δημιουργεί μεγάλο αριθμό ανέργων, οι οποίοι δεν μπορούν να επιβιώσουν και η κατανάλωση τόσο μεγάλης ποσότητας τροφής και η αλόγιστη χρήση των πόρων δημιουργεί δυσαναλογίες οδηγώντας πολλά εκατομμύρια ανθρώπων στην πείνα και στον θάνατο. Επιπλέον, παρατηρείται από τις χώρες λάθος διαχείριση των εσόδων που προκύπτουν από το πετρέλαιο και τα καύσιμα και γενικότερα παρατηρείται μια πολύ κακή διαχείριση σε όλο το φάσμα της παγκόσμιας κοινωνίας. Οι κυβερνήσεις ανά τον κόσμο δεν φαίνεται να δείχνουν ουσιαστικό ενδιαφέρον για το σοβαρό πρόβλημα του υπερπληθυσμού απλά κάνουν κάποιες αναφορές χωρίς καμία ουσιαστική λήψη πολιτικών αποφάσεων για να διαχειριστούν το κρίσιμο αυτό ζήτημα και να το περιορίσουν, έχοντας παρασκηνακά τα εθνικά συμφέροντα της κάθε χώρας. Ωστόσο, η συνεχής διαιώνιση του ζητήματος του υπερπληθυσμού θα εξελιχθεί σε σοβαρό πρόβλημα, το οποίο θα θέσει τον νόμο της ζούγκλας.

Για να μπορέσει να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα του υπερπληθυσμού θα πρέπει να αποξενωθεί το φαινόμενο των εθνικών στερεοτύπων και να αναλάβει δράση μια κεντρική διεθνής διοίκηση στα πλαίσια της παγκόσμιας διακυβέρνησης.

Η παγκόσμια διακυβέρνηση είναι η διεύθυνση των πλαισίων ελέγχου της ηγεσίας σε παγκόσμια κλίμακα, η οποία υπερβαίνει τα νομοθετικά πλαίσια διακυβέρνησης των χωρών. (Jargin, S. V.,2009). Η παγκόσμια διακυβέρνηση θα διαχειρίζεται σημαντικά για την ανθρωπότητα ζητήματα και θα διαμορφώνει το νομοθετικό πλαίσιο δράσης αλλά και τον έλεγχο εφαρμογής των κανόνων. Σαφώς τα όρια που θα τεθούν θα πρέπει να έχουν καθαρά ηθικό χαρακτήρα για να διασφαλιστεί η κοινωνική ισορροπία. Ωστόσο, για να δοθεί τέτοια εξουσία σε κάποιον οργανισμό απαιτείται η συναίνεση όλων των χωρών του πλανήτη κάτι που είναι αρκετά δύσκολο δεδομένου ότι σε πολλές χώρες υπάρχουν διδακτορικά καθεστώτα και η γενικότερη αναχρονιστική αντίληψη της ισχύς από τις μεγάλες πληθυσμιακά και οικονομικά χώρες δεν θα δώσει την ευκαιρία στην αντιμετώπιση και διαχείριση του προβλήματος. Η παγκόσμια διακυβέρνηση διαχειρίζεται τους πόρους και διαμορφώνει προγράμματα ερευνών με βάση τα πραγματικά δεδομένα που επικρατούν στην κοινωνική και οικονομική πραγματικότητα όλων των εδαφών λαμβάνοντας υπόψη την πολιτισμική ετερότητα που διαμορφώνεται με βάση των παγκόσμιο χάρτη. Υπάρχουν οργανισμοί όπως ο ΟΗΕ ή το NATO που είναι εξοπλισμένα ως θεσμικά όργανα παγκόσμιας διακυβέρνησης, ωστόσο τα αποτελέσματά τους δεν είναι εμφανή. Η παγκόσμια διακυβέρνηση αποτελεί μια ουτοπία με τα σημερινά δεδομένα αλλά ο υπερπληθυσμός και η τάση των ισχυρών για επέκταση της ισχύος και τον έλεγχο των πόρων για συγκεκριμένες ομάδες έχει μεγάλες πιθανότητες να γίνει πράξη ελπίζοντας να μην είναι εφιάλτης αλλά μια σωστά δομημένη προσπάθεια διαχείρισης και οργάνωσης σε δεδομένα πόρων με πυρήνα την ανθρώπινη ύπαρξη και όχι με βάση ιδεολογικά κατάλοιπα που βασίζονται στο συμφέρον. Για να μπορέσει να είναι ένα επιτυχημένο εγχείρημα η διαχείριση της παγκόσμιας διακυβέρνησης ο ηγέτης που θα αναλάβει αυτό το έργο θα πρέπει να διακατέχεται από χαρακτηριστικά στην προσωπικότητάς του που θα διασφαλίζουν την ηθική στην λήψη των αποφάσεών του, την δικαιοσύνη, την συναισθηματική νοημοσύνη αλλά και την ενσυνειδητότητα. (Wilkinson, R., & Hughes, S. (Eds.),2002).

3.5 Τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ηγέτη

3.5.1 Η ηθική και η δικαιοσύνη

Η συνεχώς εξελισσόμενη κοινωνική πραγματικότητα, όπως διαμορφώνεται από την παγκοσμιοποίηση και την τεχνολογική ανάπτυξη συνεχώς αλλάζει, ωστόσο, κάποια χαρακτηριστικά της ηγεσίας και του ηγέτη παραμένουν αναλλοίωτα στον χρόνο. Η κοινωνική δικαιοσύνη και οι εθιμοτυπικοί κανόνες που θεμελιώνονται από την ηθική και την δικαιοσύνη οριοθετούν τα πλαίσια άσκησης της ηγεσίας από τον ηγέτη και διαμορφώνουν τα χαρακτηριστικά της. (Τριαντάρη Σ. 2020).Ο σύγχρονος ηγέτης θα πρέπει να διαμορφώνει την προσωπικότητά του με βάση την ηθική. Η ηθική αφορά, πρωτίστως, τον ίδιο τον άνθρωπο και το ήθος, η οποία σχετίζεται με το γνωστικό και ορθολογικό υπόβαθρο του ατόμου που στηρίζει τον τρόπο με τον

οποίο λαμβάνει τις αποφάσεις στην ζωή του. Έχοντας ως οδηγό τις πεποιθήσεις του και την φρόνησή του διαχωρίζει το τι είναι σωστό και τι λάθος απέναντι στον συνάνθρωπό του και την κοινωνία και χρησιμοποιεί αυτά τα κριτήρια για να επιλέξει την ορθή απόφαση, η οποία διαμορφώνεται από την εμπειρική του υπόσταση. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ηθική, επομένως, διαμορφώνει καθήκοντα στο άτομο στις δύο σφαίρες επιρροής του. Η πρώτη αφορά απέναντι στον ίδιο του τον εαυτό που σχετίζονται με την αυτοβελτίωση και την καλλιέργειά του, και η δεύτερη αφορά στην σχέση του με τους άλλους ανθρώπους, η οποία αφορά στην συμπεριφορά του και αυτό το πλαίσιο καθήκοντος είναι βασικό για τον ηγέτη καθώς αποτελεί την βασική παράμετρο καθήκοντος του ηγέτη στον εργασιακό χώρο καθώς καθορίζει τον τρόπο οργάνωσης και λειτουργίας του Οργανισμού που ηγείται αλλά και τις σχέσεις του με τους υφισταμένους. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Όπως έχει αναφερθεί η ηθική έχει ως κατεύθυνση την αρετή με προορισμό την ηθική αριστεία. Για να ολοκληρωθεί ο σκοπός της ο ηγέτης οφείλει να καλλιεργεί και να χρησιμοποιεί τα στοιχεία της αρετής στην προσωπικότητά του για να μπορεί να διοικεί αποτελεσματικά και να διαμορφώνει ένα υγιές εργασιακό περιβάλλον τόσο για τον ίδιο όσο και για τους υφισταμένους του. Οι θεμελιώδεις αρετές που θα πρέπει να πλαισιώνουν την ηθική στάση του ηγέτη είναι η ειλικρίνεια και το θάρρος, το όραμα του το οποίο θα πρέπει να στηρίζεται σε ρεαλιστικά δεδομένα σε συνάρτηση με την καινοτομία έτσι ώστε να προσεγγίζει, να επηρεάζει και να εμπνέει τους υφισταμένους του. Επιπλέον, θα πρέπει να μεριμνά τόσο για την σωματική όσο και για την πνευματική ασφάλεια των εργαζομένων του για να είναι ικανοποιημένοι με το εργασιακό περιβάλλον που διαμορφώνει. Τέλος, στις βασικότερες αρετές που θα πρέπει να διακατέχουν τον ηγέτη είναι η δόμηση ενός σωστού οργανωσιακού προγράμματος με βάση την φρόνηση και την ορθολογικότητα για να κυριαρχήσει στον πυρήνα του οργανισμού και της επιχείρησης η λογική και όχι το συμφέρον και η ανταγωνιστικότητα μεταξύ των εργαζομένων. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η δικαιοσύνη αποτελεί το δεύτερο βασικό χαρακτηριστικό που παραμένει αναλλοίωτο με τον χρόνο και οφείλει ο ηγέτης να καλλιεργεί τόσο στον εαυτό του όσο και στο εργασιακό του περιβάλλον. Η δικαιοσύνη αποτελεί το θεμέλιο της κοινωνικής ολοκλήρωσης, το οποίο διατηρεί την ισορροπία του συνόλου. Όσο αναφορά το περιβάλλον το οποίο θέλει να διαμορφώσει ο ηγέτης είτε πρόκειται για εργασιακό στα πρότυπα μια οργάνωσης ή μια επιχείρησης είτε πρόκειται για διοικητικό και αφορά την διακυβέρνηση, ο ηγέτης θα πρέπει να διαμορφώνει τους κανόνες και να τους επιβάλει στα πλαίσια της ισότητας τόσο στην κατανομή των αρμοδιοτήτων, το καθήκοντων και των ανταμοιβών. Με αυτό τον τρόπο θα διαμορφώσει μια οργανωσιακή δικαιοσύνη, η οποία θα παρακινεί τους εργαζομένους να συνεχίζουν το έργο τους γνωρίζοντας ότι λειτουργούν σε ένα ασφαλές και δίκαιο περιβάλλον από το οποίο θα αποκομίσουν εργασιακή εμπειρία

και μόνους που λειτουργούν ως οικονομικές ενίσχυσης αλλά και εργασιακής εξέλιξης ως επιβράβευση και ως κίνητρο στους εργαζομένους του. Για να μπορεί να εφαρμόσει την ηθική και την δικαιοσύνη θα πρέπει ο σύγχρονος ηγέτη να καλλιεργεί την συναισθηματική νοημοσύνη, η οποία αποτελεί τον συνδετικό κρίκο για μια ολοκληρωμένη και αποτελεσματική στρατηγική διοίκησης στην σύγχρονη εποχή. (Ουζούνη, Δ. 2017)

3.5.2 Η συναισθηματική νοημοσύνη

Η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελεί ένα από τα βασικότερα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του σύγχρονου ηγέτη καθώς αφορά στην επικοινωνιακή αλληλεπίδρασή του με τον εαυτό του και το κοινωνικό και οργανωσιακό περιβάλλον του. Με αυτό τον τρόπο πετυχαίνει την προσωπική ενδοσκόπηση και την διαπροσωπική επικοινωνία με τους άλλους ανθρώπους. Η συναισθηματική νοημοσύνη είναι μια έννοια, η οποία έκανε την εμφάνισή της σχετικά προσφάτως, το 1990, ωστόσο αποτελεί βασική ικανότητα που θα πρέπει να κατέχει και να καλλιεργεί ο σύγχρονος ηγέτης. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Συναισθηματική νοημοσύνη είναι η αντίληψη του ατόμου να αναγνωρίζει τα συναισθήματα του και να τα εκλογικεύει. Με αυτόν τον τρόπο το άτομο μπορεί να διαχειρίζεται τον συναισθηματικό του κόσμο και να μπορεί να λειτουργεί αρμονικά στην κοινωνία. Έτσι, επιτυγχάνεται η αυτογνωσία του ατόμου και η ικανότητα του να αντιμετωπίζει τις καταστάσεις στην ζωή του. Πέρα από την ατομική αναζήτηση στην οποία προχωρά το άτομο μαθαίνει δια μέσου της συναισθηματικής νοημοσύνης να αντιλαμβάνεται και τα συναισθήματα των συνανθρώπων του. Να τα βιώνει ως δικά του συναισθήματα, να μπαίνει στην θέση του άλλου και εξαιτίας αυτής της διάδρασης να μπορεί να είναι χρήσιμος και σωστός σύμβουλος και για τους υπόλοιπους κοινωνούς. Η αλληλεπίδραση αυτή βοηθάει τους ανθρώπους να μπορούν να εξωτερικεύουν τα συναισθήματα τους αλλά και τους καθιστά ενεργούς ακροατές, ως προς τα προβλήματα των υπολοίπων ανθρώπων. Δημιουργεί το περιβάλλον για την ομαλή επικοινωνία και την εύρυθμη λειτουργία της κοινωνίας ως σύνολο από τον πυρήνα της προσωπικότητας στο σύνολο του κοινωνικού οργανισμού. (Goleman D. 1998)

Στα πλαίσια της ηγεσίας η εφαρμογή της συναισθηματικής νοημοσύνης είναι καθοριστική. Ο ηγέτης μπορεί να αναγνωρίζει τον συναισθηματικό του κόσμο και τιθασει τα συναισθήματά του εκλογικεύοντάς τα. Με αυτό τον τρόπο οδηγείται στην αυτεπίγνωση και στην καλλιέργεια του πνεύματός του φτάνοντας στον καλύτερο εαυτό του, μπορώντας ο ίδιος να αξιολογήσει καλύτερα τις καταστάσεις περιορίζοντας αρνητικά στοιχεία της προσωπικότητας όπως είναι ο θυμός και η παρορμητικότητα αλλά και φτάνοντας ο ίδιος στην ευτυχία και την αισιοδοξία. Στα πλαίσια της διαχείρισης των σχέσεων με τους υπόλοιπους ανθρώπους, η συναισθηματική νοημοσύνη αποτελεί μια μέθοδο διάγνωσης των συναισθημάτων που υπάρχουν και δημιουργούνται σε ένα σύνολο υφισταμένων και εργαζομένων, η

οποία βοηθάει τον ηγέτη να τα αναγνωρίσει, να τα διαχειριστεί και τελικά να τα αντιμετωπίσει ενισχύοντας με αυτό τον τρόπο την επικοινωνία του αλλά και τις ίδιες τις σχέσεις με την ομάδα που διοικεί. Με την συναισθηματική νοημοσύνη ο ηγέτης μπορεί να κατανοήσει τους υφισταμένους του και τονώνει την οργανωσιακή επίγνωση που έχει για την ομάδα, διαμορφώνοντας πλήρως σωστά προσαρμοσμένες εντολές και κατευθύνσεις ανάλογες με τις ανάγκες του οργανισμού και των εργαζομένων δημιουργώντας ένα μοντέλο συμβουλίου ηγέτη, ο οποίος είναι καθοδηγητικός, σαφής, υποστηρικτικός συνεργατικός, διπλωμάτης ολοκληρώνοντας τόσο τον ρόλο του από την δεοντολογική σκοπιά του όσο και την ομάδα που διοικεί. Για να μπορεί να αφουγκραστεί τα συναισθήματα που δημιουργούνται στην ομάδα του, να τα αξιολογεί και να τα διαχειρίζεται ο σύγχρονος ηγέτης οφείλει να είναι παρόν και να αντιλαμβάνεται τα ερεθίσματα του περιβάλλοντός του αξιοποιούμενος την ενσυναίσθηση. (Τριαντάρη Σ. 2020)

3.5.3 Ενσυνειδητότητα και ηγεσία

Η ενσυνειδητότητα ή ενσυναίσθηση αποτελεί το βασικότερο χαρακτηριστικό και γνώρισμα του σύγχρονου ηγέτη και ορίζεται ως η επίγνωση του ατόμου τόσο για την εσωτερική του κατάσταση όσο και για το περιβάλλον του. Η ενσυναίσθηση είναι η ικανότητα του ανθρώπου να μπορεί να αποστασιοποιείται πνευματικά από τα προβλήματά του. Να βρίσκεται στο παρόν και να μπορεί να αναγνωρίζει, χωρίς συναισθηματικούς χρωματισμούς, το υπάρχον πρόβλημα. Με αυτόν τον τρόπο το άτομο μπορεί να αναγνωρίζει πιο εύκολα την λύση του προβλήματος του αλλά και να βιώνει την υπάρχουσα κατάσταση στην οποία βρίσκεται. Βασικά στοιχεία της ενσυναίσθησης είναι ο διαλογισμός και η εξωτερική παρατήρηση του προβλήματος από την θέση παρατηρητή. Με αυτόν τον τρόπο το άτομο αντιλαμβάνεται καλύτερα των εσωτερικό του κόσμο και μπορεί να αναγνωρίσει και να τιθασεύσει τόσο τα συναισθήματά του όσο και τις αντιδράσεις του. (Τριαντάρη Σ. 2020)

Η ενσυνειδητότητα ή ενσυναίσθηση αποτελεί το βασικότερο εσωτερικό εργαλείο του ηγέτη για να μπορεί να αξιολογεί όλες τις καταστάσεις. Λειτουργεί ως παρατηρητής στο πρόβλημα για να μπορεί να τα αναγνωρίσει πρωτίστως και στην συνέχεια να το αξιολογήσει για να το αντιμετωπίσει. Καθίσταται ενεργός ακροατής και μέσω του εσωτερικού του ορθολογικού διαλόγου αποδεσμεύεται από τις παρελθοντικές εμπειρίες και επικεντρώνεται σε κάθε παροντική πρόκληση την οποία αποδομεί στις ουσιαστικές της παραμέτρους και μπορεί να επιλύσει ευκολότερα χωρίς να επηρεάζεται από τα προσωπικά του συναισθήματα ή την γνώμη του περιβάλλοντός του. Δια μέσω της ενσυναίσθησης και του διαλογισμού μειώνει το άγχος και τα αρνητικά του συναισθήματα ενισχύει την συναισθηματική του νοημοσύνη που είναι σημαντική για την επικοινωνία του στις σχέσεις του με τους εργαζομένους και υφισταμένους του και επιπλέον τονώνει όλες τις αρετές που πρέπει να πρεσβεύουν έναν ηγέτη καθιστώντας τον ισορροπημένο, σταθερό και ώριμο για να μπορεί να διαμορφώνει το όραμά του και να το υλοποιεί. (Τριαντάρη

Σ. 2020)

Στα πλαίσια της σύγχρονης ηγεσίας είναι δέον να αποδοθούν οι δεξιότητες αλλά και τα βασικά χαρακτηριστικά που διακατέχουν έναν ηγέτη στο επαγγελματικό περιβάλλον. Με αυτό τον τρόπο θα μπορέσει να γίνει αξιολόγηση σχετικά με το τι πραγματικά θεωρούν στα πλαίσια μιας έρευνας οι υφιστάμενοι εργαζόμενοι ως δεξιότητες του σύγχρονου ηγέτη αλλά και να αποδοθεί ένας μέρος από τα πραγματικά βασικά χαρακτηριστικά ενός ηγέτη στο επαγγελματικό περιβάλλον. Ως ηγέτης στο επαγγελματικό περιβάλλον θεωρείται ο άνθρωπος που διακατέχει ανώτατη διοικητική θέση.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο ΕΡΕΥΝΑ

4.1 Μεθοδολογία

Η παρούσα μελέτη περίπτωσης αποτελεί μια έρευνα για την ανάδειξη των δεξιοτήτων που θα πρέπει να διακατέχουν έναν ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον αλλά και τα βασικά χαρακτηριστικά που τελικά διακατέχουν έναν ηγέτη στο περιβάλλον αυτό. Ως ηγέτης χαρακτηρίστηκε στην έρευνα το άτομο που κατέχει ανώτερη διοικητική θέση στην ιεραρχία της οργάνωσης ή επιχείρησης που εργάζονται ή έχουν εργαστεί οι ερωτηθέντες. Για να αξιολογηθούν οι δεξιότητες αυτές παρουσιάστηκαν στους ερωτηθέντες στο πρώτο μέρος του ερωτηματολογίου μερικές από τις βασικές δεξιότητες που διακατέχουν έναν ηθικό ηγέτη για να εκφράσουν την άποψή τους αν πράγματι συμφωνούν ή διαφωνούν με τον χαρακτηρισμό αυτών των συμπεριφορών ως δεξιότητες ενός ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον. Στο δεύτερο μέρος του ερωτηματολογίου χρησιμοποιήθηκαν ερωτήσεις που αφορούσαν τα βασικά χαρακτηριστικά των προϊσταμένων τους στο εργασιακό περιβάλλον που έχουν εργαστεί για να αξιολογηθούν αν όντως οι κάτοχοι των ανώτερων διοικητικών θέσεων ασκούσαν την διοίκησή τους στα πλαίσια της ηγεσίας ή κάναν κατάχρηση της εξουσίας τους. Ενδιάμεσα υπήρχε και μια ιδιαίτερη ερώτηση για να γίνει η μετάβαση από τις δεξιότητες του ηγέτη στα χαρακτηριστικά του, αν πιστεύουν ότι διαθέτουν οι επιχειρήσεις ή οι οργανισμοί ικανούς ηγέτες. Στο τέλος υπήρχαν κλειστού τύπου ερωτήσεις για την κατηγοριοποίηση των ανθρώπων που συμμετείχαν στην έρευνα με βάση το φύλο τους, την ηλικία τους και τα έτη της εργασιακής τους εμπειρίας.

Η έρευνα διενεργήθηκε στο μεγαλύτερο τμήμα της στα δικαστήρια του Εφετείου Κοζάνης και απευθύνθηκε στους υπαλλήλους των δικαστηρίων, δικαστές, δικηγόρους και ασκούμενους δικηγόρους. Ένα μικρότερο μέρος της ολοκληρώθηκε σε υπαλλήλους επιχειρήσεων σούπερ μάρκετ, γυμναστηρίων αλλά και τυχαίων ανθρώπων για την ολοκλήρωση της δειγματοληψίας και την εξαγωγή συμπερασμάτων. Η έρευνα διεξήχθη τον μήνα Ιανουάριο του 2023 και βασίστηκε σε παρόμοιες έρευνες σε συνδυασμό με την επιστημονική πηγή που απέδωσε η διπλωματική διατριβή.

Η συμμετοχή στην έρευνα διαφύλαξε την πλήρη διασφάλιση των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα των συμμετεχόντων για να εξασφαλιστεί η συμμετοχή τους

αλλά και η ειλικρίνεια στις απαντήσεις τους. Το πλήθος των ατόμων που ερωτήθηκαν ανέρχεται στα εξήντα γεγονός που καταδεικνύει ότι τα αποτελέσματα της έρευνας δεν μπορούν να εξαγάγουν ασφαλή συμπεράσματα. Μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας για την συμπλήρωση και συλλογή των ερωτηματολογίων υπήρξε η συστηματοποίηση και η εισαγωγή τους στο πρόγραμμα ανάλυση δεδομένων SPSS για να μπορέσει να πραγματοποιηθεί η περιγραφική ανάλυση των αποτελεσμάτων με την δημιουργία πινάκων για κάθε ερώτηση.

4.2 Αποτελέσματα

Ξεκινώντας την περιγραφική ανάλυση των απαντήσεων προκύπτει ότι από το σύνολο των ερωτηθέντων οι 35 είναι γυναίκες σε ποσοστό 58,3% και 25 είναι άντρες σε ποσοστό 41,7%. Όσο αναφορά την ηλικία των συμμετεχόντων προκύπτει η πλειοψηφία ανήκει στην ηλικιακή ομάδα 46-55 ετών σε ποσοστό 36,7%, είτε είναι 36-45 ετών σε ποσοστό 23,3% είτε ανήκουν στην ηλικιακή ομάδα 25-35 σε ποσοστό 20%. Μικρότερη συμμετοχή σημειώθηκε σε άτομα των ηλικιακών ομάδων 56-65 ετών σε ποσοστό 10% 18-24 ετών σε ποσοστό 8,3% ενώ μόνο ένα άτομο ανήκε στην ηλικιακή ομάδα 66 ετών και πάνω σε ποσοστό 1,7% του συνολικού δείγματος. Επιπλέον με βάση τα έτη εργασιακής εμπειρίας προκύπτει ότι το μεγαλύτερο ποσοστό ανήκει στην κατηγορία από 20 έως 30 ετών εργασιακής εμπειρίας σε ποσοστό 28,3% ενώ ακολουθούν τα άτομα με 15 έως 19 ετών εργασιακής εμπειρίας με ποσοστό 20%. Ακολουθούν στα ίδια ποσοστά τα άτομα με 30 και πάνω χρόνια εργασιακής εμπειρίας σε ποσοστό 16,7% μαζί με τα άτομα από 1 έως 4 έτη εργασιακής εμπειρίας στο ίδιο ποσοστό 16,7%. Μικρότερη συμμετοχή παρατηρήθηκε στα άτομα με εργασιακή εμπειρία από 5 έως 9 έτη σε ποσοστό 10% καθώς και στα άτομα από 10 έως 14 έτη εργασιακής εμπειρίας σε ποσοστό 8,3%. (Πιν.1)

Πίνακας 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά ερωτηθέντων.

Φύλο

	Συχνότητα	Ποσοστό%
Γυναίκα	35	58,3
Άντρας	25	41,7
Σύνολο	60	100,0

Ηλικία

	Συχνότητα	Ποσοστό%
18-24	5	8,3
25-35	12	20,0

36-45	14	23,3
46-55	22	36,7
56-65	6	10,0
66+	1	1,7
Σύνολο	60	100,0

Έτη εργασιακής εμπειρίας

	Συχνότητα	Ποσοστό%
1-4	10	16,7
5-9	6	10,0
10-14	5	8,3
15-19	12	20,0
20-30	17	28,3
30+	10	16,7
Σύνολο	60	100,0

Πίνακας 2. Κατανομή Ερωτηθέντων με βάση το αν θεωρούν ως δεξιότητα ενός ηγέτη να παρέχει ελευθερία κινήσεων και αποφάσεων στους εργαζομένους του.

	Συχνότητα	Ποσοστό
Συμφωνώ απόλυτα	32	53,3
Συμφωνώ	24	40,0
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4	6,7
Σύνολο	60	100,0

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκεντρώθηκαν από τους ερωτηθέντες μεγαλύτερο ποσοστό συμφωνεί απόλυτα σε ποσοστό 53,3% αλλά και συμφωνεί σε ποσοστό 40% ότι το να παρέχει ο ηγέτης ελευθερία κινήσεων και αποφάσεων στους εργαζομένους του αποτελεί δεξιότητά του. Ένα πολύ μικρό ποσοστό της τάξεως του 6,7% δεν συμφωνεί ούτε διαφωνεί και κανείς από τους ερωτηθέντες δεν διαφώνησε ή διαφώνησε απόλυτα με την δεξιότητα αυτή του ηγέτη(Πιν.2)

Πίνακας 3. Κατανομή των Ερωτηθέντων με βάση το αν θεωρούν ως δεξιότητα του ηγέτη να επιδεικνύει κατανόηση στην συναισθηματική κατάσταση και τα προβλήματα των εργαζομένων του

Συμφωνώ απόλυτα	25	41,7
Συμφωνώ	32	53,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	5,0
Σύνολο	60	100,0

Αντίστοιχα, όσο αναφορά τον χαρακτηρισμό ως δεξιότητας ενός ηγέτη να επιδεικνύει κατανόηση στην συναισθηματική κατάσταση και τα προβλήματα των εργαζομένων του το μεγαλύτερο ποσοστό απάντησε ότι συμφωνεί σε ποσοστό 53,3% ενώ μια μεγάλη μερίδα των ερωτηθέντων απάντησε ότι συμφωνεί απόλυτα σε ποσοστό 41,7%. Ένα ποσοστό μόλις 5% απάντησε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με τον χαρακτηρισμό αυτής της ενέργειας ως δεξιότητα ενός ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον.(Πιν.3)

Πίνακας 4. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση αν θεωρούν την διαφάνεια και τις σωστές οδηγίες ως δεξιότητα του ηγέτη

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	44	73,3
Συμφωνώ	11	18,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	3	5,0
Διαφωνώ	2	3,3
Σύνολο	60	100,0

Σύμφωνα με το σύνολο των απαντήσεων σε συντριπτικό ποσοστό 73,3% των ερωτηθέντων συμφωνούν απόλυτα ότι αποτελεί δεξιότητα του ηγέτη να διοικεί με διαφάνεια και να δίνει σωστές οδηγίες. Το 18,3 % των ερωτηθέντων συμφωνεί με αυτή την δεξιότητα ενώ ένα 5% ούτε συμφωνεί και ούτε διαφωνεί και ένα ακόμα μικρότερο ποσοστό της τάξεως του 3,3% διαφωνεί.(Πιν.4)

Πίνακας 5. Κατανομή των Ερωτηθέντων με βάση του αν θεωρούν την ταπεινότητα και την ενεργό συμμετοχή στην οργανωσιακή ανάπτυξη του εργασιακού

περιβάλλοντος που διοικεί ως δεξιότητες του ηγέτη

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	18	30,0
Συμφωνώ	30	50,0
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10	16,7
Διαφωνώ	2	3,3
Σύνολο	60	100,0

Στο μεγαλύτερο ποσοστό του πληθυσμού των ερωτηθέντων 50% συμφωνούν ότι αποτελούν δεξιότητες του ηγέτη η ταπεινότητα και η ενεργός συμμετοχή στην οργανωσιακή ανάπτυξη του περιβάλλοντος που διοικεί. Το 30% συμφωνεί απόλυτα ότι αποτελούν δεξιότητες ενός ηγέτη ενώ σε ποσοστό 16,7% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν και ένα 3,3% διαφωνεί σχετικά με τον χαρακτηρισμό αυτών ως δεξιότητες ενός ηγέτη.(Πιν.5)

Πίνακας 6. Κατανομή των Ερωτηθέντων με βάση του αν αποτελούν δεξιότητες του ηγέτη η έμπνευση των εργαζομένων του και η ικανότητα επικέντρωσης στον στόχο τους.

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Valid Συμφωνώ απόλυτα	26	43,3
Συμφωνώ	27	45,0
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	4	6,7
Διαφωνώ	2	3,3
Διαφωνώ απόλυτα	1	1,7
Σύνολο	60	100,0

Σχετικά με τον χαρακτηρισμό ως δεξιοτήτων ενός ηγέτη να εμπνέει του εργαζομένους τους και να του οδηγεί στην επικέντρωση των στόχων τους, το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων (45%) συμφωνεί ότι αποτελούν δεξιότητες

του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον, ένα εξίσου σημαντικό ποσοστό (43,3%) συμφωνεί απόλυτα ότι αποτελούν δεξιότητες του ηγέτη. Και πολύ μικρά είναι τα ποσοστά των ερωτηθέντων που ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν (6,7%) και μάλιστα ένας από τους ερωτηθέντες διαφωνεί απόλυτα.(Πιν.6)

Πίνακας 7. Κατανομή των Ερωτηθέντων με βάση το αν θεωρούν ως δεξιότητα του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον την στήριξη στην εργασιακή και προσωπική ανάπτυξη των εργαζομένων του

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	19	31,7
Συμφωνώ	31	51,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	6	10,0
Διαφωνώ	3	5,0
Διαφωνώ απόλυτα	1	1,7
Σύνολο	60	100,0

Η στήριξη στην εργασιακή και προσωπική ανάπτυξη των εργαζομένων ως δεξιότητα του ηγέτη βρίσκει σύμφωνους σε ποσοστό 51,7% το σύνολο των ερωτηθέντων ενώ σε ποσοστό 31,7% του βρίσκει απόλυτα σύμφωνους. Σε ποσοστό 10% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν ενώ ένα ποσοστό 5% διαφωνεί.(Πιν.7)

Πίνακας 8. Κατανομή των Ερωτηθέντων με βάση την πεποίθησή τους αν διαθέτουμε ικανούς ηγέτες στις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	4	6,7
Συμφωνώ	2	3,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	32	53,3
Διαφωνώ	18	30,0
Διαφωνώ απόλυτα	4	6,7
Σύνολο	60	100,0

Ιδιαίτερη σημασία στην έρευνα διαδραματίζει το αποτέλεσμα της κατανομής των ερωτηθέντων για την μετάβαση από τις δεξιότητες στα βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη στον εργασιακό χώρο με το αν διαθέτουμε ικανούς ηγέτες στους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις. Η πλειοψηφία των ερωτηθέντων απάντησε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί σε ποσοστό 53,3% ενώ σε μεγάλο ποσοστό 30% απάντησε ότι διαφωνεί και 4 από τους ερωτηθέντες σε ποσοστό 6,7% απάντησε ότι διαφωνεί απόλυτα. Ενώ πολύ μικρά ήταν τα ποσοστά (6,7%) που συμφωνούν απόλυτα και (3,3%) που συμφωνούν ότι διαθέτουμε ικανούς ηγέτες στους οργανισμούς και τις επιχειρήσεις.(Πιν.8)

Πίνακας 9. Κατανομή των Ερωτηθέντων με βάση το αν ο ηγέτης που έχουν εργαστεί ή εργάζονται τους φέρεται με σεβασμό

	Συχνότητα	Ποσοστό%
Συμφωνώ απόλυτα	17	28,3
Συμφωνώ	25	41,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	10	16,7
Διαφωνώ	6	10,0
Διαφωνώ απόλυτα	2	3,3
Σύνολο	60	100,0

Όσο αναφορά τα βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον από την δειγματοληψία προκύπτει ότι σε ποσοστό 41,7% ο ηγέτης συμπεριφέρεται με σεβασμό στους εργαζόμενους του ενώ σε ποσοστό 28,3% συμφωνούν απόλυτα ότι συμπεριφέρεται με σεβασμό. Σε ποσοστό 16,7% ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ενώ ένα 10% διαφωνεί και δυο από του ερωτηθέντες απάντησαν ότι διαφωνούν απόλυτα.(Πιν.9)

Πίνακας 10. Κατανομή των συμμετεχόντων με βάση του αν ο ηγέτης στο εργασιακό περιβάλλον τους τους προστάτευε και τους βοηθούσε αν κάναν κάποιο λάθος

	Συχνότητα	Ποσοστό%
Συμφωνώ απόλυτα	14	23,3
Συμφωνώ	23	38,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	12	20,0

Διαφωνώ	10	16,7
Διαφωνώ απόλυτα	1	1,7
Σύνολο	60	100,0

Με βάση την κατανομή των ερωτηθέντων προκύπτει ο ηγέτης στο εργασιακό περιβάλλον προστατεύει και βοηθάει τους εργαζομένους του σε ποσοστό 38,3%. Σε ποσοστό 23,3% των ερωτηθέντων συμφωνούν απόλυτα ότι ο ηγέτης του προστατεύει και τους βοηθάει αν κάνουν κάποιο λάθος. Ωστόσο υπάρχει ένα ποσοστό (20%) που ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί και ένα ποσοστό της τάξεως του 16,7% που διαφωνεί ότι ο ηγέτης τους προστατεύει και τους βοηθάει αν κάνουν κάποιο λάθος.(Πιν.10)

Πίνακας 11. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση το αν ο ηγέτης τους παρείχε τα απαραίτητα εργαλεία και πληροφορίες για να ολοκληρώσουν την εργασία τους

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	5	8,3
Συμφωνώ	17	28,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	20	33,3
Διαφωνώ	17	28,3
Διαφωνώ απόλυτα	1	1,7
Σύνολο	60	100,0

Ο ηγέτης στο εργασιακό περιβάλλον δεν παρέχει όλα τα απαραίτητα εργαλεία και πληροφορίες στους εργαζομένους του για να ολοκληρώσουν την εργασία τους καθώς σε ποσοστό 33,3% των ερωτηθέντων ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν. Το 28,3% συμφωνούν αλλά και ένα 28,3% διαφωνούν.(Πιν.11)

Πίνακας 12. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση το αν ήταν ο ηγέτης τους ειλικρινείς και συνεπείς στις πράξεις του

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	8	13,3
Συμφωνώ	23	38,3

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	31,7
Διαφωνώ	6	10,0
Διαφωνώ απόλυτα	4	6,7
Σύνολο	60	100,0

Η ειλικρίνεια και η συνέπεια ως βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη των ερωτηθέντων στον εργασιακό τους χώρο τους βρίσκει σύμφωνους σε ποσοστό 38,3%. Σε ποσοστό 31,7% ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν στο γεγονός ότι ο ηγέτης ήταν ειλικρινής και συνεπής ενώ σε ποσοστό 10% διαφωνούν και σε ποσοστό 6,7% διαφωνούν απόλυτα.(Πιν.12)

Πίνακας 13. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση αν ο ηγέτης στο εργασιακό τους περιβάλλον ήταν δίκαιος

	Συχνότητα	Ποσοστό %
Συμφωνώ απόλυτα	7	11,7
Συμφωνώ	20	33,3
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	23	38,3
Διαφωνώ	6	10,0
Διαφωνώ απόλυτα	4	6,7
Σύνολο	60	100,0

Σε ποσοστό 38,3% των ερωτηθέντων ούτε συμφωνούν ούτε διαφωνούν στο γεγονός αν ο ηγέτης στο εργασιακό τους περιβάλλον ήταν δίκαιος. Σε ποσοστό 33,3% συμφωνούν ότι χαρακτηριζόταν ως δίκαιος ενώ σε ποσοστό 10% διαφωνούν και ένα μικρό ποσοστό(6,7%) διαφωνεί απόλυτα.(Πιν.13)

Πίνακας 14. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση αν ο ηγέτης άκουγε τις απόψεις των εργαζομένων και προωθούσε τις ιδέες τους

	Συχνότητα	Ποσοστό%
Συμφωνώ απόλυτα	6	10,0
Συμφωνώ	21	35,0

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	25	41,7
Διαφωνώ	6	10,0
Διαφωνώ απόλυτα	2	3,3
Σύνολο	60	100,0

Αναφορικά με τα βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον το 41,7% επέλεξε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με την ερώτηση αν τους συμβουλευόταν ο ηγέτης του εργασιακού περιβάλλοντός τους και προωθούσε τις ιδέες τους. Σε ποσοστό 35% συμφωνεί ότι ο ηγέτης του εργασιακού περιβάλλοντός τους τους άκουγε και προωθούσε τις ιδέες τους ενώ ένα ποσοστό 10% διαφωνεί. (Πιν.14)

Πίνακας 15. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση αν ο ηγέτης του εργασιακού περιβάλλοντός τους διοικούσε ή διοικεί αυταρχικά δια μέσου της τιμωρίας και του φόβου

	Συχνότητα	Ποσοστό%
Συμφωνώ απόλυτα	2	3,3
Συμφωνώ	7	11,7
Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	8	13,3
Διαφωνώ	22	36,7
Διαφωνώ απόλυτα	21	35,0
Σύνολο	60	100,0

Αναφορικά με το γεγονός αν ο ηγέτης διοικεί το εργασιακό του περιβάλλον αυταρχικά δια μέσου της τιμωρίας και του φόβου τα μεγαλύτερα ποσοστά των ερωτηθέντων απάντησαν ότι διαφωνούν σε ποσοστό 36,7% και διαφωνούν απόλυτα σε ποσοστό 35%. Ένα πολύ μικρό ποσοστό 11,7% απάντησε ότι συμφωνεί και μόλις δύο εκ των ερωτηθέντων ότι συμφωνεί απόλυτα. (Πιν.15)

Πίνακας 16. Κατανομή των ερωτηθέντων με βάση το αν ο ηγέτης του εργασιακού τους περιβάλλοντος ήταν ηθικός

	Συχνότητα	Ποσοστό%
Συμφωνώ απόλυτα	10	16,7
Συμφωνώ	23	38,3

Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ	19	31,7
Διαφωνώ	1	1,7
Διαφωνώ απόλυτα	7	11,7
Σύνολο	60	100,0

Τέλος, όσο αναφορά τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον στους ερωτηθέντες απευθύνθηκε η ερώτηση αν ήταν ηθικός. Το μεγαλύτερο ποσοστό (38,3) απάντησε θετικά επιλέγοντας ότι συμφωνεί ότι ο ηγέτης τους ήταν ηθικός. Ένα σημαντικό ποσοστό απάντησε(31,7%) απάντησε ότι ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί ενώ το 11,7% απάντησε ότι διαφωνεί απόλυτα. (Πιν.16)

4.3 Συμπεράσματα

Η παρούσα έρευνα είχε ως στόχο να προσεγγίσει τις δεξιότητες και τα βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον. Ως ηγέτης στην έρευνα θεωρήθηκε το άτομο που κατέχει ανώτερη ηγετική θέση στην ιεραρχία της οργάνωσης ή επιχείρησης που εργάζονται ή έχουν εργαστεί οι συμμετέχοντες στην έρευνα. Στο πλαίσιο της έρευνας οι συμμετέχοντες ερωτήθηκαν για βασικά χαρακτηριστικά που πλαισιώνουν έναν ηγέτη στο πρώτο μέρος της και αν αυτά μπορούν να αποτελέσουν δεξιότητές του ηγέτη, οι οποίες ενισχύουν τόσο την αποτελεσματικότητά του, την σωστή διοίκησή του όσο και την απόδοση των εργαζομένων του.

Για να γίνει ανάλυση της έρευνας θα πρέπει να γίνει σύγκριση του θεωρητικού προς το ερευνητικό μέρος για να εντοπιστούν τυχόν συγκλίσεις και αποκλίσεις στις απαντήσεις που επέλεξαν οι ερωτηθέντες-εργαζόμενοι, για το ποιες είναι οι δεξιότητες, που πρέπει να διακατέχουν τον ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον και ποια είναι τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ηγέτη στο σύγχρονο περιβάλλον στην πράξη σε σχέση με την θεωρία της ηγεσίας.

Διαπιστώθηκε μέσω της έρευνας ότι ως μέσο για την σωστή διοίκηση της επιχείρησης ή του οργανισμού αποτελεί η ελευθερία που προσφέρει ο ίδιος ο ηγέτης στην οργανωσιακή του δομή και τους εργαζομένους του για την επαγγελματική τους λειτουργικότητα αλλά και την ελευθερία στην λήψη αποφάσεων, αποτελούν δεξιότητα ενός ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον. Η ελευθερία κινήσεων και αποφάσεων ενδυναμώνει την ποικιλομορφία απόψεων και μπορεί να δημιουργήσει καλύτερες λύσεις στα προβλήματα που μπορεί να αντιμετωπίσει το εργασιακό περιβάλλον που διοικεί ο ηγέτης. Συγκρίνοντας το ερευνητικό με το θεωρητικό μέρος, καταλήγουμε στο γεγονός ότι το να δίνει ο ηγέτης ελευθερία στις κινήσεις τους και στην λήψη αποφάσεων αποτελεί δεξιότητά του στο εργασιακό περιβάλλον, η οποία ενδυναμώνει την εμπιστοσύνη των υφισταμένων του, παρέχει καλύτερη εικόνα στην ανατροφοδότηση για την λήψη της ιδανικότερης απόφασης. Ενισχύει τους προσωπικούς δεσμούς μέσα στην ίδια την επιχείρηση και παράγει το αίσθημα της ασφάλειας, το οποίο με την σειρά του τροφοδοτεί την ικανότητα των εργαζομένων να αποδίδουν καλύτερα παρέχοντας

για τον οργανισμό τα επιθυμητά αποτελέσματα εκπλήρωσης των στόχων του.

Επιπλέον, στις δεξιότητες του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον συγκαταλέγονται η κατανόηση της συναισθηματικής κατάστασης και των προβλημάτων των εργαζομένων από τον ηγέτη. Μέσω της συναισθηματικής κατανόησης προκαλείται μια σχέση πέρα από επαγγελματική, η οποία παρέχει την ασφάλεια στους εργαζομένους να μπορούν να εκφραστούν αλλά και να γίνονται περισσότερο παραγωγικοί. Σε αυτό το σημείο γίνεται κατανοητή η ταύτιση του θεωρητικού μέρος προς το ερευνητικό όσο αναφορά ότι αποτελεί βασική δεξιότητα ενός ηγέτη να καλλιεργεί και να χρησιμοποιεί την συναισθηματική νοημοσύνη του για να μπορεί να αντιλαμβάνεται την συναισθηματική κατάσταση των εργαζομένων του. Με την συναισθηματική νοημοσύνη ο ηγέτης μπορεί να διαχειρίζεται καλύτερα το ανθρώπινο δυναμικό του ανάλογα με την ψυχολογική κατάσταση που αντιμετωπίζει προσωπικά ο καθένας. Με την διαχείριση αυτή προβαίνει στην καλύτερη αξιοποίηση του δυναμικού του παρέχοντας λύση ή υποστήριξη στα προβλήματα των εργαζομένων του ενισχύοντας το αίσθημα ασφάλειας και κατανόησης με το οποίο ο καθένας προσπαθεί σε τελική ανάλυση να στηρίξει τόσο τον συνεργάτη του αλλά και τον ίδιο τον οργανισμό, τον οποίο αισθάνεται ως προέκταση του ίδιου του εαυτού του και ταυτίζεται.

Η διαφάνεια και οι σωστές οδηγίες από τον ηγέτη αποτελούν άλλη μια δεξιότητα του ηγέτη όπως προκύπτει από την σύγκριση του θεωρητικού με το ερευνητικό μέρος. Για να τονώνει το αίσθημα της ασφάλειας στους εργαζομένους του, ο ηγέτης ενός εργασιακού περιβάλλοντος θα πρέπει να διαρθρώνει μια κοινά γνωστή σε όλους πολιτική, χωρίς παρασκηνακές στρατηγικές για να μπορούν όλοι να γνωρίζουν την πορεία που χαράσσεται από τον ίδιο αλλά και να συμμετέχουν ενεργά στην οριοθέτηση των επόμενων κινήσεων της εταιρίας ή του οργανισμού. Οι σαφείς οδηγίες, επίσης, είναι θεμελιώδης δεξιότητα ενός ηγέτη καθώς χάρη σ' αυτές η επικοινωνία εντός της επιχείρησης είναι σωστά δομημένη και μεταφέρονται οι εντολές γρήγορα και αποτελεσματικά αποδίδοντας και οι εργαζόμενοι το επιθυμητό αποτέλεσμα που οραματίζεται ο ηγέτης στην πράξη. Παρατηρείται ότι τα στοιχεία της διαφάνειας και των σωστών οδηγιών, τα οποία επιλέχθηκαν από τους ερωτηθέντες ως δεξιότητες του ηγέτη στο επαγγελματικό περιβάλλον, αποτελούν χαρακτηριστικά της σύγχρονης θεώρησης της ηγεσίας ως τμήμα του μάνατζμεντ. Ο ηγέτης γίνεται σαφές ότι θα πρέπει να λειτουργεί ως μάνατζερ κάθε οργανισμού και να διαμορφώνει το οργανωσιακό περιβάλλον της επιχείρησης που ηγείται. Κυρίως μάλιστα να διαμορφώνει το κατάλληλο περιβάλλον και τις σωστές οδηγίες ώστε να είναι σαφείς για τους εργαζομένους και να μπορούν οι ίδιοι να γνωρίζουν το επιχειρησιακό πλάνο του οργανισμού έτσι ώστε να είναι αποτελεσματικοί, παραγωγικοί αλλά και να λειτουργούν ως ομάδα.

Η ταπεινότητα και η ενεργός συμμετοχή αποτελούν ακόμα δυο δεξιότητες που θεωρούν οι εργαζόμενοι ως δεξιότητες ενός ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον. Για να μπορέσει να διοικήσει μια επιχείρηση στην σημερινή εποχή και έχοντας ως πρότυπο την ηγεσία υπό την ηθική της σκοπιά, ο ηγέτης οφείλει να παραμένει ταπεινός και συγκεντρωμένος στην απόδοση του οργανισμού που διοικεί. Για να μπορέσει να παρακινεί τους εργαζομένους του, έτσι ώστε να είναι παραγωγικοί, οφείλει πρώτος να δίνει το παράδειγμα της ενεργούς συμμετοχής στην λειτουργία του οργανισμού που διοικεί. Με αυτόν τον τρόπο δημιουργείται η έμπνευση των εργαζομένων του και η επικέντρωση στην υλοποίηση των στόχων τους στοιχεία που

επιλέχθηκαν από τους ερωτηθέντες στην έρευνα ως δεξιότητες ενός ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον με μεγάλα ποσοστά. Και σ' αυτό το σημείο παρουσιάζεται ταύτιση του ερευνητικού με το θεωρητικό μέρος καθώς ο ηγέτης ως βασικό χαρακτηριστικό του έχει την ηθική σύμφωνα με το θεωρητικό μέρος. Η ηθική προκαλεί τον ηγέτη να ενεργεί επιλέγοντας το σωστό τόσο για τους εργαζομένους του όσο και για την επιχείρηση που ηγείται. Το να λειτουργεί ο ηγέτης με βάση την ηθική στην διοίκησή του σημαίνει ότι δεν επωφελείται από την θέση λειτουργώντας με έπαρση αλλά με ταπεινότητα και καλείται να αποτελεί το παράδειγμα στους εργαζομένους του παραμένοντας στην πρώτη γραμμή της συμμετοχής στην καθημερινή ατζέντα της επιχείρησης εμπνέοντας με αυτό τον τρόπο τους εργαζομένους του.

Τέλος, με βάση την έρευνα, βασική δεξιότητα ενός ηγέτη είναι η στήριξη στην προσωπική και επαγγελματική ανάπτυξη των εργαζομένων του. Ο ηγέτης στη σημερινή εποχή κατέχεται από την δεξιότητα να παρέχει ασφάλεια στους εργαζομένους τους και υποστήριξη για να μπορούν να εξελίσσονται οι ίδιοι τόσο σε προσωπικό όσο και σε επαγγελματικό επίπεδο. Η προσωπική υποστήριξη που οδηγεί στην επαγγελματική ανάπτυξη είναι στοιχεία που δομούνται από την ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, όπως έχει αναπτυχθεί από το θεωρητικό μέρος και παρατηρείται από την έρευνα ότι υπάρχει ταύτιση.

Η έρευνα, ωστόσο, στο βασικότερο ερώτημά της σχετικά με το αν διαθέτουμε ικανούς ηγέτες, κατέδειξε ότι το μεγαλύτερο μέρος των ερωτηθέντων ούτε συμφωνεί ούτε διαφωνεί με αυτή την ερώτηση, ενώ ένα ακόμα μεγάλο μέρος απάντησε ότι διαφωνεί. Στα πλαίσια της ηγεσίας ως έννοιας θετικής όπως παρουσιάστηκε στο θεωρητικό της μέρος, δομείται σύμφωνα με την αρετή και οδηγεί στην ηθική αριστεία, είναι εμφανές ότι η έκφρασή της ως ανώτατη διοίκηση τόσο σε οργανισμούς και επιχειρήσεις όσο και στα πλαίσια ανώτατης δημόσιας εξουσίας δεν βρίσκει σύμφωνους τους ερωτηθέντες. Αυτό πηγάζει από τα αποτελέσματα των ανθρώπων που ενσωματώνουν τις ηγετικές θέσεις, οι οποίοι δεν διακατέχονται από τα βασικά γνωρίσματα της ηγεσίας που παρουσιάστηκαν στο θεωρητικό μέρος. Επομένως, προκαλούνται, εμφανώς αρνητικά παραδείγματα ηγεσίας για το σύνολο των διοικουμένων και αποδεικνύεται ότι οι ηγέτες θα πρέπει να λειτουργούν σύμφωνα με τα χαρακτηριστικά της ηγεσίας ως έννοιας που παρουσιάστηκαν στο θεωρητικό μέρος της εργασίας.

Στο επόμενο μέρος του ερωτηματολογίου ερωτήθηκαν οι συμμετέχοντες σχετικά με τα βασικά χαρακτηριστικά που χαρακτηρίζουν τον ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον τους στην πράξη. Σε αυτό το σημείο γίνεται η σύγκριση των βασικών χαρακτηριστικών της ηγεσίας από την θεωρητική της σκοπιά με τα πραγματικά γνωρίσματα του ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον.

Ο σεβασμός στους εργαζομένους του αποτελεί ένα βασικό χαρακτηριστικό του ανθρώπου που ασκεί ανώτερη εξουσία σε ένα εργασιακό περιβάλλον. Παρατηρείται ότι υπάρχει σύγκλιση σε αυτό το μέρος της έρευνας με το θεωρητικό τμήμα της εργασίας, καθώς ο σεβασμός αποτελεί μέρος της ηθικής που θα πρέπει να διακατέχει τον ηγέτη. Η ηθική αποτελεί τον πυρήνα των βασικών αξιακών συμπεριφορών τόσο σε ένα εργασιακό περιβάλλον όσο και σε κάθε πτυχή της ανθρώπινης κοινωνικής υπόστασης για την ολοκλήρωση του ανθρώπου αλλά και την αυτοπραγμάτωση του κοινωνικού σκοπού. Επομένως, τον ηγέτη στο εργασιακό περιβάλλον τον χαρακτηρίζει ο σεβασμός στους εργαζομένους του.

Επιπλέον, ο ηγέτης σε ένα εργασιακό περιβάλλον τις περισσότερες φορές προστατεύει τους εργαζομένους του και του βοηθάει σε περίπτωση που έχουν προβεί σε κάποιο λάθος. Ωστόσο, βασικό χαρακτηριστικό του ηγέτη σε ένα εργασιακό περιβάλλον, σύμφωνα με την έρευνα, είναι ότι δεν παρέχει τα απαραίτητα εργαλεία και πληροφορίες στους εργαζομένους του για να ολοκληρώσουν την εργασία που τους αναθέτει. Αυτό το αποτέλεσμα της έρευνας καταδεικνύει ότι υπάρχει απόκλιση από τα βασικά χαρακτηριστικά που παρουσιάζονται στην ηγεσία και στην σύγχρονη θεώρησή της που αποκρυσταλλώνεται στο μάνατζμεντ και τον μάνατζερ ηγέτη, ο οποίος οφείλει στα πλαίσια του μάνατζμεντ να διαμορφώνει το σωστό οργανωσιακό περιβάλλον για να παρέχονται όλα τα απαραίτητα μέσα προς την επίτευξη του σκοπού του οργανισμού.

Επίσης, οι περισσότεροι ηγέτες είναι συνεπείς και ειλικρινείς στις πράξεις τους. Ωστόσο, ένα μεγάλο ποσοστό τείνει να μην χαρακτηρίζεται από συνέπεια και ειλικρίνεια. Η συνέπεια και η ειλικρίνεια είναι βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη που λειτουργεί με βάση την ηθική που απαιτείται να καλλιεργεί στην σύγχρονη θεώρηση της ηγεσίας στους οργανισμούς και το εργασιακό περιβάλλον. Γίνεται φανερό για άλλη μια φορά η απόκλιση μεταξύ θεωρίας και έρευνας ως προς τα βασικά γνωρίσματα του ηγέτη σε ένα εργασιακό περιβάλλον καθώς δεν διακατέχεται πάντοτε από συνέπεια και ειλικρίνεια στις πράξεις του, που αποτελούν παρακολουθηματικά στοιχεία της ηθικής.

Το ίδιο γεγονός αποδεικνύεται και αναφορικά με το πόσο δίκαιος μπορεί να χαρακτηριστεί ένας ηγέτης απέναντι στους εργαζομένους του. Οι περισσότεροι ηγέτες χαρακτηρίζονται ως δίκαιοι, ωστόσο, υπάρχει μια σημαντική μερίδα ερωτηθέντων που θεωρούν ότι ο ηγέτης στο εργασιακό τους περιβάλλον δεν είναι πάντα δίκαιοι δημιουργώντας την απόκλιση της έρευνας από την θεωρία καθώς ένας ηγέτης στα βασικά του χαρακτηριστικά θα πρέπει να διακατέχεται από το αίσθημα της δικαιοσύνης για να μπορεί να διοικήσει.

Στα βασικά χαρακτηριστικά ενός ηγέτη δεν μπορεί συγκαταλεχθεί με ασφάλεια η υιοθέτηση των απόψεων των εργαζομένων και η προώθηση των απόψεών τους. Οι ηγέτες δεν υιοθετούν πάντοτε τις απόψεις των εργαζομένων τους και ούτε τις προωθούν, ωστόσο, αυτό δεν αφορά την πλειοψηφία των ηγετών καθώς ένα μεγάλο μέρος τους προβαίνει σε αυτή την πράξη που τους χαρακτηρίζει ως συγκαταβατικούς και ενσυνείδητους ηγέτες γεγονός που ταυτίζεται με τα χαρακτηριστικά του σύγχρονου ηγέτη που προκύπτουν από το θεωρητικό τμήμα της διπλωματικής που παρουσιάζει ενσυναίσθηση ως βασικό χαρακτηριστικό του σύγχρονου ηγέτη. Επίσης, οι περισσότεροι ηγέτες σε ένα εργασιακό περιβάλλον χαρακτηρίζονται ως ηθικοί. Σταθμίζουν δηλαδή το σωστό και το λάθος και επιλέγουν το σωστό για την εφαρμογή του στον οργανισμό που διοικούν. Υπάρχει όμως σημαντική μερίδα εργαζομένων που δεν συμφωνεί με τον χαρακτηρισμό των ηγετών στο εργασιακό τους περιβάλλον ως ηθικούς, επομένως επαφίεται στην προσωπικότητα του εκάστοτε ηγέτη και γίνεται εμφανές ότι δεν υπάρχει ταύτιση σχετικά με το κατά πόσον στην πράξη οι ηγέτες σε ένα επαγγελματικό περιβάλλον λειτουργούν με βάση την ηθική, όπως ορίζει η θεωρία.

Τέλος, αξίζει να σημειωθεί από την έρευνα προκύπτει, ότι σε πολύ μεγάλο βαθμό ένα από τα βασικά χαρακτηριστικά του ηγέτη σε ένα εργασιακό περιβάλλον είναι ότι δεν διοικεί αυταρχικά δια μέσου της τιμωρίας και του φόβου. Είναι πολύ

βασικό χαρακτηριστικό του ηγέτη το οποίο επιλέχθηκε από το μεγαλύτερο ποσοστό των ερωτηθέντων απαντώντας ότι διαφωνούν και διαφωνούν απόλυτα. Αυτό δίνει μια θετική κατεύθυνση στα πλαίσια της ηγεσίας και των βασικών χαρακτηριστικών του ηγέτη σε κάθε εργασιακό περιβάλλον, για την ανάπτυξη και εξέλιξη της ηγεσίας στο μονοπάτι της ηθικής και της σωστής διοίκησης συμπεραίνοντας ότι υπάρχει ταύτιση μεταξύ της θεωρίας και της έρευνας.

Λαμβάνοντας τα παραπάνω υπόψη, καταλήγει η έρευνα σε μερικές μελλοντικές προτάσεις για τις βασικές δεξιότητες και τα γνωρίσματα που θα πρέπει να διακατέχουν τον ηγέτη σε ένα εργασιακό περιβάλλον. Ανάμεσα στις δεξιότητες είναι η καλλιέργεια της ενσυναίσθησης που καλλιεργεί και ενδυναμώνει την συναισθηματική νοημοσύνη για την καλύτερη αξιολόγηση της συναισθηματικής κατάστασης των εργαζομένων για την αξιοποίηση του συνόλου ανάλογα με τις συγκυρίες. Επιπλέον, ο ηγέτης οφείλει να είναι ενεργός ακροατής αλλά και πρωταγωνιστής στην οργάνωση και λειτουργία του εργασιακού περιβάλλοντος που διοικεί. Να διακατέχεται το οργανόγραμμά του από διαφάνεια και να παρέχονται οι κατάλληλες οδηγίες για να ολοκληρώνεται άμεσα και αποτελεσματικά ο σκοπός του οργανισμού, σύμφωνα με τις αρχές του σύγχρονου μανάτζμεντ. Επιπλέον, θα πρέπει να παρέχει τις απαραίτητες πληροφορίες και τα εργαλεία για να πραγματοποιείται αμεσότερα και αποτελεσματικότερα η αποστολή που αναθέτει στους εργαζομένους του. Τέλος, οφείλει ο ηγέτης στο σύγχρονο επαγγελματικό περιβάλλον, να διατηρεί τις αναλλοίωτες αξίες της ηθικής, της δικαιοσύνης, της φρόνησης και της ειλικρίνειας που παρέχει αξιοπιστία για να δημιουργεί ένα ασφαλές περιβάλλον για τους εργαζομένους του, το οποίο θα τους εμπνέει, θα τους καλλιεργεί και τελικά θα τους κάνει πιο χρήσιμους τόσο για τον ίδιο το εργασιακό όσο και το κοινωνικό περιβάλλον που συμμετέχουν και διαμορφώνουν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Ελληνική Βιβλιογραφία

Agathokleous, C. (2015). *Η σπαρτιάτικη αγωγή και η προσφορά της στον αρχαίο και στον σύγχρονο κόσμο* (Doctoral dissertation, Πρόγραμμα στον Ελληνικό Πολιτισμό, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου)

Αδάμ, Μ. (2010) Αδάμ, Μ. (2010). *Ο τρωϊκός πόλεμος στο ελληνικό παιδικό βιβλίο (1974-2004): αξίες ψυχοσωματικής και κοινωνικής ανάπτυξης του παιδιού* (Doctoral dissertation, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Τμήμα Παιδαγωγικό Δημοτικής Εκπαίδευσης).

Βαλασάκης, Π. (2011). *Η φιλική Εταιρεία*.

Βούλγαρη, Κ. (2017). *Ο μύθος του Θησέα: η μυθική πάλη Θησέα-Μινώταυρου στη σύγχρονη ελληνική δραματολογία* (Doctoral dissertation).

ΓΙΟΥΝΗ Μ. ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΘΕΣΜΩΝ ΣΤΗΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΑ, ΕΚΔΟΣΕΙΣ

BANIAS, 2016

Γκαρά, Ε., & Τζεδόπουλος, Γ. (2016). Τα χριστιανικά κράτη και οι υπήκοοί τους στον οθωμανικό χώρο.

GOLEMAN D. η συναισθηματική νοημοσύνη Γιατί το «EQ» είναι πιο σημαντικό από το «IQ»; Μτφ ΠΑΠΑΣΤΑΥΡΟΥ Α. , Επιμ. ΝΕΣΤΟΡΟΣ Ι., ΞΕΝΑΚΗ Χ. Αθήνα:ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ, 1998

Γλεντής Σ., Μαραγκουδάκης Ε., Νικολόπουλος Ν., Νικολοπούλου Μ. ΙΣΤΟΡΙΑ Ε΄ Δημοτικού Στα βυζαντινά χρόνια, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2012

Δημητριάδης, Π. (2016). Σταυροφορίες και γεωπολιτική.

Θεοδωρακοπούλου, Ε. (2022). Ο θεσμός της βασιλείας στη Νεότερη Ελλάδα: Η δυναστεία των Γλύξμπουργκ (1863-1974).

Θεοχάρη, Α. (2021). Η Αθηναϊκή Δημοκρατία μέσα από την σημειολογία των δημόσιων μνημείων: από τον 5 αιώνα π. Χ. ως το τέλος της Αθηναϊκής Δημοκρατία

Θυρή, Τ. (2019). Η εκπαίδευση στην αρχαία Αθήνα και οι 'Νεφέλες' του Αριστοφάνη.

Καλούσης, Δ. Π. (2020). Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος: ο «σκακιστής», στρατηγός, διπλωμάτης και ηγέτης του Βυζαντίου.(Θέματα υψηλής στρατηγικής–13ος αιώνας).

Camia, F. (2013). Μεταξύ θνητών και Αθανάτων: Η λατρεία των Ρωμαίων αυτοκρατόρων στην Ελλάδα. 10442/13434, 00-21

ΚΑΡΑΜΑΛΟΥΔΗ, Ά. Β. (1985). Οι μεταβολές στην πολιτική του Ζήνωνος μετά την πτώση του δυτικού ρωμαϊκού κράτους και οι Οστρογότθοι ηγεμόνες (476-481). *Byzantina Symmeikta*, 73-90.

Καστριτσέα, Α. (2019). Η δημοκρατία στον Επιτάφιο του Περικλή και στην Ψευδοξυνοφώντεια Αθηναίων Πολιτεία.

Κατσουλάκος Θ., Καρυώτη Ι., Λένα Μ., Κατσάρου Χ. Ιστορία Δ΄ Δημοτικού Στα αρχαία Χρόνια, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2012

Κολιόπουλος Ι. Μιχαηλίδης Ι. Καλλιανιώτης Θ. Μηνάογλου Χ. Ιστορία ΣΤ΄ Δημοτικού Ιστορία του νεότερου και σύγχρονου κόσμου, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2019

Κομητοπούλου, Μ. (2012). *Αριστείδης Λυσιμάχου Αλωπεκήθεν: από την τυραννίδα στη δημοκρατία* (Doctoral dissertation, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας. Τομέας Ιστορίας).

Κωνσταντίνος Χαλλουμής, C. (2018). Κυβερνητικές Πολιτικές Και Τα Πολιτικά Συστήματα Από Την Ίδρυση Του Ελληνικού Κράτους Έως Τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο (Government Politics and Systems From the New Greek State Until the Second World War). Available at SSRN 3236469

Λαμπίσης, Γ. Δ. (1882). Ιστορία Αλεξάνδρου του μεγάλου, βασιλέως της Μακεδονίας και αυτοκράτορος των Ελλήνων

Lewicki R., Saunders D., Minton J. Η ΦΥΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΠΡΑΓΜΑΤΕΥΣΕΩΝ, Μτφ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ Κ., Επιμ. ΜΙΝΟΓΛΟΥ Θ. Αθήνα: Εκδόσεις Κριτική, 2004

Μαϊστρέλλης Σ., Καλύβη Ε., Μιχαήλ Μ. Ιστορία Γ΄ Δημοτικού Από την Μυθολογία στην Ιστορία, Αθήνα: ΙΤΥΕ Διόφαντος, 2013

Μίκροβας, Ι. (2022). Η μελέτη της στρατηγικής του Μεγάλου Αλεξάνδρου από τους ηγέτες του 20ού αιώνα: Η αξία της Ιστορίας.

Μιχαηλίδου, Ά. (1990). Μετρικό σύστημα και σχέσεις παραγωγής στο Αιγαίο, στην ύστερη εποχή του Χαλκού. In Ποικίλα (pp. 65-98).

Μπαλάσκας, Ν. (2016). Γιατί στην Ιδιομορφία του 'Βυζαντινού', Ανατολικού Ρωμαϊκού Κράτους;(Η Μετεξέλιξη του Ρωμαϊκού Κράτους τον 4ο αιώνα μ. Χ.) (Θεσμοί–Πολίτευμα).

Μπούφης, Π. (2019) Μπούφης, Π. (2019). Ελληνική μυθολογία: η συμβολή της στον πολιτισμικό τουρισμό της χώρας μας

Μυλωνάς, Σ. Ν. (2021). Εκκλησιαστικές Προσωπικότητες & πολιτική κατά την διάρκεια του αγώνα της εθνεγερσίας (1821-1829) (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Ναλμπάντη, Β. Κ. (2010). Οι ναυμαχίες ως επιχειρηματική στρατηγική (Doctoral dissertation, University of Piraeus (Greece)).

Νικολάου, Μ. (2021). Το Κίνημα Εθνικής Άμυνας (1916) μέσα από τον Τύπο της εποχής (Doctoral dissertation, Πρόγραμμα Ιστορίας, Σχολή Επιστημών Υγείας, Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφου).

Decharme, P. (2015) Decharme, P. (2015). *Μυθολογία της αρχαίας Ελλάδος*. Pelekanos Books

Ουζούνη, Δ. (2017). Κοινωνική δικαιοσύνη και ίσες εκπαιδευτικές ευκαιρίες: Ο ρόλος της ηγεσίας.

Παπαρρηγόπουλος, Κ. (1886) Παπαρρηγόπουλος, Κ. (1886). Ιστορία του Ελληνικού Έθνους: από των αρχαιοτάτων χρόνων μέχρι των καθ'ημάς.

Πολίτης, Α. (2009). Η εξέγερση του Αλή Πασά και η ελληνική επανάσταση. Μια παράλληλη θεώρηση. *Ariadne*, 15, 75-89.

Πράπα, Β. (2002) Πράπα, Β. (2002). Η γιγαντομαχία στην αρχιτεκτονική γλυπτική της Ελλάδας πριν και μετά τα πέρσικα (Bachelor's thesis)

Ρεντούλη, Α. (2019). Συγκριτική μελέτη των ιστορικών, Πλουτάρχου και Φλάβιου Αρριανού, μέσα από την επισκόπηση των έργων τους, Βίος του Άλεξάνδρου–Περί Άλεξάνδρου Τύχης ή Άρετής και Άλεξάνδρου Άνάβασις και η σύλληψη της προσωπικότητας του Μεγάλου Άλεξάνδρου στα έργα αυτά.

Ρουμελιώτης, Δ. (2016). Η ηθική των εμπολέμων στις εμφύλιες συγκρούσεις του 5ου και του 4ου αιώνα π. Χ.(Πελοποννησιακός και Κορινθιακός πόλεμος).

ΣΑΚΕΛΛΑΡΟΠΟΥΛΟΣ Σ. Η ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΗ ΜΕΤΑΠΟΛΙΤΕΥΣΗ Πολιτικές και κοινωνικές εξελίξεις 1974-1988, Αθήνα: Εκδόσεις Λιβάνη, 2001

Σαρηγιάννης, Μ. Γ. (2005). Περιθωριακές ομάδες και συμπεριφορές στην οθωμανική Κωνσταντινούπολη, 16ος-18ος αιώνες (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Σουλακάκης, Δ. (2020). Η φιλοσοφική θεώρηση του Πλάτωνα περί Εκπαίδευσης και η αντίστοιχη του Μεγάλου Βασιλείου.

Τασιακόπουλος, Θ. (2018) Τασιακόπουλος, Θ. (2018). Ο Ηρακλής και η ευριπίδεια δραματουργία.

Τζήμα, Α. (2022). Ο Κυβερνήτης Καποδίστριας και η ελληνική κοινωνία: Η

διαδικασία αλληλοκατανόησης.

ΤΡΙΑΝΤΑΡΗ Σ. ΗΓΕΣΙΑ ΘΕΩΡΙΕΣ ΗΓΕΣΙΑΣ, Από τον αριστοτελικό Ρήτορα στο σύγχρονο Ηγέτη. Θεσσαλονίκη: Κ.&Μ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, 2020

ΤΡΙΑΝΤΑΡΗ Σ. ΗΘΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ, Στρατηγικές και Τεχνικές της Επικοινωνίας. Θεσσαλονίκη: Κ.&Μ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, 2020

ΤΡΙΑΝΤΑΡΗ Σ. ΗΘΙΚΗ ΣΤΗ ΛΗΨΗ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ. Θεσσαλονίκη: Κ.&Μ. ΣΤΑΜΟΥΛΗ, 2021

Τρυφωνόπουλος, Π. (2022). Η σκιαγράφηση του Μωάμεθ Β΄ Πορθητή από τους ιστορικούς της Άλωσης της Κωνσταντινούπολης (1453). Συγκριτική και ερμηνευτική μελέτη.

Φουρκιώτου, Α. Α. (2017) Φουρκιώτου, Α. Α. (2017). *Δίκτυα και Ανταλλαγές στη Νεολιθική Εποχή στην Ελλάδα* (Doctoral dissertation, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης).

Φουφοπούλου, Α. Α. (2017). Τα πολιτεύματα και οι παρεκβάσεις τους από την αρχαία Ελλάδα έως σήμερα.

Χανιώτης, Ά. (2008). Το αναμφισβήτητο της εξουσίας και η αμφισβήτηση του εξουσιαστή στην ελληνική αρχαιότητα.

Χατζηλευτέρης-Μιχαλάς, Χ. (2015). Η «Μεγάλη Ιδέα»: εθνικός στόχος υψηλής στρατηγικής ή «μικροκομματική επιδίωξη».

Χατζόπουλος, Κ. Κ. (1989). Όψεις του αντίκτυπου της έξωσης του Όθωνα στην κοινή γνώμη της Βλαχίας: μια «Ωδή στην Ελλάδα» του CD Aricescu. *Βαλκανικά Σύμμεικτα*, 3, 83-98.

Ψαλιδόπουλος, Μ. (1988). *Η ΚΡΙΣΗ ΤΟΥ 1929 ΚΑΙ ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΟΛΟΓΟΙ: ΣΥΜΒΟΛΗ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΣΚΕΨΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΤΟΥ ΜΕΣΟΠΟΛΕΜΟΥ* (Doctoral dissertation, Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών. Τμήμα Δημόσιας Διοίκησης).

Ξένη Βιβλιογραφία

Chouliaras, I. (2018). The importance of ideology and external factors in Greek foreign policy: the case of Ioannis Metaxas (1936-1941).

Day, D. V. (2000). Leadership Development: A Review in Context. *The Leadership Quarterly*, 11, 581-613

Jargin, S. V. (2009). Overpopulation and modern ethics: opinion: SAMJ forum. *South African Medical Journal*, 99(8), 572-573

Mohammad, N. (2010). The role of global governance mechanisms to protect the environment for sustainability: A study on Bangladesh perspective

Richard L. Daft *Management South-Western Cengage Learning, Mason, Ohio, 2010*

Runciman, W. G. (2005). Stone age sociology. *Journal of the Royal anthropological Institute*, 11(1), 129-142

Shabbir Cheema, G. (2005) From public administration to governance: the paradigm shift in the link between government and citizens, 6th Global Forum on Reinventing Government

Sotirakou, T. and Zeppou, M.(2005), How to align Greek Civil Service with European

Union

public sector management policies - A demanding role for HR managers in the contemporary public administration context, *International Journal of Public Sector Management*, Vol.18, No 1, pp.54-82.

Wilkinson, R., & Hughes, S. (Eds.). (2002). *Global governance: Critical perspectives*. Psychology Press

Wilson III, E. J., Goethals, G. R., Sorenson, G., & Burns, J. M. (2004). Leadership in the digital age. *Encyclopedia of leadership*, 4, 858-861

Xuetong Yan, International Leadership and Norm Evolution, *The Chinese Journal of International Politics*, Volume 4, Issue 3, Autumn 2011, Pages 233–264, <https://doi.org/10.1093/cjip/por013>

Zhang, Z., Ilies, R., & Arvey, R. D. (2009). Beyond genetic explanations for leadership: The moderating role of the social environment. *Organizational behavior and human decision processes*, 110(2), 118-128

Διαδικτυακοί Τόποι/Ιστοσελίδες

Βικιπαίδεια Λήμμα Ηγεσία Διαθέσιμο στην δ/νση <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%97%CE%B3%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1#:~:text=%CE%97%CE%B3%CE%B5%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%CE%B5%CE%AF%CE%BD%CE%B1%CE%B9%20%CF%8C%CF%81%CE%BF%CF%82%20%CF%80%CE%BF%CF%85%20%CF%87%CF%81%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%BC%CE%BF%CF%80%CE%BF%CE%B9%CE%B5%CE%AF%CF%84%CE%B1%CE%B9,%CF%80%CE%BF%CE%BB%CF%8D%CF%80%CE%BB%CE%BF%CE%BA%CE%B7%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CE%B4%CE%B9%CE%BA%CE%B1%CF%83%CE%AF%CE%B1%20%CE%BC%CE%B5%20%CF%80%CE%BF%CE%BB%CE%BB%CE%B1%CF%80%CE%BB%CE%AD%CF%82%20%CE%B4%CE%B9%CE%B1%CF%83%CF%84%CE%AC%CF%83%CE%B5%CE%B9%CF%82>. [Πρόσβαση 18 Οκτωβρίου 2022]

Βικιπαίδεια Λήμμα Εξέλιξη Διαθέσιμο στην δ/νση <https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%95%CE%BE%CE%AD%CE%BB%CE%B9%CE%BE%CE%B7> [Πρόσβαση 14 Οκτωβρίου 2022]

Βικιπαίδεια Λήμμα Έθνος Διαθέσιμο στην δ/νση [https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%82_\(%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1](https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%88%CE%B8%CE%BD%CE%BF%CF%82_(%CE%BA%CE%BF%CE%B9%CE%BD%CF%89%CE%BD%CE%B9%CE%BF%CE%BB%CE%BF%CE%B3%CE%AF%CE%B1) [Πρόσβαση 27 Νοεμβρίου 2022]

Ευρωπαϊκή Ένωση (2007), Μεταρρύθμιση της Ευρώπης για τον 21ο αιώνα [online] Διαθέσιμο στη δ/νση <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EL/ALL/?uri=CELEX%3A52007DC0412> [Πρόσβαση 9 Ιανουαρίου 2023]

Καραβέργος Γεώργιος, Αθήνα, Ιούνιος 2020 «Συστήματα Αξιολόγησης και Ποιότητας σε σχέση με την αβεβαιότητα στο σύγχρονο διοικητικό περιβάλλον» Διαθέσιμο στην δ/νση https://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esta/T3/027/10174.pdf [Πρόσβαση 3 Ιανουαρίου 2023]

Κασταμωνίτης Χ. (2012) ΟΙ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΕΣ ΕΠΙΓΡΑΦΕΣ Δισπηλιό Καστοριάς-Γιούρα Αλοννήσου Διαθέσιμο στην δ/νση <https://ckastamonitis.com/2012/01/09/oi-archaioteres-epigrafes-dispilio-kastorias-gioyra-allonnisoy/> [Πρόσβαση 16 Οκτωβρίου 2022]

Τσάκωνας Ιωάννης, Ιανουάριος 2020, «Το όραμα και ο τελικός στόχος με την εφαρμογή του νόμου 4622/2019 Επιτελικό Κράτος: οργάνωση, λειτουργία και διαφάνεια της Κυβέρνησης, των κυβερνητικών οργάνων και της κεντρικής δημόσιας διοίκησης στην μετά μνημονίων εποχή στην Ελλάδα» Διαθέσιμο στην δ/νση <https://amitos.library.uop.gr/xmlui/handle/123456789/5548> [Πρόσβαση 3 Ιανουαρίου 2023]

ΧΕΛΙΩΤΗ ΕΛΕΑΝΝΑ, Πάτρα, 22-Σεπτ-2018 «Εταιρική Διακυβέρνηση στο Ελληνικό Τραπεζικό Σύστημα» Διαθέσιμο στην δ/νση <https://apothesis.eap.gr/handle/repo/39193?locale=el> [Πρόσβαση 3 Ιανουαρίου 2023]

Παράρτημα

Το ερωτηματολόγιο της έρευνας

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ

Το παρόν ερωτηματολόγιο αφορά την έρευνα για τα βασικά χαρακτηριστικά ενός ηγέτη και τις δεξιότητες του σε ένα επαγγελματικό περιβάλλον. Ως ηγέτης χαρακτηρίζεται το άτομο με ανώτερη διοικητική θέση στην ιεραρχία της οργάνωσης ή επιχείρησης.

- 1) Θεωρείτε ότι είναι στα πλαίσια των δεξιοτήτων ενός ηγέτη να δίνει ελευθερία κινήσεων και αποφάσεων στους εργαζομένους του;

Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ

Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

- 2) Θεωρείτε ότι είναι στα πλαίσια των δεξιοτήτων ενός ηγέτη να δείχνει κατανόηση στην συναισθηματική κατάσταση και τα προβλήματα των εργαζομένων του;

Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

- 3) Θεωρείτε ότι η διαφάνεια και οι σωστές οδηγίες αποτελούν βασική δεξιότητα ενός ηγέτη;

Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

- 4) Η ταπεινότητα και η ενεργός συμμετοχή στην οργανωσιακή ανάπτυξη του περιβάλλοντος που διοικούν αποτελούν δεξιότητες του ηγέτη;

- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 5) Η έμπνευση των εργαζομένων του και η ικανότητα επικέντρωσης στον στόχο τους αποτελεί δεξιότητα ενός ηγέτη;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 6) Η στήριξη στην εργασιακή και προσωπική ανάπτυξη των ανθρώπων αποτελεί δεξιότητα ενός ηγέτη;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 7) Πιστεύετε ότι διαθέτουμε ικανούς ηγέτες στις επιχειρήσεις και τους οργανισμούς;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 8) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί σας φερόταν με σεβασμό
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 9) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί σας προστάτευαν και σας βοηθούσαν όταν κάνατε κάποιο λάθος;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 10) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί σας παρείχαν τα απαραίτητα εργαλεία και πληροφορίες για να ολοκληρώσετε την εργασία σας;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 11) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί ο ηγέτης ήταν ειλικρινής και συνεπής στις πράξεις του;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 12) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί ο ηγέτης ήταν δίκαιος απέναντι σε σας και στους υπόλοιπους εργαζομένους;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα
- 13) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί ο ηγέτης άκουγε τις απόψεις σας και προωθούσε τις ιδέες σας;
- Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

14) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί ο ηγέτης διοικούσε αυταρχικά δια μέσου της τιμωρίας και του φόβου;

Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

15) Στην επιχείρηση ή τον οργανισμό που εργάζεστε ή έχετε εργαστεί ο ηγέτης ήταν ηθικός;

Συμφωνώ απόλυτα Συμφωνώ Ούτε συμφωνώ ούτε διαφωνώ
Διαφωνώ Διαφωνώ απόλυτα

16) Φύλο

Γυναίκα Άντρας

17) Ηλικία

18-24 25-35 36-45 46-55 56-65 66+

18) Έτη εργασιακής εμπειρίας

1-4 5-9 10-14 15-19 20-30 30+